

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**2018 OKURYAZARLIK SEFERBERLİĞİNE
KATILAN KURSİYERLERİN KURSA
KATILMA NEDENLERİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Ayşe Merve ÇİÇEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
EKİM 2019**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**2018 OKURYAZARLIK SEFERBERLİĞİNE
KATILAN KURSİYERLERİN KURSA
KATILMA NEDENLERİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

**DANIŞMAN : Doç. Dr. Serkan ÜNSAL
JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU
JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ÇETİN**

Ayşe Merve ÇİÇEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
EKİM 2019**

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**2018 OKURYAZARLIK SEFERBERLİĞİNE KATILAN
KURSIYERLERİN KURSA KATILMA NEDENLERİ,
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Ayşe Merve ÇİÇEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

**Bu Tez.../.../2019 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği ile Kabul Edilmiştir.**

Dr. Öğr. Üyesi Recep
KAHRAMANOĞLU
BAŞKAN

Doç. Dr. Serkan ÜNSAL
ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ÇETİN
ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....
Prof. Dr. Ahmet EYİCİL
Enstitü Müdürü

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirilerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**2018 OKURYAZARLIK SEFERBERLİĞİNE
KATILAN KURSIYERLERİN KURSA
KATILMA NEDENLERİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Ayşe Merve ÇİÇEK

Danışman :Doç. Dr. Serkan ÜNSAL

Yıl :2019, Sayfa: 79+17

**Jüri :Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU (Başkan)
:Doç. Dr. Serkan ÜNSAL (Üye)
:Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ÇETİN (Üye)**

Bu araştırmanın amacı; 2018 yılında başlatılan okuryazarlık seferberliğine katılan kursiyerlerin, kursa katılma nedenlerini tespit etmek, kursta karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerini ortaya çıkarmaktır. Çalışma fenomenoloji (olgubilim) desenine dayalı nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ili merkez ilçeleri olan Onikişubat ve Dulkadiroğlu'nda 2018 Okuryazarlık Seferberliği kapsamında farklı kademelerdeki okullarda ve Halk Eğitim Merkezi bünyesinde açılan kurslara katılan 15 kursiyer oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmelerin neticesinde elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Analizin sonucunda ulaşılan tema ve kodlar tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda kursiyerler örgün eğitime devam etmelerini engelleyen nedenleri çevresel, kişisel ve ailesel nedenler olarak belirtmiştir. Kursiyerler daha önceleri bir okuma yazma kursuna kişisel, ailesel ve diğer nedenlerden dolayı katılamadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada kursiyerlerin gündelik yaşamda okuma yazma bilmemekten dolayı resmi işlerde, sosyal hayatta, sağlık ve teknoloji alanlarında sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kursiyerlerin kursa katılmalarına bireysel çabalarının yanı sıra

medyanın ve yürütülen kampanya faaliyetlerinin etkisi olduğu araştırmanın başka bir sonucudur. Araştırmanın diğeri bir sonucunda ise kursun kursiyerlerin hayatlarına kişisel, eğitimsel ve sosyal açıdan birçok katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin Eğitimi, Okuryazarlık, 2018 Okuryazarlık Seferberliği.

DEPARTMENT OF EDUCATIONAL SCIENCES
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

**REASONS FOR PARTICIPATING IN THE 2018
LITERACY MOBILIZATION COURSE, THE
PROBLEMS THEY FACE AND THEIR
SOLUTIONS**

Ayşe Merve ÇİÇEK

Supervisor :Assoc. Prof. Dr. Serkan ÜNSAL

Year :2019, Pages: 79+17

Jury :Asst. Prof. Dr. Recep KAHRAMANOĞLU (Chairperson)
:Assoc. Prof. Dr. Serkan ÜNSAL (Member)
:Asst. Prof. Dr. Abdullah ÇETİN (Member)

The purpose of this research; The aim of this course is to determine the reasons for the participants of the Literacy Mobilization initiated in 2018, to identify the problems they face during the course and to reveal their suggestions for the solution of these problems. The study is a qualitative study based on phenomenology. The study group of the research consists of 15 trainees who participated in literacy courses voluntarily in the courses opened in the schools of different levels and Public Education Centers in Onikişubat and Dulkadiroğlu in 2017-2018 academic year in Onikişubat and Dulkadiroğlu. 'Semi-Structured Interview Form' which was developed by the researcher and composed of two parts was used in the collection of the research data. The data obtained from the interviews were analyzed through content analysis, and the themes and codes obtained as a result of this were tabulated and created. As a result of the research, the trainees stated the reasons that prevented them from continuing the formal education as environmental, personal and family reasons. Previously, it was concluded that trainees did not attend or attend a literacy course for personal, family and other reasons. It is concluded that trainees face problems in official affairs, social life, health and technology areas due to illiteracy in daily life and therefore, individual, media and campaign activities are motivated elements to participate in the course. As a result of the research, it was concluded that the course contributed a lot to the lives of trainees in terms of personal, educational and social aspects.

Keywords: Adult Education, Literacy, 2018 Literacy Mobilization

ÖN SÖZ

Türkiye’de yetişkin okumaz yazmazlık sorununu çözüme kavuşturmak amacıyla ülkemizde Cumhuriyetin ilanından başlayıp günümüze kadar hem devlet tarafından hem de çeşitli sivil toplum kuruluşları, dernekler, vakıflar, kurumlar ve kuruluşlar tarafından çeşitli çalışmalar yürütülmüş ve hala da yürütülmeye devam etmektedir. Yapılan bütün bu çalışmalar okuma yazma bilmeyen yetişkin sayısının azalmasında önemli bir etken olsa da sorunun tamamen ortadan kaldırılmasında yeterli olmadığı söylenebilir. Bu nedenle de bu çalışmada en son yapılan yetişkin okuma yazma öğretme çalışması olan 2018 Okuryazarlık Seferberliği kampanyası kursiyerlerin görüşleri doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır.

Cumhuriyet tarihinde ilk defa okuma bilmeyen vatandaşlar bir televizyon programı aracılığı ile sesini yetkili kişilere duyurarak okuma yazma seferberliği başlatılmıştır. Bu bağlamda araştırma 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin kursa katılma nedenlerini, okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara ürettikleri çözüm önerilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Her zaman çalışmama destek olup, katkı ve önerileriyle danışmanlık yapan değerli danışman hocam Doç. Dr. Serkan ÜNSAL’a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim boyunca her zaman arkamda olup desteklerini esirgemeyen aileme, sevgili eşime sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum. Ve biricik kızım Zeynep Beril’e...

Ayşe Merve ÇİÇEK
Ekim - 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
ÖN SÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
EKLER LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Tanımlar	5
2. KONUS İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR.....	6
3. KURAMSAL AÇIKLAMALAR	12
3.1. Yetişkin Eğitimi.....	12
3.1.1. Yetişkin Eğitiminin Tarihçesi.....	13
3.1.2. Yetişkin Eğitiminin Amaçları.....	14
3.1.3. Ülkemizde Yetişkin Eğitime Katkı Sağlayan Kurum, Kuruluş, Dernek ve Sivil Toplum Örgütleri.....	15
3.1.3.1. Millet Mektepleri Okuma Yazma Seferberliği.....	16
3.1.3.2. Halk Okuma Odaları.....	20
3.1.3.3. Halkevleri.....	20
3.1.3.4. Fonksiyonel Okuma Yazma ve Sağlık Eğitimi Projesi (FOYSEP).....	20
3.1.3.5. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Gerçekleştirdiği Okuma Yazma Çalışmaları.....	21
3.1.3.6. 100. Yıl Okuma Yazma Seferberliği.....	22
3.1.3.7. 8 Eylül 1992 Okuma Yazma Seferberliği.....	23
3.1.3.8. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Sosyal Gelişmeyi İstihdamı Destekleme Projesi.....	24
3.1.3.9. Ulusal Eğitime Destek Kampanyası.....	24
3.1.3.10. Ana-Kız Okuldayız Kampanyası (AKOK).....	27
3.1.3.11. Günümüzde Kullanılan Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı.....	30
3.2. 2018 Okuryazarlık Seferberliği.....	32
3.2.1. Bakanlık Seferberlik Yürütme Kurulu Görevleri.....	33
3.2.2. İl Seferberlik Yürütme Kurulu ve Görevleri.....	33
3.2.3. İlçe Seferberlik Yürütme Kurulu ve Görevleri.....	33
3.2.4. Öğretici Görevlendirmesi.....	34
3.2.5. Programın Özellikleri.....	35
3.2.6. Okuma Yazma Kurslarında Uygulanacak Plan ve Ders Dağılım Çizelgeleri.....	36
3.2.7. Yabancı Uyruklu Bireyler İçin Düzenlenen Okuryazarlık Seferberliği Kursu.....	37
3.2.8. Görme Engelli Bireyler İçin Düzenlenen Okuryazarlık	

Seferberliği Kursu.....	38
3.2.9. Program Kapsamında Yapılan Çalışmalar.....	40
4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM.....	41
4.1. Araştırmanın Modeli.....	41
4.2. Çalışma Grubu.....	42
4.3. Verilerin Toplanması.....	43
4.4. Verilerin Analizi.....	43
4.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	44
5. BULGULAR VE YORUM.....	46
5.1. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Örgün Eğitime Devam Etmesini Engelleyen Unsurlara Ait Bulgular.....	46
5.2. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Daha Önce Okuma Yazma Kurslarına Katılmama Nedenlerine Ait Bulgular.....	50
5.3. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Gündelik Yaşamda Okuma Yazma Bilmemekten Kaynaklı Karşılaştığı Sorunlara Ait Bulgular.....	53
5.4. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Kursu Katılmalarına Motive Eden Unsurlara Ait Bulgular.....	58
5.5. 2018 Okuryazarlık Seferberliği Kursuna Katılan Kursiyerlerin Hayatına Katkısına Ait Bulgular.....	60
5.6. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Kursların Daha Verimli Olabilmesi İçin Önerilerine Ait Bulgular.....	64
6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	67
6.1. Tartışma ve Sonuç.....	67
6.2. Öneriler.....	71
KAYNAKLAR.....	74
ÖZGEÇMİŞ	
EKLER	

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1 1928-1959 Yılları Arasındaki Okuma Yazma Kursları ve Kursiyerlerin Sayısı.....	16
Tablo 3.2 A Dershanelerinde Açılan Kurs Sayıları.....	17
Tablo 3.3 A Dershanelerinde Kursa Katılan Kursiyerlerin Sayısı.....	17
Tablo 3.4 A Dershanelerini Bitirip Belge Alanların Sayısı ve Dışarıdan Özel Öğrenimle Belge Alanların Sayısı	18
Tablo 3.5 A Dershanelerinde Görev Alan Öğretmen Sayısı.....	18
Tablo 3.6 A Dershanelerindeki Başarı Oranları.....	18
Tablo 3.7 B Dershanelerinde Açılan Kurs Sayıları.....	18
Tablo 3.8 B Dershanelerinde Kursa Katılanların Sayısı.....	19
Tablo 3.9 B Dershanelerini Bitirip Belge Alanların Sayısı ve Dışarıdan Özel Öğrenimle Belge Alanların Sayısı.....	19
Tablo 3.10 B Dershanelerinde Görev Alan Öğretmen Sayısı.....	19
Tablo 3.11 B Dershanelerinde 1928-1935 Yılları Arasındaki Okuryazarlık Oranları.....	19
Tablo 3.12 2001-2005 Ulusal Eğitime Destek Kampanyasında Açılan Kurslar ve Kursiyer Sayıları.....	25
Tablo 3.13 8 Eylül 2001- 8 Eylül 2005 Tarihleri Arasında Açılan Ulusal Eğitime Destek Kampanyası Kapsamında Okuma Yazma Kurslarına Katılan Kursiyerlerin Genel Sayıları.....	26
Tablo 3.14 Okuma Yazma Kurslarına Katılım.....	29
Tablo 3.15 I. Kademe Okuma Yazma Kursları Başarı Oranları.....	29
Tablo 3.16 II. Kademe Okuma Yazma Kursları Başarı Oranları.....	29
Tablo 3.17 I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi Haftalık Ders Çizelgesi.....	30
Tablo 3.18 I.Kademe Okuma Yazma Programı Ders Konularını Uygulama Çizelgesi.....	30
Tablo 3.19 Yetişkinler II. Kademe Haftalık Ders Çizelgesi.....	30
Tablo 3.20 Yetişkinler II. Kademe Programı Ders Konularını Uygulama Çizelgesi.....	31
Tablo 3.21 Okuryazarlık Belgesi Alan Kursiyerlerin Kurs Türüne Göre Sayıları.....	31
Tablo 3.22 Okuryazarlık Seferberliği Yol Haritasını İçeren Takvim.....	35
Tablo 3.23 Yetişkinler I. Kademe Ders Konularının Uygulama Dağıtım Çizelgesi.....	37
Tablo 3.24 Yetişkinler I. Kademe Ders Dağıtım Çizelgesi.....	37
Tablo 3.25 Yetişkinler II. Kademe Ders Konularının Uygulama Dağıtım Çizelgesi.....	37
Tablo 3.26 Yetişkinler II Kademe Ders Dağıtım Çizelgesi.....	37
Tablo 3.27 Okuryazarlık Seferberliğine En Çok Kursiyer İle Katılan İller (Tüm Kademeler).....	39

Tablo 3.28	Okuryazarlık Seferberliğinde İl Bazında Okuma Yazma Bilmeyen Nüfusa Ulaşma Oranları (Tüm Kademeler).....	40
Tablo 4.29	Çalışma Grubunu Oluşturan Kursiyerlerin Özellikleri.....	42
Tablo 4.30	Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması İçin Alınan Önlemler.....	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekiller</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.1 Yaşam Boyu Öğrenme Gereksinimi.....	14
Şekil 5.2 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Örgün Eğitime Devam Etmesini Engelleyen Unsurlar.....	46
Şekil 5.3 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Daha Önce Okuma Yazma Kurslarına Katılmama Nedenleri.....	50
Şekil 5.4 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Gündelik Yaşantısında Okuma Yazma Bilmemekten Kaynaklı Karşılaştığı Sorunlar.....	53
Şekil 5.5 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Kurs Katılmalarına Neden Olan Faktörler.....	58
Şekil 5.6 2018 Okuryazarlık Seferberliğinin Kurs Katılan Kursiyerlerin Hayatına Katkısı.....	61
Şekil 5.7 2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Kursların Daha Verimli Olabilmesi İçin Önerileri.....	64

EKLER LİSTESİ

Ekler

EK-1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

KISALTMALAR LİSTESİ

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
VB	: Ve Benzeri
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
FOYSEP	: Fonksiyonel Okuma ve Yazma Sağlık Eğitimleri Projesi
UEDK	: Ulusal Eğitime Destek Kampanyası
AKOK	: Ana-Kız Okuldayız Kampanyası
AÇEV	: Anne Çocuk Eğitim Vakfı
İYOP	: İşlevsel Yetişkinlik Okuryazarlığı Programı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
HEM	: Halk Eğitim Merkezi
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezi
ÇYEGM	: Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü
KOYE	: Kolaylaştırılmış Okuma Yazma Eğitimi
HBÖGM	: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
ABD	: Amerika Birleşik Devleti
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SGB	: Strateji Geliştirme Bakanlığı
TODAM	: Toplumsal Dayanışma Merkezi
VS	: Vesaire

1. GİRİŞ

Eğitim, insanlık tarihi ile başlar. İnsanlığın var olduğu günden itibaren insanoğlu edindiği, öğrendiği bilgi ve becerilerini hep başka insanlarla paylaşmak ve sonraki kuşaklara aktarmak istemiştir. Edindiği bilgi ve becerilerindeki deneyimi ilk zamanlarda sözlü olarak aktarmak yeterli iken bilim ve teknolojiye meydana gelen değişim, gelişim ve yenilenmelere bağlı olarak artık bilgi aktarımının da değişmesi gerektiği anlaşılmıştır (Akyüz, 2005: 2).

Çağın gerektirdiği ihtiyaçlara uyum sağlamış, her türlü bilgiyi elde etmek için gerekli özelliklerle donatılmış, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisine sahip bireyler yetiştirmek eğitimle mümkündür. Bireylerin günümüz yaşam koşullarına uygun gerekli bilgi ve becerilere sahip olarak yetişmesini okul adı verilen eğitim kurumları yürütürken örgün eğitim kurumları dışında kalan bireylerin bilgi ve becerilerini günümüz yaşam koşullarına uygun olarak yetiştirme ise “yetişkin eğitimi” ile sağlanmaktadır. Bu becerilere sahip yetişkin bireyi yetiştirmek için ise ilk olarak bireye okuma yazma becerisinin kazandırılması gerekmektedir (Okçabol: 2006: 142).

Dünyanın ortak problemi olan okuma yazma sorununu ortadan kaldırmak amacıyla gerek Türkiye’de gerekse de dünyada birçok kurum, kuruluş, vakıf ve sivil toplum örgütü tarafından okuma yazma çalışmaları, kampanyaları, seferberlikleri düzenlenmiştir. Bu kurum ve kuruluşların başında 1946 yılından beri yetişkin okuryazarlığı ve eğitimi için çalışmalar yapan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) gelmektedir. Dünyadaki herkese okuma yazma öğretmeyi kendine ilke edinmiş olan UNESCO günümüzde okuma yazma bilmeyenlerin sorununu çözümü için en aktif rol oynayan kuruluştur (UNESCO, 2006).

Türkiye’de yetişkin okuryazarlığı ve eğitimi sorununun çözüme kavuşturulması için pek çok çalışma yapılmış olup bu çalışmalar hala günümüzde de devam etmektedir. Cumhuriyet’in ilanından sonra yapılan ilk çalışma Cumhuriyetin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde gerçekleşen Harf Devrimidir. Kurtuluş Savaşı’nın kazanılmasının hemen ardından 1 Kasım 1928’de Arap alfabesi yerine Latin kökenli Türk alfabesi kullanılmaya başlanmıştır. Yeni harflerle okuma yazma bilmeyen her vatandaş için okuma yazma seferberliği başlatılmış ve ülkenin dört bir yanındaki Halk Mektepleri, Halk Dershaneleri ve Gece Kursları Millet Mektepleri yetişkinlere okuma yazma öğretmek için faaliyet göstermiştir (Bilir, 2009). Okuma yazma çalışmalarının bir sonraki basamağı 1929 yılında kabul edilen Millet Mektepleri Kanunu olmuştur. Bu kanunla beraber Cumhuriyet döneminin en kapsamlı okuma yazma seferberliği ilan edilmiş ve 16-45 yaş arasındaki bütün kadın ve erkeklerin okuma yazma kurslarına katılmaları zorunlu tutulmuştur. Millet Mektepleri, 1930 yılından sonra ‘Okuma Yazma Kurslarına’, 1953’ten sonra da okuma yazma eğitimi vermek, temel yaşam becerileri kazandırmak ve ilkokulu bitirme sınavlarına hazırlamak için ‘Halk Dershanelerine’ dönüşmüştür. Bu çalışmaların sonraki basamağı olarak 1932 yılında Halk Evleri açılmıştır. Halk Evleri okuma yazma öğretiminin yanı sıra içine eklenen Halk Kütüphaneleri ile halkın aydınlanması ve kültürlenmesi için de faaliyetlerde bulunmuştur (Gülbay, 2000). 1940’lı yıllarda köylerdeki okulların sayısı artırılarak 21 yerleşim yerine Köy Enstitüsü açılmıştır (Altunya, 2010). Köy Enstitülerinin açılmasındaki amaç hem köylerde eğitim ve öğretim vermek için öğretmen yetiştirmek hem de inşaat, makine, tarım vb. gibi köylerde ihtiyaç duyulacak her şeyi öğretmene kazandırarak oradaki halkı eğitmek, köyleri kalkındırmaktır (MEB, t.y.).

1960’lı yıllarda ise Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) kışlalarda okuma yazma bilmeyen erler için halk arasında “Ali Okulu” olarak bilinen “Er Okuma Yazma Okulu”

açmıştır. Milli Eğitim ve Türk Silahları Kuvvetleri protokolünce imzalanan 291 sayılı yasaya göre 15 yıl için açılan bu okuma yazma kursları erlere okuma yazma eğitimi vermeyi amaçlamış olup günümüzde de bu çalışmalar devam etmektedir (Geray, 2002). Bir sonraki basamak olarak ise Halk Eğitim Genel Müdürlüğü kurularak ve ülke genelinde Okuma Yazma Programları yürütmüştür. 1971-1972 yılları arasında Fonksiyonel Okuma Yazma ve Sağlık Eğitimi Projesi (FOYSEP) geliştirilmiştir. UNESCO tarafından geliştirilen bu proje okuma yazma ağırlıklı olmaması ve ekonomik temellere dayanmasından dolayı eleştiriler almış amacına ulaşma açısından yeterli olamamıştır (MEB, t.y.). Tüm bu çalışmalara ilave olarak 23 Mart 1981 tarihinde yani Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün 100. doğum yıldönümünde tekrardan okuma yazma seferberliği başlatılmıştır. Öncekilerden daha sistemli, daha programlı olarak başlatılan bu okuma yazma seferberliğinde öncelikle kadınlar, tarımsal sektörde çalışanlar, kırsal ve gecekonduda yaşayanlar olmak üzere öncelikli gruplar belirlenmiş ve eğitime başlanmıştır (Bilir, 2009).

1983 yılında çıkarılan 2841 sayılı, Zorunlu Eğitim Çağı Dışında Kalan Yurttaşların Okuryazar Duruma Getirilmesi ve İlkokul Düzeyinde Eğitim Öğretim Yapıtırılması Kanunu ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü (ÇYEGM) okuma yazma kursları açmada tek yetkili kurum olarak olmuştur (Nohl ve Sayılan, 2004). Bu çalışmadan yaklaşık 9 yıl sonra ise okuryazarlık oranı %90'ın altında olan 39 ilin Milli Eğitim Müdürleri ve Halk Eğitim Müdürleri ile 7-8 Eylül 1992'de düzenlenen çalışma ile Dünya Okuma Yazma Günü ilan edilmiş Okuma yazma seferberliği başlamıştır (Yıldız, 2009). Bu çalışmadan da istenilen netice alınamayınca tekrardan okuma yazma sorunu Türkiye Cumhuriyeti 10. Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer döneminde Ulusal Eğitime Destek Kampanyası (UEDK) adı altında geniş çaplı olarak ele alınmış ve uygulanmaya başlanmıştır. Ulusal Eğitime Destek Kampanyası ile öncelikle kadınlar olmak üzere yoksulluktan dolayı eğitim almayan ya da örgün eğitim çağını geçirmiş tüm vatandaşların okuma yazma öğrenmesini amaçlanmıştır (MEB, t.y.). Okuma yazma öğretme kampanyalarını 2003 yılında Haydi Kızlar Okula Kampanyası ve arkasından da Ana-Kız Okuldayız Kampanyası (AKOK) devam ettirmiştir. Ana-Kız Okuldayız Kampanyası Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından “tüm zamanların en büyük, en kapsamlı okuma yazma kampanyası” parolası ile çalışmalara başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın kampanyaya yeni bir düzen getirmesi ve planlaması ile birlikte Ana-Kız Okuldayız Kampanyası, 2008 yılında başlayıp 2012 yılında bitmek üzere yani 4 yıl süreyle ilan edilmiştir. Ana-Kız Okuldayız Kampanyasıyla (AKOK) 15 yaş ve üzeri, öncelikli kadınlar olmak üzere eğitim fırsatlarından yararlanamamış, zorunlu öğrenim çağının dışına çıkmış, sosyo-ekonomik yönden yoksul, özellikle göç alan illerde yaşayan okuma yazma bilmeyen 3 milyon nüfusun okuryazar duruma getirilmesi ve arkasından da bir üst öğrenime (açık ilköğretim kurumlarına) yönlendirilmesi hedeflenmiştir. 4 yıl süren bu kampanya süresince okuma yazma bilmeyen yetişkin sayısı 4 milyon 863 bin 414 kişiden (%9,24) 2 milyon 784 bin 257 kişiye (%4,93) düşmüştür (Kirazoğlu, 2003).

Halk Eğitim Merkezlerinde yürütülen kamusal okuma yazma öğretimi çalışmaları dışında çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından da okuma yazma öğretimi ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Dünyada yetişkinlere okuma yazma öğretimi konusunda özellikle Rotary Kulüp tarafından çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye'de de okuma yazma sorunu kendine dert edinmiş sivil toplum kuruluşu AÇEV (Anne Çocuk Eğitim Vakfı)'dir. Geliştirdiği İşlevsel Yetişkinlik Okuryazarlığı Programı (İYOP) ile kadınların güçlendirilmesi ve okuma yazma öğretimi üzerinde durmuştur (Kağıtçıbaşı, 2005).

Tüm bu çalışmalara ek olarak kurum, kuruluş, sivil toplum örgütü tarafından yapılan binlerce okuma yazma çalışmaları daha da sayılabilir. Bu kampanyaların en sonuncusu ise Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ilk Başkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve eşleri Hanımefendi Sayın Emine Erdoğan tarafından başlatılan “Okuryazarlık Seferberliğidir” (MEB, 06.02.2018, www.meb.gov.tr). İlan edilen bu Okuryazarlık Seferberlik ile okuma yazma bilmeyen vatandaşın kalmaması hedeflenmektedir.

1.1. Problem Durumu

Okuryazarlık sorunu sadece ülkemizin değil dünyanın önemli sorunlarından biridir. Yapılan birçok çalışmalara, seferberliklere ve kampanyalara rağmen UNESCO’nun açıkladığı verilere göre dünya üzerinde 750 milyon insan hala okuma yazma bilmemektedir (UNESCO, 2006). Yine bu verilerden elde edilen sonuçlara göre ise bu okuma yazma bilmeyenlerin üçte ikisini de kadınlar oluşturmaktadır (Çelik, 2017). Ülkemizde, TÜİK 2017 verilerine göre ise 80 milyon 810 bin olan Türkiye nüfusunun 60 milyonunu 14 yaş ve üzeri bireyler oluşturmaktadır. 14 yaş ve üzeri olup da örgün eğitimin dışına çıkmış bu nedenle de okuma ya bilmeyen 2 milyon 462 bin 613 kişi (%4,03) olduğu saptanmıştır (HBÖGM, 2018/4).

Türkiye’de yetişkin okuryazarlık sorununu çözüme kavuşturmak için yapılan seferberlikleri, kampanyaları değerlendirmeye yönelik çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, Göçer (2004) araştırmasında HEM bünyesinde faaliyet gösteren birinci kademe okuma yazma kurslarının etkililiğini değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda kursiyerlerin kursa katıldıktan sonra hayata bakış açılarının değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Yazlık (2008) araştırmasında HEM bünyesindeki okuma yazma kurslarının kadınların hayatlarına etkilerini, kursa katılımları sonucunda hayatlarında meydana gelen değişimleri ve bu değişimleri algılayışlarını ortaya koymaya amaçlamıştır. Araştırmasının sonucunda kadınların kursa katılmalarının hayatlarında olumlu değişimler yarattığı ve kendilerine güvenlerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer bir çalışma ise Bulut (2015) Ana-Kız Okuldayız Okuma-Yazma Kampanyası’nın uygulayışını, çalışmalarını, finanslarını, öğreticileri bağlamında değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucunda ise okumaz yazmazlığın kadınsal bir sorun olarak algılanmasına rağmen bu kampanyayla kadınlara hatta tüm yetişkinlere önceki çalışmalardan çok farklı bir çalışmanın yapılmadığı, hedeflenen 3 milyon okuma yazma bilmeyen nüfusun okuma yazmaya tam olarak geçemediği ve tüm katılımcıların bir üst öğrenim kurumuna yönlendirilmesinin ise gerçekleştirilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bahsedilen çalışmalar doğrultusunda geçmişten itibaren okuma yazma sorununu çözüme adına devlet politikası olarak birçok seferberliğin ve kampanyanın başlatılıp, bir plan çerçevesinde, bir amaca ve neticeye ulaşmaya çalışıldığı söylenebilir. Hatta günümüzde bile okuma yazma sorununu çözüme adına birçok kampanyanın, seferberliğin devam ettiği belirtilebilir. Bu kampanyalar içerisinde oldukça kabul göreni 2018 Okuryazarlık Seferberliğidir. 2018 yılında başlatılan okuma yazma seferberliğin diğerlerinden farkı ise taleplerin bu sorunu yaşayan bireyler tarafından görsel ve yazılı medya aracılığıyla gündeme taşınması olmuştur. Yani böyle bir sorunun varlığı sorunu yaşayanlar tarafından bizzat kendi iradelerine bağlı olarak net bir şekilde ortaya konulmuştur. Bu sorunu çözüme adına Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ilk Başkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve eşleri Hanımefendi Sayın Emine Erdoğan bu çağrılara kayıtsız kalmamış ve 1 Şubat 2018 tarihinde video konferans aracılığı ile bir

televizyon kanalında yayınlanan gündüz kuşağı programa katılarak Okuryazarlık Seferberliğini başlatılmıştır.

Hanımefendi Sayın Emine Erdoğan himayesinde gerçekleştirilen Okuryazarlık Seferberliğinin başlamasının üzerinden 2-2,5 ay gibi çok kısa bir süre geçmesine rağmen yaklaşık 400 bin başvuru ile oldukça yüksek bir katılım gerçekleşmiştir. Bu kısa sürede bu kadar yoğun bir katılımın gerçekleşmesi göz önünde bulundurulduğunda cevaplandırılması gereken sorular gündeme gelmiştir.

Bu soruların başında daha öncede bu tarz seferberlikler, kampanyalar yapılmasına rağmen insanlar neden daha önceki seferberliklere, kampanyalara katılmadılar ya da bu seferberliğe katılmaya iten ana sebepler nelerdir? şeklindeki sorular gelmektedir. Bu nedenle de problem durumu şu şekilde oluşturulmuştur: 2018 okuryazarlık seferberliğine katılan kursiyerlerin kursa katılma nedenleri, okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştıkları sorunlar ve kursun daha etkili olabilmesi için sundukları öneriler nelerdir? şeklinde oluşturulmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin kursa katılma nedenleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu genel amaç kapsamında aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmaktadır:

1. Okuma yazma kurslarına katılan kursiyerlerin örgün eğitime devam etmelerini engelleyen unsurlara ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Okuma yazma kursuna katılan kursiyerlerin daha önce bir okuma yazma kursuna katılmamalarının sebeplerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okuma yazma kursuna katılan kursiyerlerin gündelik yaşantısında okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Okuma yazma kursuna katılan kursiyerlerin kursa katılmaları konusunda onları motive eden unsurların neler olduğuna ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Okuma yazma kursuna katılan kursiyerlerin kursun hayatlarına katkıları hakkındaki görüşleri nelerdir?
6. Okuma yazma kursuna katılan kursiyerlerin kursların daha verimli olması için önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Geçmişten itibaren okuma yazma sorununu çözme adına devlet politikası olarak birçok seferberliğin ve kampanyanın başlatılıp, bir plan çerçevesinde uygulanmaya çalışıldığı ancak istenilen başarının yakalanamadığı söylenebilir. Bu bağlamda 2018 yılında başlatılan okuma yazma seferberliği ile okumaz yazmazlık probleminin kökten bir şekilde çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır. 2018 Okuryazarlık Seferberliği diğer kampanyalardan farklı olarak, kampanyanın başlatılmasında ön ayak olan kesimin okumaz yazmazlık problemini doğrudan yaşayan bireylerin oluşturmasıdır. Bireylerin bu talepleri medya aracılığıyla gündeme taşınmış, devlet tarafından yoğun bir destek görerek kurs çalışmalarına hemen başlanmıştır. Bireylerin yoğun ilgisi devletin katkısı ve medyanın çabalarıyla başlatılan bu kampanyanın başarılı olabilmesi kursun işleyişine ilişkin verilerin toplanmasına ve verilerin değerlendirilmesine bağlı olduğu söylenebilir. Bu açıdan kursun başlamasına lokomotif görevi gören kursiyerlerin kursun işleyişi hakkında vereceği bilgiler kursun işleyişinin daha verimli gerçekleşmesi adına yapılacak düzenlemelere katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Araştırmada ortaya çıkacak veriler daha önceden açılan çeşitli okuma yazma kampanyalarına yetişkinlerin neden katılmayıp da şimdi yoğun olarak katılmalarının arkasında yatan etmenleri ortaya çıkartması beklenmektedir. Ortaya çıkartılması beklenen bu etmenlerin bundan sonra yapılacak eğitim ve öğretime yönelik kurslara ilgi ve desteğin artırılması adına yapılacak çalışmalara veriler sunacağı düşünülmektedir.

1.4. Tanımlar:

Yetişkin Eğitimi: Yetişkin eğitimi dar anlamda mesleki olmayan ve yetişkinlere yönelik olarak düzenlenen etkinliklerdir. Geniş anlamda ise zorunlu eğitimlerini tamamlamış bireylerin gereksinimlerine göre düzenlenmiş ve bu bireylerin öğrenmelerine olanak sağlayan planlı, programlı ve düzenli eğitim süreçleridir (Duman, 2007: 55).

Okuryazarlık: Kullanıldığı yere göre değişmekle birlikte, daha çok kişinin kendi duygu, düşünce ve isteklerini konuşarak ve yazarak tam ve doğru bir şekilde ifade etmesi, başkalarının söylediklerini ve yazdıklarını dinleyerek ve okuyarak doğru bir şekilde anlaması ve bütün bunları yaparken kendi bilgi ve becerilerini sosyal ve kültürel alanda kullanmasıdır (Güneş, 1997).

2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Araştırmanın bu bölümünde alan yazında ulaşılabilen konu ile ilgili önceden yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

Kirazoğlu (2003), “Türkiye’de Okuma Yazma Kampanyalarının Bir Değerlendirmesi” başlıklı çalışmada ülkemizde düzenlenen okuma yazma kampanyalarını eleştirel bir bakış açısıyla incelemiş, değerlendirmiş ve karşılaştırmıştır. Kirazoğlu yaptığı çalışmada Türkiye’de Cumhuriyetin ilanının hemen ardından başlatılan ve 1980 askeri darbesi sonrasında düzenlenen okuma yazma kampanyalarını değerlendirmiştir. Çalışmada eleştirel pedagog Paulo Freire’nin bakış açısını temel alarak kampanyaların yaklaşımını ve felsefesini incelemiştir. Bu amaç doğrultusunda 1928 yılında düzenlenen kampanya ile 1981 yılında düzenlenen kampanyayı karşılaştırmıştır. Türkiye’de düzenlenen okuma yazma kampanyalarının geleneksel ve işlevsel yaklaşımlar doğrultusunda yapıldığını belirtmiştir. 1928 yılında yapılan kampanyanın yeni ulus devletine yeni tip vatandaş yetiştirme amacını taşıması nedeniyle hem geleneksel yaklaşımın hem de işlevsel yaklaşımın izlerini taşıdığını belirtirken diğer 1981 yılında yapılan kampanyanın ise daha işlevsel yaklaşımla yapıldığını belirtmiştir. İki kampanyanın da okumaz yazmaz nüfusa ulaşma noktasında başarısız olduğunu lakin ilk kampanyanın daha fazla güdüleyici olduğunu ifade etmiştir. Kampanyanın başarısız olmasının nedenini Kirazoğlu nüfusun tamamının gereksinim ve beklentilerini dikkate alarak gerçekleştirilmemesinden kaynaklı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca 1981 yılında düzenlenen ikinci kampanyanın Fiere’nin yaklaşımının aksine merkeziyetçi bir yaklaşımla ve tek tip müfredat kullanılarak yapıldığını belirtmiştir (Kirazoğlu, 2003).

Nohl ve Sayılan (2004), “Türkiye’de Yetişkinler İçin Okuma Yazma Eğitimi Temel Eğitime Destek Projesi Teknik Raporu” başlıklı çalışmada Türkiye’de yetişkinler için yürütülen okuma yazma eğitim programlarının mevcut durumunu değerlendirmekle kalmamışlar ayrıca okuma yazma eğitimi geliştirmeye yönelik somut önerilerde sunmuşlardır. Araştırmacılar çalışmada okuma yazma kurslarının örgütlenmesi, planlanması, öğretim materyallerinin içeriği ve öğretimde kullanılan yöntemlere azami ölçüde dikkat çekmişlerdir. Yetişkinlere okuma yazma öğretimi sürecini kapsayan bu raporda, okuma yazma programlarının yetişkinlerin ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmadığı bu nedenle de kurs programlarının ve kurs materyallerinin acilen iyileştirilmesi gerektiği belirtmişlerdir. Bu konuya ilave olarak kurs öğreticisi olarak eğitim veren öğretmenlerin bu konuya yönelik ayrıca eğitim almaları gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca kurs kitaplarının toplumsal cinsiyet ile ilgili yansız bakış açısına göre yeniden yapılandırılması için ve II. Kademe yetişkin eğitiminde yeni stratejilerin belirlenmesi için MEB’e önerilerde bulunmuşlardır (Nohl ve Sayılan, 2004).

Göçer (2004), “Okuma Yazma Kurslarının Etkililiğinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada halk eğitim merkezleri bünyesinde sürdürülen birinci kademe okuma yazma kurslarında mevcut olan durumu ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda Göçer, I. Kademe Okuma Yazma Kurslarının genel bir değerlendirmesini yapmayı ve bu programa dair kursiyerlerin görüşlerine dayalı olarak karşılaşılan sorunları saptamayı amaçlamıştır. Araştırma bu yönüyle betimsel bir çalışma niteliği taşımaktadır. Araştırmada kursiyerlerin sağlık kuruluşlarında, ulaşımda, alışverişte rahat etme, başkalarına ihtiyaç duymadan kendi işini yapabilme, kendine güven duyma, telefon açabilme, not alabilme, gazete-kitap okuyabilme, kendini daha mutlu hissetme vs. gibi kurslardan çok yönlü olarak beklenti içine girdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca

kursiyerlerin kursa katıldıktan sonra ‘hayata bakış açılarının değiştiği’ sonucu çıkmıştır. İnsanlara bu denli fayda sağlayan bu programların tek bir kuruluşun sorumluluğuna bırakılmaması, sektörler arası işbirliği modellerinin geliştirilip uygulanmaya konulması gerektiği vurgulanmıştır (Göçer, 2004).

Gönlü (2005), “Dönemsel Değişimler Işığında Türkiye’de Okuma Yazma Kampanyalarının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmasında düzenlenen okuma yazma seferberliklerinin işlevlerini ve niteliklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu bağlamda 1928 Millet Mekteplerini, 1961 Türk Silahlı Kuvvetleri Er Okuma Yazma Okulunu, 1962 Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü Okuma Yazma Seferberliğini, 1971-1972 Fonksiyonel Okuma Yazma ve Sağlık Eğitimi Projesini, 1981 Yüzüncü Yıl Okuma Yazma Seferberliğini ve 2001 Ulusal Eğitime Destek Kampanyalarını incelemiştir. Her bir kampanyanın materyalini kendi kapsamı içinde incelemiş ve hepsini ayrı ayrı kategorileştirmiştir. Veriler metindeki belgelerin çözümlenmesi yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırmada Türkiye’deki okuma yazma seferberliklerinin ana temaları olarak “ulusal bütünleşme”, “milliyetçilik”, “birlik ve bütünlük”, “modernleşme” ve “cahillik” olarak bulgulanmıştır. Ayrıca okuma yazma sürecinde bireyi “öğrenen özgeler” yerine “biçimlendirilecek nesneler” olarak ele almıştır. Araştırmada devletin resmi ideolojisinin, demokrasiye ve milliyetçiliğe karşı tutumunun materyallerin içeriğine yansıdığı tespit edilmiştir. Materyaller bağlamında milliyetçi değerlere demokratik değerlerden daha fazla merkezi değer verildiği saptanmıştır (Gönlü, 2005).

Bilir (2005), “Türkiye’deki Eğitim (Okuma Yazma) Kampanyalarının Halk Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmasında Türkiye’de önceden yapılan ve hala devam etmekte olan okuma yazma kampanyalarını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmiştir. Bu çalışmasında Bilir, kampanyaların uygulanma sürecinde yapılan yöntem, teknik ve ilke hatalarını tespit etmeye ve bu hatalara dikkat çekmeye çalışmıştır. Hataların düzeltilmesi ve halk eğitimin ilkelerine göre yürütmenin yolunu ve metodunu göstermeyi hedeflemiştir. Ayrıca halk eğitim programlarının yetişkinlerin davranış, düşünce ve eylemlerinde değişiklik yaratmayı sağlayacak yeni bilgi ve beceri kazanmalarına yardım edecek nitelikte olması gerektiğini belirtmiştir. Yetişkinlerin beklentilerini yok sayarak hazırlanan programların doğurduğu olumsuzluklar üzerinde durmuştur (Bilir, 2005).

Sabah (2006), “Okuma-Yazma Kurslarına Katılan Yetişkin Kadınların Eğitim Öncesi ve Sonrası Davranışsal Sonuçlarının İncelenmesi” başlıklı çalışmasında genel olarak HEM bünyesinde okuma yazma kurslarına katılan kursiyerlerin, özelde ise kadınların hayatlarına etkisini araştırmıştır. Bu bağlamda Sabah, çalışmasında okuma yazma kurslarına yeni başlayan kadın kursiyerler ile daha önceleri okuma yazma kurslarına katılarak okur-yazar olmuş ve ikinci kademe kurslara devam eden kadın kursiyerler arasında kurs öncesi ve kurs sonrasında hayat görüşlerinde, düşünce ve davranışlarında meydana gelen farklılıklar olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Yapılan araştırmada gecekondu bölgesinde yaşayan iki grup arasında eğitimi önemsemeleri açısından farklılıkların bulunduğu belirtilmiştir. Birinci grubun ayakları üzerinde durmalarına yardımcı olma açısından okuma yazma eğitimine katıldıkları, ikinci grubun ise sadece okuma yazma eğitimini tamamlamakla yetinmeyip bir üst aşama eğitime başladıkları ifade edilmiştir. Araştırmanın ikinci grubunu oluşturan ve üst aşama eğitime devam eden kadın kursiyerlerin eşlerinin birinci gruptaki kadın kursiyerlerin eşlerine göre eğitim düzeylerinin ve maddi durumlarının daha iyi olduğu vurgulanmıştır. Bu durumun kadının eğitiminde eş-çevre etkeninin ve maddi koşulların destekleyici nitelik taşıdığı şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca ikinci grup kadın kursiyerlerin yaşının birinci grup kadın kursiyerlerin yaşından daha ileri olduğu

belirtilmiştir. Bu durumun ise yaşça büyük olan yani ikinci grupta yer alan kadınların geleneksel hayat içinde kendilerini kanıtladığı, çocuklarını büyüttüğü, kendi başlarına karar verme gücüne sahip oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmada kadının eğitim sorununun ancak erkeğin eğitilmesi ile aşılacak çözüme kavuşulacağı düşünülmüştür (Sabah, 2006).

Yıldız (2006), “Türkiye’de Yetişkin Okuryazarlığı: Yetişkin Okuma-Yazma Eğitimine Eleştirel Bir Yaklaşım” başlıklı çalışmada okuryazarlık sorununun çözüme kavuşturulmasında benimsenen yaklaşımları, bu yaklaşımları esas alan uygulamaları ve sorunu giderme yeterlilikleri üzerinde durmuştur. Araştırmayı okuma yazma bilmeyenleri tanımlayan sosyo-kültürel ve demografik özellikler, yetişkinlerin okuma yazma öğrenme nedenleri, devam sorunları, terk nedenleri gibi okuma yazma kurslarına katılım örüntüleri ve öğretim materyalleri, öğrenen- öğretmen ilişkisi, öğretim materyalleri gibi okuma yazma öğretimindeki eğitsel süreçler esas alınarak oluşturulmuştur. Yıldız yurt genelinde yapılan araştırmaların literatür ve istatistiki verilerinde elde edilen okuryazarlık ve okuma yazma eğitiminde maksimum, okuma yazma programının uygulanmasında minimum analiz söz konusu olduğunu saptamıştır. Araştırmada geçmişten bu yana uygulanan yaklaşımlarda okuryazarlığın sadece ‘teknik bir beceri’ olarak sınırlandırıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca okuryazarlığın içinde yer aldığı sosyokültürel değerlerden bağımsız olarak düşünülerek tabiri caizse ‘yansız bir edim’ olarak algılandığı bulgulanmıştır (Yıldız, 2006).

İnce (2008), “Yetişkin Okuryazarlık Programlarının Nitelik Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada Türkiye’de var olan okuma yazma kurslarını nitelik açısından değerlendirmiştir. Tekli tarama modeli ile yürütülen bu çalışmada öncelikli olarak bir yetişkin okuma yazma kursunda olması gereken nitelikler tespit edilmiştir ve mevcut okuma yazma kurslarının bu nitelikleri ne derecede taşıdığı gözlem ve görüşme verilerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda TODAM, HEM, TSK ve AÇEV tarafından düzenlenen okuma yazma kursları gözlemlenmiş ve edinilen veriler neticesinde değerlendirilme yapılmıştır. Araştırmada yukarıda belirtilen yetişkin okuma yazma kurslarında yetişkin öğrenmelerine yönelik yeterli derecede materyalin olmadığı, yetişkin öğrenmesinin temel ilkelerinin benimsenmediği dolayısıyla okuryazar bir çevrenin oluşturulamadığı ve yetişkinlerin sosyalleşmesi için gerekli altyapının oluşturulmadığı bulgularına ulaşılmıştır (İnce, 2008).

Yazlık (2008), “Halk Eğitim Merkezleri Okuma-Yazma Kurslarının Kadınların Hayatına Etkisi” başlıklı çalışmada HEM bünyesinde faaliyet gösteren okuma yazma kurslarına katılan kadın kursiyerlerin hayatlarına etkisini araştırmıştır. Yazlık bu çalışmada, AKOK’un ilan edildiği yılda HEM bünyesindeki okuma yazma kurslarına katılan kadın kursiyerlerin hayatlarına etkisini, kursiyerlerin kursa katılım sonucunda hayatlarında meydana gelen değişimleri ve bu değişimleri algılayışlarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmada örnek olay yöntemi kullanılarak İstanbul Kâğıthane/ Gültepe’de HEM tarafından açılmış birinci kademe okuma yazma kursunu tamamlayan yedi kadın kursiyerlerden yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla bilgiler toplanmıştır. Görüşmeler neticesinde kadınların kursa katılmalarının ardından hayatlarında olumlu değişimlerin olduğu ve kendilerine güvenlerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Yazlık, 2008).

Işık (2008), “Yerel Evrenselin Sınırlarında Bir Değer Olarak İşlevsel Okuryazarlık: Cömert Köyü Örneği” başlıklı çalışmada geleneksel bir toplum yapısına hâkim olan ve sözlü kültüre ait iletişim süreçlerini devam ettirdiği varsayılan Cömert Köyü’nde işlevsel okuryazarlığa yüklenen anlamları araştırmıştır. Nitel veriler kullanılarak hazırlanan araştırma Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan Cömert

Köyü’nde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın elde edilen bulgularında bilginin bilen kişiler tarafından bilmeyen kişilere sözel olarak aktarıldığı geleneksel öğrenme yöntemlerinin devam ettiği, dini bilgilerin ezbere dayalı geleneksel yöntemlerle aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca formel eğitim sürecinin fayda amacıyla sürdürülerek özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde hayata hazırlık aşamasında gerçekleşen etkinliklerin tümü olarak algılandığı bulunmuştur. Bu bağlamda Cömert Köyü’nde yaşayan bireyler için adam olma, saygınlık kazanma, yetişkin olma gibi değerler sistemi tanımında okuryazarlık birincil nitelik değildir. Çünkü okuryazarlık kente ait bir uğraş olarak algılandığı sonucuna varılmıştır (Işık, 2008).

Balta (2008), “Gönüllü Güdüsü: AÇEV’in İşlevsel Okuryazarlığı Programı Gönüllüleri Üzerine Bir Çalışma” başlıklı çalışmada okuma yazma kurslarına kendi isteğiyle katılan gönüllülerin bu etkinliklere katılmalarına neden olan güdüsel etkenleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini 2007-2008 eğitim öğretim yılında Adana, Bursa, Diyarbakır ve İzmir illerinde AÇEV bünyesinde kurs vermekte olan İşlevsel Yetişkin Okuryazarlığı Programı gönülleri oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucu olarak araştırmaya katılan gönüllülerin yaşlarının 41-50 yaş aralığında ve büyük çoğunluğunun kadınlardan oluştuğu, bu kişilerin üniversite mezunu olup evli ve başka işlerde çalışmayıp ev hanımı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca gönüllülerin güdülenmelerine etki eden nedenin özveri olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Balta, 2008).

Gürgeç (2010), “Halk Eğitim Merkezlerince Yürütülen Yetişkinler Okuma-Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programlarının Etkililiğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada yetişkinlere yönelik düzenlenen okuma yazma programlarını öğretmen görüşlerine göre değerlendirmiştir. Araştırma Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitimi Programı’nı (I. Kademe) uygulayan 119 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Halk eğitim merkezleri bünyesinde yürütülen programda okuma yazma eğitimi veren öğretmenlerin genel olarak pozitif ifadeler kullandıkları tespit edilmiştir. Fakat programın karşılaşılan güçlükler ile ilgili boyutunda yetişkinlerin daha önceki öğrendikleri yanlış öğrenmelerin okuma yazma öğrenme sürecini olumsuz etkilediği, öğrenilen seslerin birbiri ile karıştırılma sorunu yaşandığı, okuduklarını anlamada sorunlar yaşadığı, ses temelli cümle yöntemine göre hazırlanan kitaplardaki görsellerin ve etkinliklerin yeterli düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgulara ek olarak okuma yazma ile ilgili yetişkin eğitimi almış uzman öğretmenler veya müfettişler tarafından eğitim verenlere yönelik sürekli danışmanlık hizmeti verilmesi, okuma yazma eğitimi verecek sınıf öğretmenlerinin bu konu ile alakalı hizmet içi eğitime, seminer veya kursa yönlendirilmeleri, yetişkin okuma yazma öğretimi ve temel eğitim programının süresinin yeterli olmadığından düzenlenmesine ilişkin veriler elde edilmiştir (Gürgeç, 2010).

Yıldız, Ateş, Yıldırım ve Rasinski (2011), “Okumaz Yazmaz Türk Kadınlarının Perspektifinden Okuryazarlık ve Okumaz Yazmazlık: Fenomonolojik Bir Çalışma” başlıklı ortak çalışmalarında okuma yazma bilmeyen Türk kadınlarının perspektifinden okuryazarlık ve okumaz yazmazlık kavramlarını incelemişlerdir. Çalışma kapsamında okuma yazma kursuna devam eden ve okuma yazma bilmeyen altı kadınla yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla veriler toplanmıştır. Çalışmada toplumsal cinsiyet algısından kaynaklanan eşitsizliğin okuma yazma bilmemenin temel nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada okumaz yazmaz kadınların ulaşım, sağlık, çocuk bakımı ve yetiştiriciliği, aile ekonomisi konularında sorun yaşamamayı ve bu konularda başkalarına bağımlı olmamayı okuryazar olmak olarak algıladıkları sonuçlarına ulaşılmıştır (Yıldız vd., 2011).

Erbay (2011), “Halk Eğitim Merkezleri Okuma Yazma Kurslarının Katılımcıları Üstündeki Etkileri” başlıklı çalışmada okuma yazma kurslarının katılımcıların günlük yaşamlarındaki etkilerini bulmayı amaçlamıştır. Bu amaçla katılımcıların yaş, cinsiyet, evlilik durumları gibi demografik bilgileri, yaşam öyküleri, sosyal ve ekonomik altyapıları gibi katılımcı görünüşleriyle okuma yazma kursu tecrübeleri ve okuma yazmanın etkilerine ilişkin düşünceleri hakkında bilgileri toplanmıştır. Okuma yazma kursunun etkilerini belirlemek adına örnek olay yöntemi kullanılmış ve İstanbul/Kadıköy Halk Eğitim Merkezinde hem birinci hem de ikinci kademe okuma yazma kursuna katılan tüm yetişkinlerle yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı bu çalışmanın sonuçlarıyla ilgili bulgularını yetişkinlerin katılım süreci ve okuma yazma kursunun çıktıları olmak üzere iki kategori halinde ele almıştır. Araştırmada katılımcıların yaş ve psikolojik özelliklerinin kursa katılım sürecini etkilediği, katılımcıların çoğunun benzer yaşam öykülerine sahip olduğu ve katılımcıların okuma yazma öğrendikten sonra hiç kimseye bağlı olmadan seyahat edebildikleri, günlük yaşam aktivitelerini bağımsız olarak gerçekleştirebildikleri ortaya çıkmıştır. Tüm katılımcılar okuma yazma sürecinin sonunda kendilerine olan güvenlerinin arttığını ve sosyal, iletişim becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Bu nedenle de yetişkin okuma yazma kursları katılımcılarının yaşları ve psikolojik durumları temele alınan, onların ihtiyaç ve amaçları gözeticilerle hazırlanan, katılımcılara göre şekillenen programlar hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır (Erbay, 2011).

Nurkan (2012), “Okumaz Yazmaz Annelerin Çocukların Eğitimlerine Katılımları” başlıklı çalışmada okuma yazma bilmeyen annelerin örgün eğitime devam eden çocuklarının eğitim sürecine olan katılımlarını incelemiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve HEM’de okuma yazma bilmeyen, okul çağında çocuğu bulunan on anne ile yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak veriler elde edilmiştir. Araştırmada okuma yazma becerisine sahip olamayan annelerin, çocuklarının eğitiminde anne etkisinin önemini farkında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin çocukların eğitiminde etkili olabilmek için kendi sorumlulukları hakkında öz farkındalıklarının yüksek olduğu, çocukların öğrenmesinde etkili olabilmek için okuma yazma öğrenmeye ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Ayrıca annelerin okuma yazma kursuna katılmalarına neden olan en önemli sebebin çocukların eğitiminde etkili olabilmek isteği olduğu ifade edilmiştir (Nurkan, 2012).

Diğer okuma yazma çalışmalardan farklı olarak Zengin (2012), “Yerinden Edilmiş Kürt Kadınlarının Halk Eğitim Merkezleri Eğitim Programlarına Katılmama Sebepleri: Bir Anlatı Analizi” başlıklı çalışmada Kürt kadınlarının HEM’in sunduğu okuma yazma ve meslek edinme kurslarına katılmama nedenlerini Kürt kadınlarının kendi hayat hikâyelerini temel alarak incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada kategorik- içerik analizi kullanılmış ve İstanbul/Küçükçekmece’nin Bayramtepe beldesinde yaşayan 26-51 yaş aralığında bulunan dokuz Kürt kadın ile yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla mülakatlar yapılmıştır. Etnik ve dine dayalı ayrımcılığın yapılması, anadilde eğitim verilmemesi, yalın aile ve eş baskısı, çocuk ve iş yükü, sağlık problemleri gibi nedenler Kürt kadınlarının okuma yazma veya meslek edinme kurslarına katılamamalarına ya da yarıda bırakmalarına neden olan faktörlerdir. Araştırmada genç yaşta Kürt kadınlarının geleneksel ataerkil yapısından, yaşlı olan Kürt kadınların ise Türkçe bilmeme yetersizliğinden dolayı hem okuma yazma kurslarına hem de meslek edindirme kurslarına devam edemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra çocukların bakımı ve ev işlerinin yoğunluğu da eğitsel faaliyetlere katılmaya engel teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Zengin, 2012).

Bulut (2015), “Ana-Kız Okuldayız Okuma Yazma Kampanyasına İlişkin Bir Çözümleme” başlıklı çalışmasında 8 Eylül 2008 ile 8 Eylül 2012 tarihleri arasında ülke genelinde uygulanan Ana-Kız Okuldayız Kampanyasını değerlendirmiştir. Bu kampanya ile TÜİK 2008 yılı verilerine göre okuryazar olmayan 4.876.892 yetişkin bireyin yaklaşık olarak üç milyonunu kampanya süresi olan dört yıl içerisinde okuryazar hale getirmeyi hedeflemiştir. Kampanya ile okumaz yazmaz nüfusun ilk yıl %15’ini, ikinci yıl %30’unu, üçüncü yıl %45’ini ve dördüncü yılda ise %60’ını okuryazar duruma getirmek ve tüm kursa katılanları bir üst öğrenim programına yönlendirmek hedeflemiştir. Nitekim araştırma sonuçlarına göre AKOK hem sayısal verilerin hem de üst öğrenime yönlendirme amacı hedefinin oldukça gerisinde kaldığı sonucuna varılmıştır (Bulut, 2015).

3. KURAMSAL AÇIKLAMALAR

Bu bölümde yetişkin eğitimi, yetişkin eğitime katkı sağlayan kurum ve kuruluşlar ve ülkemizde yetişkin eğitimi çerçevesinde düzenlenen okuma yazma seferberlikleri ile ilgili kuramsal açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Yetişkin Eğitimi

Bilginin gücünün hâkim olduğu toplumlarda eğitim sistemi; bitmiş veya tamamlanmış bir eğitim olarak düşünülmeyen, okullarla sınırlı kalmayan, sadece temel becerileri kazandırma işiyle uğraşmayan, ileri düzeyde eğitim görmüş bireylerin bile eğitimlerine devam edebilmelerine olanak sağlayan bir eğitim sistemi olarak faaliyetlerini devam ettirir (Drucker, 1996: 36). İnsanlar ilk çağlardan itibaren çevreyi tanımak, edindiği deneyim ve bilgilerini çevrelerindeki kişilerle paylaşmak suretiyle sürekli öğrenme öğretme döngüsü içinde olmuşlardır. Bununla beraber gelişen teknolojiyle birlikte toplumlar artık sadece kendi deneyimlerine bağla kalmayıp hayat boyu devam eden öğrenme ihtiyaçlarını gidermek için her kesime ulaşmaya çalışmış ve her kesimi eğitmek için çaba sarf etmişlerdir (Geray, 2002).

Ülkemizde yetişkin eğitimi kavramı halk eğitimi, sürekli eğitim, hayat boyu öğrenme, yaşam boyu öğrenme gibi kavramlarla eş anlamlı tutulmaktadır. Yetişkin eğitimi kavramı onlarca tanımla yapılabilen bir kavramdır.

Yetişkin eğitimi UNESCO tanımına göre yetişkin bireylerin bilgilerini arttırmak, mesleki ve teknik açıdan ilerlemelerini sağlamak, becerilerini genişletmek, kişisel gelişimlerine yardımcı olmak, toplumsal, ekonomik ve kültürel gelişimlerine katkı sağlamak için içerik, seviye ve metodu fark etmeyen yaygın eğitim ya da zorunlu eğitimlerin devamında yararlandıkları düzenli eğitim süreçlerinin tümüdür (Unesco, 1985: 68).

OECD'nin tanımına göre yetişkin eğitimi, yaygın eğitim ya da zorunlu eğitim dışına çıkmış, asıl görevleri okula gitmek olmayan bireylerin, yaşamlarının herhangi bir aşamasında oluşacak öğrenme gereksinimlerini ve ilgilerini doyurmak için düzenlenen faaliyetlerden ya da programlardan oluşan süreçtir (Okçabol, 2006: 20).

Duman (2007)'e göre yetişkin eğitimi dar anlamda mesleki olmayan ve yetişkinlere yönelik olarak düzenlenen etkinliklerdir. Geniş anlamda ise zorunlu eğitimlerini tamamlamış bireylerin gereksinimlerine göre düzenlenmiş ve bu bireylerin öğrenmelerine olanak sağlayan planlı, programlı ve düzenli eğitim süreçleridir (Duman, 2007: 55).

Halk eğitimini Ada (2002), kasıtlı, planlı, sistemli ve bir program çerçevesinde sürdürülen, hiyerarşik olmayan ve genellikle kurumsallaşmayan, örgün eğitim dışında faaliyetlerini sürdüren bir eğitim türüdür (Başaran, 1996).

Geray (1978), asıl işi okula gitmek olmayan fakat toplumda sorumluluk yüklenmiş veya yüklenmeye elverişli durumda olan yetişkinlere yönelmiş, kişinin hareketlerini, yeteneklerini, davranışlarını geliştirmek amacıyla katılımcı- eğitici ilişkisi içerisinde sürdürülen rastlantıya bırakılmayan düzenli, planlı bir eğitim sürecidir (Geray, 1978: 2).

Başka bir tanımda yetişkin eğitimi, hem yetişkinin hem de eğiticinin belirlediği belirli amaçlarını gerçekleştirmek için içeriğin ve öğretim hedeflerinin önceden belirlendiği kasıtlı, planlı eğitim etkinlikleridir (Uysal, 2004).

Yaşam boyu öğrenme, örgün eğitimin alternatifi olmaktan ziyade zorunlu eğitimde eksik veya yetersiz kalan öğrenmelerin yetişkinler tarafından daha sonraları istekli biçimde elde edilme çalışmasıdır (Oktay, 2001).

3.1.1. Yetişkin Eğitiminin Tarihçesi

Yetişkin eğitimi, öncelikle insanın doğasındaki değişimlere, daha sonraları ise çağdaş toplumun yapısına bağlı olarak sürekli değişim göstermektedir. Bu nedenle de insanlar öncelikle kendini geliştirmek için daha sonraları da toplumda karşılaşacakları toplumsal, kültürel, teknolojik ve mesleki değişimlerin hızla üstesinden gelmelerini sağlayacak, siyasal, toplumsal, kültürel gelişmelere aktif olarak katılmak için yaşam boyu sürecek eğitime gereksinim duyarlar (Duman, 2007: 60).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte halkın içinde bulunduğu zor şartlardan halkın çıkmasına yardım edecek tek çıkış yolunun eğitim olduğu görülmüştür (Kurt, 2008: 61). Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa Bey 25 Kasım 1923 tarihli 1971/3655 sayılı kanunla valilerden ve milli eğitim görevlilerinden halk eğitimiyle ilgili çalışmalar yapılması talimatını vermiştir. İlk halk eğitim birimi 1926 yılında Halk Terbiyesi Şubesi adıyla İlköğretim Genel Müdürlüğünde, Talim Terbiye Dairesine bağlı MEB bünyesinde kurulmuştur. 1928'de Latin Harflerinin kabul edilmesiyle birlikte halka okuma yazma öğretmek için Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde açılan Millet Mektepleri kurulmuştur. Dolayısıyla Cumhuriyet ile gerçekleşen ilk halk eğitimi çalışması Türkçe okuma yazma öğretme olmuştur. 1930 yılında vatandaşların öğrendikleri bilgileri, becerileri unutmamaları ve okuma alışkanlıklarını devam ettirmeleri adına Halk Okuma Odaları açılmıştır. Bu hareketi 1932 yılında halk dershaneleri, kursları, kitap, yayım, köy becerileri, dil ve yazım, tarih ve müze, sosyal yardım, spor, güzel sanatlar gibi konularda faaliyet gösteren Halk Evlerinin kurulması takip etmiştir. Halk Evlerinin açılmasında Atatürk ilke ve inkılaplarını yaymak, bu ilke ve inkılapları kökleştirmek, halkı toplumsal, kültürel açıdan geliştirmek, kültürlendirmek amacı yer almıştır. 1936 yılında eğitim kursları, 1940 yılında Köy Enstitüleri kurulmuştur. Köy Enstitüleri kanunu ile köy öğretmenlerine/eğitmenlerine okul eğitim öğretiminin yanına halkı eğitmek, yetiştirmek görevi verilmiştir. 1939 yılında Sanat Okullarına bağlı köylerde köy erkek öğretmenlerine görevlerinin haricinde halkı eğitmek, halkın gerekli olduğu konularda halkı yetiştirmek görevi verilmiştir. Bu sanat okullarında köy kadınları için biçki-dikiş kursları, köy erkekleri için ise demircilik, marangozluk gibi meslek kursları açılmıştır. 29 Ağustos 1960 yılında halk eğitim hizmetlerinin etki alanlarını genişletmek, ülke genelinde örgütlü bir teşkilat haline getirmek için Milli Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu kurum bakanlığa bağlı olarak faaliyet gösterirken önceki görevlerine ilave olarak Köy Gezici Kadı ve Erkek Kursları, Tarım Bakanlığına bağlı Ev Ekonomisi Şubesi ile Sanayi Bakanlığına bağlı Köy El Sanatları Dairesinde yaygın eğitim yapan bölümlerde sözü edilen bakanlıklara bağlanmıştır. 1960 yılında MEB'in bünyesinde kurulan Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü 1964'te Köy İşleri Bakanlığı'na bağlansa da 1967'de tekrardan Milli Eğitim Bakanlığı bünyesine bağlanmıştır. 1975'te Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığına bağlı Mektupla Öğretim ve İnsan Gücü Genel Müdürlüğü'yle birleşmiştir. 1977 yılında Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, 1983 yılında ise Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü adını almıştır (Okçabol, 2006).

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü (ÇYEGM), yetişkin eğitiminde etkinliklerin sürekliliği, sunulan programların farklılığı ve hizmetlerin ulaştığı kişi sayısı olarak geniş çaplı

olarak düşünüldüğünde önemli bir görevi ifa etmektedir. ÇYEGM bu etkinliklerini Halk Eğitim Merkezleri, Çıraklık Eğitimi Merkezleri ve Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okullarında sürdürmektedir. Bu kurumlardan yetişkin eğitimi alanında 1956 yılında açılan Halk Eğitim Merkezleri (HEM) önemli hizmetler vermektedir. İlk açıldığı sıralarda 19 olan sayıları şu an 935'i bulmaktadır ve merkezlerde beş farklı alanda hizmet vermektedir. Hizmet alanları: Okuma yazma kursları, meslek teknik kursları, sosyal kültürel kurslar, özel eğitim gerektiren kişilere yönelik düzenlenebilecek kurslar ve kurs dışı etkinliklerdir (Okçabol, 1994: 128).

3.1.2. Yetişkin Eğitiminin Amaçları

Duman (2000: 43)'e göre genel olarak yetişkin eğitiminin üç temel amacından söz edilebilir. Bu amaçlar:

- Toplumun gereksinim duyduğu bilgi, görgü, beceri ve yeterlik düzeyine sahip yetişkinler toplumu oluşturmak,
- Yetişkinlerin içinde yaşadıkları toplumda yaşamasını ve gelişmesini engelleyen sorunların üstesinden gelme becerisini kazandırmak ve yetişkinleri bu sorunların çözümüne hazırlamak,
- Tüm yetişkinlere kendi bilgi, tutum, anlayış, özelliklerini geliştirme kısacası kendini gerçekleştirme fırsatı ve olanağı sağlamak.

Yaşam boyu öğrenme aynı zamanda temel becerilerin güncellenmesi yoluyla kişilere ikinci bir fırsat yaratma ve daha ileri düzeyde öğrenme olanakları sunmalıdır. Sunulan olanakların kişiye uygun olarak düzenlenebilmesi için sistemin açık ve esnek olması gerekmektedir. Yaşam boyu öğrenme sürekli inceleme, soruşturma ve kişinin kendi uzmanlık alanında ya da diğer ilgi alanlarında bilgi araştırma davranışdır (Bahat, 2013: 33).

Şekil 3.1: Yaşam Boyu Öğrenme Gereksinimi

3.1.3. Ülkemizde Yetişkin Eğitime Katkı Sağlayan Kurum, Kuruluş, Dernek ve Sivil Toplum Örgütleri

Dünya'da yetişkin eğitiminin örgüt yapıları ve yönetim yapıları genel olarak üç grupta ele alınmaktadır.

Yetişkin eğitimi:

- Birinci grup ülkelerde büyük oranda ulusal bir eğitim bakanlığının kontrolü ve yönetimi altındadır. Bu ülkelerde yetişkin eğitimi hizmetleri bir bakanlık içerisinde özel bir birim tarafından gerçekleştirilir.
- İkinci grup ülkelerde ulusal konseyler, enstitüler ya da özerk birimler olarak örgütlenmişlerdir. Bu ülkelerde yetişkin eğitimi hizmetleri devletten büyük oranda mali destek görmelerine karşın özerk bir yapıya sahiptirler.
- Üçüncü grup ülkelerde ağırlıklı olarak gönüllü, kar amacı taşımayan, kamu yararını gözeten örgütler tarafından gerçekleştirilir. Bu ülkelerde ise yetişkin eğitimi hizmetleri yerel düzeyde örgütlenmiştir.

Türkiye bu sınıflandırmada ilk grup içerisinde yer alır. Ülkemizde örgün eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde hizmet verirken bunun yanı sıra diğer resmi ve özel kuruluşlar, kurumlar, birimler tarafından da hizmet sağlanır (Duman: 2007: 218).

Türkiye’de yetişkin eğitimi hizmetlerini yürüten yüzlerce kurum ve kuruluştan bahsetmek mümkündür. Bunlar 5 başlık altında toplanabilir:

1. Gönüllü Kuruluşlar
2. Yerel Yönetimler
3. Milli Eğitim Bakanlığı
4. MEB dışındaki Bakanlıklar ve doğrudan Başbakanlığa bağlı kurumlar
5. Diğer kurum ve kuruluşlar

Ülkemizde özel amaçta yetişkinlere okuma yazma öğretmek, genel amaçta ise yetişkin eğitime katkı sağlamak amacıyla Cumhuriyetin ilanından itibaren hem resmi hem özel olmak üzere birçok kurum, kuruluş, dernek, vakıf tarafından birçok okuma yazma seferberliği, kampanyası düzenlenmiştir. Bu kampanyalar şunlardır:

1. Millet Mektepleri Okuma- Yazma Seferberliği
2. Halk Odaları
3. Halkevleri
4. Fonksiyonel Okuma Yazma ve Sağlık Eğitimi Projesi (FOYSEP)
5. Türk Silahlı Kuvvetlerinin Gerçekleştirdiği Okuma Yazma Çalışmaları
6. 100. Yıl Okuma Yazma Seferberliği
7. 8 Eylül 1992 Okuma Yazma Seferberliği
8. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Sosyal Gelişmeyi İstihdamı Destekleme Projesi
9. Ulusal Eğitime Destek Kampanyası
10. Ana-Kız Okuldayız Kampanyası (AKOK)
11. 2018 Okuryazarlık Seferberliği

3.1.3.1. Millet Mektepleri Okuma-Yazma Seferberliği

İlk okuma yazma seferberliği 1 Kasım 1928’de gerçekleşen Harf Devriminin hemen ardından yetişkinlere yeni harflerle okuma yazma öğretmek amacıyla Millet Mekteplerinin açılmasıyla başlatılmıştır (Okçabol, 1994). Millet Mekteplerinin açılması dönemin Milli Eğitim Bakanı Necati Bey tarafından hazırlanan Millet Mektepleri Teşkilatı Talimatnamesinin 11 Kasım 1928’de Bakanlar Kurulunda onaylanması ve ardından 24 Kasım 1928’de Resmi Gazetede yayımlanmasıyla resmen gerçekleşmiştir (Resmi Gazete- 24 Kasım 1928). Talimatın Resmi Gazetede yayımlanmasıyla birlikte ülkedeki Halk Mektepleri, Halk Dershaneleri ve Gece Kursları okuma yazma öğretmek amacı ile Millet Mekteplerine dönüştürülmüştür ve 16-45 yaşları arasında okuma yazma

bilmeyen tüm vatandaşların okuma yazma kurslarına katılmaları zorunlu kılınmıştır (Duman, 2007: 254).

Millet Mektepleri halkı en kısa sürede okuryazar duruma getirmek, halkın geçimi ve yaşamı için gerekli olan temel bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla açılmışlardır. Bu nedenle de tüm ülke bir okula dönüştürülerek devlet kurumlarında, köylerde, kahvehanelerde, hapishanelerde Millet Mektepleri açılmıştır. Okulu bulunmayan veya öğretmen ortamı elverişsiz olan yerleşim yerlerinde ise birer ay süreli olan gezici kurslar düzenlenmiştir. Sadece okuma yazma öğretmekle kalınmamış okuma yazma öğrenen vatandaşların öğrendiklerini unutmaları amacıyla Halk Okuma Odaları açılmaya başlanmıştır. (Gülbay, 2000: 27).

Millet Mektepleri okuma yazma seferberliği faaliyetleri sayesinde 1928'de %8 olan okuryazarlık oranı 1935'te %20'nin üzerine çıkmıştır. Seferberliğin devam ettiği 1928-1950 yılları arasında 1,5 milyondan fazla yetişkin okuma yazma belgesi verilmiştir (Duman, 2007: 254).

Millet Mektepleri A ve B dershaneleri şeklinde birbirini takip eden iki düzeyden oluşmuştur. Dershanelerin öğretim süresi 4 ay olup haftada 6 saat öğrenim yapılmıştır. A dershaneleri hiç okuma yazma bilmeyenlere okuma yazma öğretmek amacıyla açılmıştır. B dershaneleri ise okuma yazma bilenlere günlük yaşamda en çok yararlanacağı bilgileri öğretmek amacı ile açılmıştır. B dershanelerinde hesap ve ölçüler, sağlık bilimleri ve yurt bilgisi dersleri olmak üzere üç temel ders okutulmuştur. Bu derslerde uzunluk, arazi ve basit hesap ölçüleri, dört işlem, para birimleri, sağlık bilgisi, bulaşıcı hastalıklardan ve zehirlenmelerden korunma, Türk bayrağı, tarih, coğrafya, Cumhuriyetin kuruluşu, TBMM, dilekçe yazma gibi konular öğretilmektedir (Albayrak: 1994).

Millet Mekteplerinde okuma yazma öğretim faaliyetlerinde öğretmen/eğitmen görevlendirme ilkökul öğretmenlerinin yanı sıra okuma yazmayı bilen kişiler ve memurlar görev alması şeklinde gerçekleşmiştir (Geray, 1978). Derslerin yapılmasında kadınların öğretimi genellikle gündüz, erkeklerin öğretimi ise gece gerçekleşirdi. 1928-1929 yıllarında A dershanelerinde öğretmen, kitap, bina, araç gereç yokluğuna rağmen 199.534 kadın, 397.476 erkek olmak üzere toplamda 597.010 yetişkin okuma yazma öğrenmiştir (Bülbül, 1991: 241).

Tablo 3.1: 1928-1959 Yılları Arasındaki Okuma Yazma Kursları ve Kursiyerlerin Sayısı (MEB, 1983)

Yıllar	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı
1928	20489	597.010
1929	12887	262.433
1930	9602	188.311
1931	5915	108.470
1932	7248	90.935
1933	2683	40.851
1934	3670	66.255
1935	2274	40.229
1936	3122	57.275
1937	2901	57.081
1938	1967	5.766
1939	296	4.584
1940	976	24.920

1941	569	14.085
1942	923	27.642
1943	972	19.928
1944	3129	57.274
1945	2454	37.285
1946	1492	22.755
1947	753	11.323
1948	206	5.087
1949	114	2.138
1950	27	1.424
1951	196	3.090
1952	242	3.276
1953	1775	16.704
1954	1524	17.924
1955	2785	19.374
1956	1549	18.172
1957	1832	14.632
1958	1350	13.129
1959	1219	17.965
Toplam	97.317	1.867.920

Ülke genelinde 1928-1935 yılları arasında köylerde ve kentlerde toplamda 8876'sı kadın, 33.560'ı erkek olmak üzere 42.436 adet A dershanesi açılmıştır.

Tablo 3.2: A Dershanelerinde Açılan Kurs Sayıları

A Dersliği	Kadın	Erkek	Toplam
Köy	4678	23.748	28.426
Kent	4198	9812	14.036
Toplam	8876	33.560	42.436

Açılan dershanelerde 778.818'i kadın, 1.334.574'ü erkek olmak üzere toplam 2.113.392 yetişkine okuma yazma öğretim faaliyeti yapılmıştır.

Tablo 3.3: A Dershanelerinde Kursu Katılan Kursiyerlerin Sayısı

A Dersliği	Kadın	Erkek	Toplam
Köy	480.361	998.331	1.478.692
Kent	298.457	346.243	664.700
Toplam	778.818	1.334.574	2.113.392

Bu kurslara devam eden 285.579 kadına ve 684.558 erkeğe yetişkin okuma yazma belgesi verilmiştir. Ayrıca özel öğrenim görerek 22.488'i kadın, 93.631'i erkek olmak üzere toplamda 116.119 yetişkin dışarıdan öğrenim belgesi almıştır.

Tablo 3.4: A Dershanelerini Bitirip Belge Alanların Sayısı ve Dışarıdan Özel Öğrenimle Belge Alanların Sayısı

A Dersliği	Kursu Bitirip Belge Alanlar			Dışarıdan Özel Öğrenimle Belge Alanlar		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Köy	160.136	493.706	653.842	11.347	28.996	40.343
Kent	125.443	190.852	316.295	11.141	64.635	75.776
Toplam	285.579	684.558	970.137	22.448	93.631	116.199

A dershanelerinde köylerde 29.274, kentlerde 13.948 toplamda ise 43.222 öğretmen görev almıştır.

Tablo 3.5: A Dershanelerinde Görev Alan Öğretmen Sayısı

A Dershanesi	Kadın	Erkek	Toplam
Köy	3426	25.848	29.274
Kent	4923	9025	13.948
Toplam	8349	34.873	43.222

A dershanelerinde yapılan öğretim faaliyetlerinde köylerde %44,2, kentlerde %49,06'lık toplamda ise %45,9'luk bir başarı oranı elde edilmiştir (Millet Mektepleri Faaliyet İstatistikleri).

Tablo 3.6: A Dershanelerindeki Başarı Oranları (%)

A Dershanesi	Kadın	Erkek	Toplam
Köy	33,03	49,4	44,2
Kent	42,03	55,1	49,06
Toplam	36,6	51,2	45,9

1928-1935 yılları arasında köylerde ve kentlerde toplamda 2222'i kadın, 9079'u erkek olmak üzere 11.301 adet B dershanesi açılmıştır.

Tablo 3.7: B Dershanelerinde Açılan Kurs Sayıları

B Dershanesi	Kadın	Erkek	Toplam
Köy	1121	4678	5799
Kent	1101	4401	5502
Toplam	2222	9079	11.301

Bu dershanelerde 107.964'ü kadın, 272.911'i erkek olmak üzere toplam 380.875 yetişkin eğitim almıştır.

Tablo 3.8: B Dershanelerinde Kursu Katılanların Sayısı

B Dershaneleri	Kadın	Erkek	Toplam
Köy	42.323	142.193	184.516
Kent	65.641	130.718	196.359
Toplam	107.964	272.911	380.875

Kurslara devam eden 65.880 kadın ve 175.102 erkeğe belge verilmiştir. Bu çalışmalara ek olarak özel öğrenim gören 3327 kadın, 23.587 erkek toplamda 26.914 yetişkine dışarıdan belge verilmiştir.

Tablo 3.9: B Dershanesini Bitirip Belge Alanların Sayısı ve Dışarıdan Özel Öğretimle Belge Alanların Sayısı

B Dershanesi	Kursu Bitirip Belge Alanlar			Dışarıdan Özel Öğretimle Belge Alanlar		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Köy	24.737	90.902	115.639	542	3.204	3.746
Kent	41.143	84.200	125.343	2785	20.383	23.168
Toplam	65.880	175.102	240.982	3327	23.587	26.914

B dershanelerinde köylerde 3452, kentlerde 5141 toplamda ise 8593 öğretmen görev almıştır.

Tablo 3.10: B Dershanelerinde Görev Alan Öğretmen Sayısı

B Dershanesi	Kadın	Erkek	Toplam
Köy	497	2955	3452
Kent	1623	3518	5141
Toplam	2120	6473	8593

B dershanelerinde yapılan öğretim faaliyetlerinde köylerde %62,6, kentlerde %63,83'lük toplamda ise %63,2'lik okuryazarlık oranı elde edilmiştir.

Tablo 3.11: B Dershanelerindeki 1928-1935 Yılları Arası Okuryazarlık Oranları (%)

Okuryazarlık	Kadın	Erkek	Toplam
1927	4	13	10,5
1938	10,5	29,3	20,4
Artış Oranı	162,5	125,3	94,28

3.1.3.2. Halk Okuma Odaları

Halk Okuma Odalarının açılış tarihleri 1930'lu yıllara dayanmaktadır. Okuma yazma öğrenen ya da okuma yazma bilen yetişkinlerin öğrendikleri bilgileri, becerileri unutmamaları ve okuma alışkanlıklarını devam ettirmeleri amacıyla açılmaya başlanmıştır (Geray, 2002: 259). Ülke genelinde 1936 yılında 500 kadar Halk Okuma Odaları açılmasına rağmen sonraki yıllarda gereken önem verilmemiş ve giderek etkisini kaybetmiştir (Gülbay, 2000: 27).

3.1.3.3. Halkevleri

Millet Mekteplerine ilginin azalmasıyla birlikte toplumda meydana gelen bilinçsizliğin artması sonucunda toplumsal ve kültürel yönden halkı geliştirmek, Cumhuriyet ile başlayan reformları halka benimsetmek, kökleştirmek amacı ile kurulmuştur (Başgöz: 1995: 195). Halkevleri 1932 yılında Atatürk'ün ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin önderliğinde kurulmuştur (Okçabol, 1994: 102). İlk olarak Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eminönü, Eskişehir, İzmir, Konya, Malatya, Samsun olmak üzere 14 yerde Kemalist ideolojiyi yaymak ve bu ideolojinin ürünleri olan reformları halka yerleştirmeye çalışmak amacıyla kurulmuştur (Yeşilkaya, 1999: 61). Bu amaç doğrultusunda Halkevleri dil ve edebiyat, güzel sanatlar, tiyatro, spor, sosyal yardım, yayın, kitaplık, köycülük, tarih ve müze konularında eğitim vermeye başlamıştır (Okçabol, 2006: 102). 1933 yılında yetişkin eğitimci dergisi olarak Ülkü: Halkevleri Dergisi yayın hayatına girmiştir (Okçabol, 1994: 102).

Halkevlerinin kırsal bölgelerde halka reformları benimsetme noktasında yetersiz kalmasından dolayı 1936 yılında Halkodaları açılmaya başlanmıştır. Halkevlerinin diğer bir kolunu Halk Dershaneleri ve Halk Kursları oluşturmaktadır. Her türlü okuma yazma ve yetiştirme çabaları bu kolun görev tanımında yer almaktadır. Ayrıca kitaplık ve yayın kolu da okuryazarlığın geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu kolun görevleri kırsal bölgelerde okuma salonları kurmak, halkın her saat kitaplıktan yararlanabilmesi için düzen oluşturmak, kitaplara ek olarak Halk Odalarında gazete ve dergiler bulundurmak, belirli ve önemli konularda arşivler kurarak halkın faydalanmasını sağlamak, kitap sergileri açmak, gezici kitaplık uygulaması ile kitapları halkın ayağına götürmek olarak belirtilmektedir (Çeçen, 1990: 127).

Halkevlerinin ve Halkodalarının sayıları 1936'da 210, 1943'te 395, 1946'da 4521 ulaşmıştır. Halkevleri henüz 1940 yılında 23.750 konferans, 12.350 oyun, 9.050 konser, 7.850 film gösterimi ve 970 sergi gerçekleştirmiştir (Çavdar, 1983: 882). Ayrıca 1936 ile 1947 yılları arasında 1.800 okuma yazma kursu açarak 60 bin civarında yetişkinin okuma yazma öğrenmesine katkı sağlamıştır (Gülbay, 2000: 27).

3.1.3.4. Fonksiyonel Okuma Yazma ve Sağlık Eğitimi Projesi (FOYSEP)

Dünyanın problemi olan okumazyazmazlık sorununu çözüme kavuşturmak amacı ile 1965 yılında UNESCO tarafından Tahran'da düzenlenen Dünya Eğitim Bakanları Kongresi'nde dünyanın çeşitli yerlerinde fonksiyonel okuma yazma programının uygulanması kararlaştırılmıştır. Bu karar doğrultusunda da 1971 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım Bakanlığı ve Dünya Eğitim Teşkilatının temsilcilerinin katıldığı proje ekibi tarafından Fonksiyonel Okuma Yazma ve Sağlık Eğitimi (FOYSEP) adlı bir proje geliştirilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır

(Duman, 2007: 257-258). Fonksiyonel Okuma Yazma Programında amaç yetişkinin okuduğu konuları kendi hayatına uyarlamasını sağlayarak edindiği bilgileri gündelik yaşamda ya da yeri geldiğinde kullanmasını sağlamaktır (Öz, 2002: 15).

1971-1973 yılları arasında Dünya Eğitim Teşkilatı ve ABD tarafından sağlanan destekle 20 ay gibi bir süreyle pilot proje uygulanmıştır. Ankara, Kars, Mardin, Muğla ve Sinop illerinde uygulanmaya başlanan projede 50 adet okuma yazma kursunda 1000 kadar yetişkine işlevsel okuma yazma öğretimi uygulanmıştır (Oğuzkan, 1981: 27).

FOYSEP programında okuma yazma öğretiminde cümle yöntemine uygun öğretim yapılmıştır. Bu program kapsamında sekiz ayrı alfabe ve bu alfabelerin alıştırma kitapları geliştirilmiştir. Öğretimin dışında buğday, pamuk, tütün, sebze, koyun, sığır, mısır yetiştirme gibi ekonomik konularda eğitim verilmiştir (Öz, 2002: 16). Üç yıl süreyle Fonksiyonel Okuma Yazma Programının çalışmaları Türkiye’de uygulanmış fakat sonuçlarının istenilen seviyeye ulaşmadığı saptanmıştır. Programın temelini ekonomik temellere dayanmasından dolayı da hem dünyadan hem de Türkiye’den eleştiriler almıştır. Neticesinde de %40 gibi yüksek bir oranla kurslar yetişkinler tarafından terk edilmiştir. Kursların ekonomik bazlı düşünce sisteminden dolayı fazla eleştiri almasına ve yetişkinler tarafından kursların yarıda bırakılmasına rağmen yine de bu program kapsamında 68.490 okuma yazma kursu açılmış ve bu kurslarda 692.596 yetişkin okuma yazma ve yetiştiricilik eğitimi almıştır (Gülbay, 2000: 30-31).

3.1.3.5. Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Gerçekleştirdiği Okuma Yazma Çalışmaları

Halkın büyük kesiminin kırsal kesimde yaşaması sonucunda bireylerin kırsal bölgelerde temel eğitim alamamaları neticesinde askere alınan erlerden birçoğunun okuryazar olmadığı görülmüştür (Arayıcı, 1999: 160). Bu nedenle de Türk Ordusu bu açığı kapatmak adına 1928’den başlayıp günümüze değin Türk askerlerine, askerlik hizmetleriyle beraber okuma yazma öğretmek, temel bilgiler kazandırmak ve bir kısmına da meslek edinmeleri için eğitim verme konularında bir okul görevi sıfatını yüklenmiştir (Bülbül, 1991: 257).

Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün önerisi ile 1937 yılında askerliklerini orduda onbaşı ya da çavuş olarak tamamlayan erlerin köy öğretmenleri olarak yararlanılması yolu seçilmiştir. Bu yolla seçilen köy öğretmenlerinin temel görevleri köylüye okuma yazma öğretmenin yanı sıra hem de tarımsal konularda köylülere rehberlik anlamında yardımcı olmak yer almaktadır. Bu uygulamanın neticesinde yapılan araştırmalar olumlu sonuçlar verince köyde yaşayan bireylere eğitim vermeleri için askerlere eğitimlik uygulaması verilmiştir. Neticesinde de 1937-1946 yılları arasında 8.000 kişi bu şekilde köylerde öğretmenlik yapmıştır (MEB, 1981: 70).

Türk Silahlı Kuvvetleri’nin açtığı halk arasında Ali Okulları olarak bilinen bu okulların 1958 yılında düzenli eğitim vermesi kararlaştırılmıştır. Bu karar doğrultusunda 16 Er Okuma Yazma Okulu açılmıştır. Kışlaya ait olan bu okullar 41 üniteden ve toplam 17.056 kişi kapasitesinden oluşuyordu. Her ünite 16 dersliği bulunan bir bina, konferans salonu olarak da kullanılan bir yemekhane ve bir banyodan oluşuyordu. Ayrıca her bir üniteye birbirinden bağımsız kitaplıklar bulunuyordu. Derslikler 26 kişilik olarak tasarlanmış olmasına rağmen gerekli durumlarda ise 35 kişi alabiliyordu (Öz, 2002: 11).

Ordu Okuma Yazma okullarında 4 ay süreyle eğitim almaktaydı. Haftada 38 saat ders yapılıyordu. Bu kurumların öğretmen ihtiyacı 291 sayılı kanuna göre silahlıaltına alınan ilköğretim öğretmenleri uyum eğitimlerini tamamladıktan sonra bu okullarda görev

olarak askerlik görevlerini bu şekilde yapıyorlardı (Bülbül, 1991: 65-67). Türk Silahlı Kuvvetleri bir yıllık bilimsel deneme çalışmaları neticesinde okuma yazma seferberliğinde cümle yönteminin kullanılmasının uygun olduğu sonucuna ulaşmış ve bu yönetime uygun alfabe kitapları (Türkçe 1, 2, 3, 4), alıştırma kitapları 1, 2, öğretmen kılavuz kitapları 1, 2, 3 hazırlatmış ve bu kitapları kullanmıştır (Öz, 2002: 8). 291 sayılı kanuna göre açılan 16 Er Okuma Yazma Okulu 15 yıl faaliyet gösterdikten sonra 1975 yılında kapatılmıştır (Bülbül, 1991: 65-67). 1975 yılına kadar devam eden bu okullarda 532.266 er okuma yazma eğitimi görmüştür (Duman, 2007: 258). Bu erlerden 392.277'si başarı göstererek muzun olmuş, başarısız olan erler ise okuma yazma öğretimine devam etmiştir (Günlü, 2005: 83). 1956-1972 yılları arasında ordunun düzenlediği bu programda eğitim görüp başarı belgesi alan erlerin sayısı 480 bini aşmıştır. Başarı oranı %77'dir (Geray, 1978: 258). 8 Şubat 2000 tarihinde MEB ve Genel Kurmay Başkanlığı arasında imzalanan işbirliği protokolüyle orduda okuma yazma öğretim çalışmaları hala birliklerde devam etmektedir (Gülbay, 2000: 30).

3.1.3.6. 100. Yıl Okuma-Yazma Seferberliği

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün doğumunun 100. yılında, kutlama Milli Komitesi ve MEB'in ortak kararı ile okuma yazma seferberliği başlatılmıştır (Öz, 2002: 20). Türkiye'de yapılan 1980 yılı nüfus sayımı sonucunda yaklaşık 13 milyon kişinin okuma yazma bilmediğinin tespit edilmesi sonucunda ve Halk Dershanelerinde okuma yazma öğretim çalışmalarının gözle görülür şekilde azalması gerekçesiyle seferberlik ilan edilmiştir (Akyüz, 2008: 352). Başlatılan bu seferberlik Millet Mektepleri Okuma-Yazma Seferberliğinden sonra düzenlenen ikinci en kapsamlı seferberliktir (Öz, 2002: 20).

100. Yıl Okuma-Yazma Seferberliği okuma yazma bilmeyen tüm vatandaşları okuryazar yapmak, ulusal kalkınmada endüstrileşmeyi, tarımda çağdaşlaşmayı gerçekleştirmek, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ulusal birlik ve bütünlüşmeyi sağlarken halkın demokratikleşme sürecine bilinçli bir şekilde katılmasını sağlamak hedeflerini gerçekleştirmek amacı ile yola çıkmıştır.

Bu seferberlikte ilk olarak illerdeki okuma yazma bilmeyen kişiler tespit edilmiştir. Tespitlere göre öncelikli gruplar belirlenmiştir. Okuma yazma seferberliğinde öncelik verilen gruplar şunlardır:

Cinsiyette: Kadınlar

Sektörde: Tarımda çalışanlar

Bölgede: Gecekondu ve kırsal alanda olanlar

Genelde: Okuma yazma bilmeyen herkes.

Okuma yazma seferberliğinde öğretimde tek yönetime bağlı kalınmamış herkesin anlayabilmesi, okuma yazma öğrenebilmesi için farklı yöntemler kullanılmıştır. Bu yöntemler şunlardır:

1. Doğrudan okuma yazma öğretimi

2. Fonksiyonel okuma yazma öğretimi

3. Televizyonla okuma yazma öğretimi

Ayrıca "bilenler bilmeyenlere öğretsin" yöntemi de kullanılmıştır.

I. Kademe Okuma Yazma programı yetişkinler için 90 saat olarak uygulanmıştır. Yine ilk defa 180 saatlik II. Kademe Okuma Yazma programı bu dönemde geliştirilmiştir ve uygulanmıştır. I. kademe programını başarıyla bitiren kursiyerlere okuryazarlık belgesi, II. kademeyi başarıyla bitiren kursiyerlere Yetişkinler Eğitimi İlkokul Bitirme Diploması verilmiştir. Bu seferberlikte kurslara katılımı arttırmak amacı

ile çeşitli özendiriciler getirilmiştir. Ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanma, toplu taşıma araçlarını ücretsiz kullanma, kırtasiye malzemesi temini, başarılı kursiyerlere tatil kamplarında tatil yapma olanağı sağlama, bir milyonuncu kursiyere dikiş makinası verme gibi vaatlerde bulunulmuştur (Günlü, 2005: 128).

Özendiriciler yanında 1983 tarihinde okuma yazma kurslarına devam zorunluluğu ve katılmayanlara ise cezai yaptırımlar getirilmiştir. 2841 sayılı Zorunlu Eğitim Çağı Dışında Kalan Yurttaşların Okuryazar Duruma Getirilmesi ve İlkokul Düzeyinde Eğitim Öğretim Yaptırılması Hakkındaki Kanun ile MEB ve Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne (ÇYEGM) okuma yazma kursları açma konusunda tam yetki verilmiştir. Çıkarılan bu yasa ile okuma yazma becerisine sahip olmayan vatandaşların okuma yazma kurslarına katılmaları zorunlu tutulmuştur (Duman, 2007: 259).

Seferberliğin başarılı olabilmesi için MEB'in koordinasyonunda kamu kurum ve kuruluşları, özel ve gönüllü kuruluşlarla Okuma-Yazma Seferberliği Bakanlıklar Arası Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur (Gülbay, 2000: 34).

100. Yıl Okuma Yazma seferberliğin tanıtımına olağanüstü önem verilmiştir. Neticesinde de başta UNESCO olmak üzere çeşitli uluslararası kuruluşlardan ödüller alınmıştır. Bu ödüller:

1. 1981 yılında Mansiyon
2. 1982-83 yılında Teşekkür
3. 1984 yılında Irak Okuma Yazma Ödülü (10.000 \$)
4. 1985-86 yılında Takdirname
5. 1987 yılında Büyük Ödül, şeklindedir (Gürgeç, 2010: 37).

Seferberlik birbirini takip eden iki vardiya şeklinde gerçekleşmiştir. Okullarda gündüzleri öğrencilere, geceleri ise yetişkinlere eğitim verilmiştir. Buradan hareketle bir yıl içinde 96.815 kurs açılmış ve bu kurslarda toplam 2.054.609 yetişkin okuma yazma eğitimi almıştır. Tüm çalışmaların neticesinde okuryazarlık oranı %69'dan %72'ye yükseltilmiştir. Ayrıca televizyondan da okuma yazma dersleri eğitimi verilerek daha geniş kitleye hitap edilerek okuma yazma eğitimi verilmeye çalışılmıştır (Akyüz, 2008: 352). 1981-1989 yılları arasında söz konusu okuryazarlık seferberliği kapsamında 194.797 kurs açılmış ve bu kursları 3.974.979 yetişkin başarı ile tamamlamıştır. 1980'de %67,2 olan okuryazarlık oranı 1990'da %80'e çıkmıştır. Çalışabilir nüfusta (14-44 yaş) ise bu oran %90'a çıkmıştır (Gülbay, 2000: 34). Alınan başarı sonuçlar ve beraberinde getirdiği ödüller neticesinde okuma yazma öğretimi alanında ihtiyacı olan ülkeler Türkiye'deki yöntemleri öğrenmek için ülkemize gelmişler hatta Asya Pasifik ülkeleri kendilerine yetişkinlere okuma yazma öğretme konusunda yardımcı olunması için uzman görevlendirilmesi talebinde bulunmuşlardır.

Kısacası 100. Yıl Okuma Yazma Seferberliği çok iyi planlanmış ve yönetilmiştir. Ulu Önder Atatürk'ün doğum gününe layık hem ulusal hem de uluslararası değerinde büyük ve başarılı bir okuma yazma seferberliği olmuştur (Öz, 2002: 28).

3.1.3.7. 8 Eylül 1992 Okuma Yazma Seferberliği

Türkiye'de Cumhuriyetin ilan edilmesinin hemen ardından Millet Mektepleri ile başlayıp 1992 yılına kadar halka okuma yazma öğretmek, halkı bilinçlendirmek, ulusal kalkınmayı sağlamak adına sürekli çaba sarf edilmiştir (Öz, 2002: 28-29).

Türkiye'de yapılan 1990 yılı nüfus sayımı sonuçlarında 6 yaş ve üzeri nüfusta kadınların %28'inin, erkeklerin %12'sinin, çalışabilir nüfusun (14-44 yaş) içinde ise

kadınların %18'inin, erkeklerin %4'ünün okuma yazma bilmediği sonucuna ulaşılması okumaz yazmazlık sorununa önceki yapılan okuma yazma çalışmalarına rağmen tam anlamıyla çözüm bulunulamadığını göstermiştir. Bu sorunlara çözüm aramak için Dünya Okuma Yazma Günü olan 8 Eylül 1992 tarihinde okuryazarlık oranını %100'e çıkarma hedefi doğrultusunda okuma yazma seferberliği başlatılmıştır. 7-8 Eylül 1992 tarihlerinde Ankara'da okuma yazma oranının %90'ın altında olduğu 39 ilin Milli Eğitim Müdürleri ve Halk Eğitim Başkanlarıyla bir toplantı yapılmıştır. Düzenlenen bu toplantıya 39 ilin eğitim yöneticilerin haricinde resmi kuruluşlar, hükümet dışı kuruluşlar ve uluslararası kuruluşlar da katılmıştır (Öz, 2002: 31).

8 Eylül 1992 tarihinden itibaren Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Yardım Fonu (UNICEF) Türkiye Temsilciliğiyle birlikte Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde okumaz-yazmazlığın yüksek olduğu 13 ilde okuryazarlığı yaygınlaştırma konusu üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Okuryazarlığın yaygınlaştırılması noktasında UNICEF, araştırma-geliştirme çalışmalarında, materyal üretimi ve çoğaltımı konularında finansman desteği noktasında fayda sağlamıştır. Bu seferberlikte okuma-yazma bilmeyen yetişkinlerin sosyolojik özelliklerinin de dikkate alınmaya çalışıldığı okuma-yazma materyalleri geliştirilmeye çalışılmıştır. Yaygın Eğitim Enstitüsünde kurulan iki ayrı komisyon tarafından Yetişkinler İçin Okuma Yazma Öğretimi ve I. Kademe Eğitimi Programı esas alınarak cümle yönetimine uygun olarak eğitim verilmiştir (Gülbay, 2000: 35).

3.1.3.8. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Sosyal Gelişmeyi İstihdamı Destekleme Projesi (2000-2001)

Doğu ve Güneydoğu bölgesindeki sosyal ve ekonomik bakımdan gelişmeye ihtiyacı içerisinde bulunan öncelikle 25 ilimizde (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkâri, Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt, Şanlıurfa, Diyarbakır) Ekim 2000 yılında proje uygulamaya başlanmış olup, Eylül 2001 tarihinde proje sona ermiştir. Projenin amacı, Güneydoğu bölgesindeki öncelikle kadınların, daha sonrasında tüm nüfusun eksik olan eğitimlerini tamamlamalarına olanak sağlamaktır. Bu program kapsamında açılan okuma yazma kurslarında 64.812 kadın, 86.401 erkek olmak üzere toplam 121.213 yetişkin birey eğitimden geçmiştir.

3.1.3.9. Ulusal Eğitime Destek Kampanyası

Türkiye Cumhuriyeti'nin 10.Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in öncülüğünde başlatılan Ulusal Eğitime Destek Kampanyası, Cumhurbaşkanlığı'nda kurulan Ulusal Sekreteryaya ve 81 ilin valilikleri aracılığı ile yürütülmesi planlanmıştır. Bu kampanyada amaç, ülkedeki sosyo-ekonomik yönden yoksulluk içinde bulunan, eğitim- öğretim imkânlarından faydalanamamış, zorunlu eğitim çağını geçirmiş kadınlar başta olmak üzere, yetişkin nüfusun tamamının eğitim gereksinimlerini belirleyerek, eksik eğitimlerini tamamlayabilmelerine yönelik programlar uygulamak, yöre ve ülke ekonomisinin gelişmesi doğrultusunda temel yaşam becerileri kazandırmak ve gelir getirici, istihdam kolaylığı sağlayıcı mesleki eğitim programlarından yararlanmalarını sağlamak olarak ifade edilmiştir.

2001 yılında başlayan Ulusal Eğitime Destek Kampanyası'nın programı, Yüzüncü Yıl Okuma Seferberliğinde kullanılan programın aynısıdır. Sayın Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer adına eşi Sayın Semra Sezer öncülüğünde

başlatılan Ulusal Eğitime Destek Kampanyası 8 Eylül 2001 tarihinde başlatılmış ve 4 yıllık bir programla 2 milyon kişiye ulaşılması hedeflenmiştir (Nohl ve Sayılan, 2004).

8 Eylül 2001'den 8 Eylül 2005'e kadar geçen sürede açılan okuma yazma kursları ve kursiyer sayıları aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.12: 2001-2005 Ulusal Eğitime Destek Kampanyasında Açılan Kurslar ve Kursiyer Sayıları (Duman, 2007: 260)

Kurslar	Kurs Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
Okuma Yazma Kursu	49.998	614.373	344.828	959.201

Bu kampanyanın temel amacı; MEB dışında kalan diğer kamu kuruluşları, özel kuruluşlar, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve gönüllü kurum, kuruluş ve bireylerin katkısı ve katılımıyla,

- Okuma yazma bilmeyen vatandaşların okuma yazma öğrenmesini sağlamak ve temel eğitim düzeyinde eğitim almalarına olanak sağlamak,
- Vatandaşların gelir getirici beceri ve meslek kazanmalarını sağlamak
- Zorunlu eğitim çağında olup okul dışında kalan çocukların okula geri dönmelerini sağlamaktır (Duman, 2007: 260).

Ulusal kampanya dışında, MEB özel olarak dezavantajlı durumda olan sosyal gruplara ve geri kalmış bölgelere yönelik okuma yazma kursları içeren özel projeler organize etmektedir. Bu projelerin ikisi; “Genç Kız ve Kadınların Eğitiminin Geliştirilmesi Projesi” ve “Doğu ve Güneydoğu Bölgesinde Sosyal Gelişme ve İstihdamın Desteklenmesi Projesidir.” “Genç Kız ve Kadınların Eğitiminin Geliştirilmesi Projesi” 1997-2000 yılları arasında uygulanmıştır. Gelir getirici mesleki kurslar ile birlikte bu proje özellikle genç kız ve kadınları hedefleyerek tüm yetişkinlere okuma yazma kurslarından faydalanması sağlanmıştır. “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Sosyal Gelişme ve İstihdama Destek Projesi” Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde özellikle sosyal ve ekonomik nedenlerden dolayı yoksulluk çeken genç kızlara ve kadınlara yönelik okuma yazma eğitimi sağlanmıştır. Bu kurslar; temel yaşam becerileri, gelir getirici beceriler ve istihdamı teşvik edici mesleki beceri eğitim kursları ile birlikte düzenlenmiştir. Bu proje kapsamında, Eylül 2001 ile Ekim 2002 arasında açılıp faaliyet gösteren 7.730 kursta 64.812’si kadın, 86.401’i erkek olmak üzere toplamda 151.213 kişi eğitim almıştır. Her iki proje de genç kızlara ve kadınlara yönelik olmasına rağmen, gerçekte erkeklerin ihtiyacını karşılamıştır ve bu durum okuma yazma eğitimine ihtiyacı olan hedef gruba; okuryazar olmayan kadınlara yaklaşmak için uygun bir yol bulmanın ne kadar zor olduğunu göstermektedir (Nohl ve Sayılan, 2004).

Ulusal Eğitime Destek Kampanyası 8 Eylül 2001 tarihinden 8 Eylül 2007 tarihine kadar Cumhurbaşkanımız Sayın Ahmet Necdet Sezer’in eşi Sayın Semra Sezer’in öncülüğünde ülke genelinde devam etmiştir. Kampanyanın başladığı tarihten itibaren ülke genelinde 1.458.666 kişi okuma-yazma kurslarında, 3.846.659 kişi gelir getirici ve meslek kurslarında, 3.244.222 kişi sosyal ve kültürel beceriler kazanma kurslarında eğitim görmüşlerdir. Toplamda 8.549.547 kişi bu program kapsamında kurslardan faydalanmıştır (Gürgeç, 2010: 39).

Tablo 3.13: 8 Eylül 2001- 8 Eylül 2005 Tarihleri Arasında Açılan Ulusal Eğitime Destek Kampanyası Kapsamında Okuma Yazma Kurlarına Katılan Kursiyerlerin Genel Sayıları (http://cygm.meb.gov.tr/hem/okuma_prog/okuma.htm 10.03.2018)

İller	Kurs Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
Adana	1.195	18.415	11.777	30.192
Adıyaman	790	8.362	5.110	13.472
Afyon	942	7.871	3.455	11.326
Ağrı	1.132	13.330	12.028	25.358
Aksaray	357	3.626	1.861	5.487
Amasya	207	1.835	1.040	2.875
Ankara	3.804	54.006	16.994	71.000
Antalya	1.466	19.343	7.092	26.435
Ardahan	62	606	937	1.543
Artvin	105	441	363	804
Aydın	603	5.548	3.875	9.423
Balıkesir	654	6.039	5.139	11.178
Bartın	48	255	341	596
Bayburt	75	440	596	1.036
Bilecik	149	567	5.341	5.908
Bingöl	506	5.028	4.284	9.312
Bitlis	787	9.407	6.434	15.841
Bolu	107	537	257	794
Burdur	105	581	486	1.067
Bursa	1.090	13.291	5.888	19.179
Çankırı	169	891	1.307	2.198
Çorum	355	4.668	1.095	5.763
Denizli	497	3.271	3.126	6.397
Diyarbakır	4.573	65.393	45.219	110.612
Düzce	164	1.996	580	2.576
Edirne	460	1.175	8.563	9.738
Elazığ	573	7.630	3.050	10.680
Erzincan	389	3.050	3.894	6.944
Erzurum	1.815	27.320	12.303	39.623
Eskişehir	339	2.311	1.919	4.230
Gaziantep	970	12.349	8.911	21.260
Giresun	326	3.145	666	4.081
Gümüşhane	148	1.314	451	1.765
Hakkâri	688	8.790	4.560	13.350
Hatay	927	12.104	8.413	20.517
Isparta	316	1.558	3.720	5.278
Mersin	1.329	18.158	6.604	24.762
Iğdır	489	5.578	4.051	9.629
İstanbul	10.442	178.058	52.696	230.754
İzmir	4.977	62.199	27.703	89.902
Kars	679	5.935	8.684	14.619
Karaman	75	429	350	779
Kastamonu	248	1.083	2.548	3.631
Kayseri	729	11.499	2.399	13.898

Kırıkkale	248	1.936	453	2.389
Kırklareli	216	676	3.668	4.344
Kırşehir	75	825	481	1.306
Kocaeli	841	9.810	4.608	14.418
Konya	1.057	10.006	6.374	16.380
Kütahya	507	3.062	7.934	10.996
Malatya	1.081	13.091	3.694	16.785
Manisa	1.118	14.650	15.630	30.280
Kahramanmaraş	733	8.532	2.931	11.463
Karabük	330	1.824	4.978	6.802
Kilis	145	888	967	1.855
Mardin	1.939	22.690	12.191	34.881
Muğla	328	1.859	2.536	4.395
Muş	772	9.657	7.442	17.099
Nevşehir	352	4.066	729	4.795
Niğde	256	3.665	846	4.511
Osmaniye	345	3.592	2.288	5.880
Ordu	425	3.689	931	4.620
Rize	217	2.083	347	2.430
Sakarya	480	5.103	3.097	8.200
Samsun	652	5.883	2.935	8.818
Siirt	708	6.228	7.040	13.268
Sivas	456	6.169	2.454	8.650
Şanlıurfa	6.313	69.963	47.309	117.272
Şırnak	953	7.397	11.795	19.192
Tekirdağ	597	4.445	7.548	11.993
Tunceli	113	351	1.336	1.687
Uşak	276	2.155	2.855	5.010
Van	4.328	47.028	36.845	83.873
Yalova	193	1.864	862	2.726
Yozgat	280	3.513	899	4.412
Zonguldak	178	1.932	2.064	3.996
Genel Toplam	75.730	923.633	535.033	1.458.666

3.1.3.10. Ana-Kız Okuldayız Kampanyası (AKOK)

Ülkemizde, 2008 yılı TÜİK verilerine göre 3.896.716'sı kadın, 966.698'i erkek olmak üzere toplam 4.863.414 kişi okuma yazma bilmemektedir. Yetişkin bireylerin okuma yazma sorununu çözmek ve bir takım yaşam becerilerini kazandırmak amacı ile Milli Eğitim Bakanlığının organizasyonu, Halk Bankasının ana sponsorluğu ile düzenlenmiş olan Ana Kız Okuma yazma Kampanyası (AKOK), 6 Haziran 2008 tarihinde başlamıştır. Kampanyanın ilk kayıt dönemi 9 Haziran ile 5 Eylül 2008 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Kampanyanın okuma yazma bilmeyen daha geniş insan kitlesine ulaşması amacıyla okuma yazma bilmeyenlerin tespiti için geniş çaplı arama tarama başlatılmıştır. Kursların açılması için yeterli sayıya ulaşma kriteri beklenmemiş, tek bir vatandaş için bile kurslar açılmıştır. Ayrıca sadece genç yaştaki bireyler değil yetişkin bireylerinde kurslara katılması sağlanılmaya çalışılmış bu doğrultuda da Rehberlik ve Araştırma Merkezleriyle (RAM) ortak çalışma yapılmıştır.

AKOK ile kalkınmada öncelikle göç alan illerde yaşayan, sosyo-ekonomik yönden geri kalmış, eğitim fırsatlarından yararlanamamış, zorunlu eğitim çağı dışına çıkmış başta kadınlar olmak üzere, ülke genelinde 15 yaş ve üzeri okuma yazma bilmeyen 3 milyon vatandaşın okuryazar duruma getirilmesi ve ardından da bu vatandaşların bir üst öğrenime (açık öğretim kurumlarına) yönlendirilmesi hedeflenmiştir (MEB ÇYEGM, 2008a).

MEB'in 2008/39 sayılı genelgesiyle kampanya kapsamında yapılması gerekenler planlanmış ve gerekli yerlere ulaştırılarak kampanyanın bilinçli bir şekilde yürütülmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda;

- Kursların kursiyerlerin boş olabileceği vakitleri dikkate alınarak planlanması,
- Alan taramalarının devamlılıkla ve gönüllü kurum, kuruluşlarla (STK'lar, sağlık personeli vd.) işbirliği içerisinde yapılması,
- Kurslarda görev alacak öğretmenlerin kurslar açılmadan önce belirlenmesi,
- Görevli öğretici adaylarının ise MEB tarafından hazırlanan programlarla öncesinde eğitime alınarak görevlendirilmeleri,
- Öğretici ihtiyacı halinde bölgedeki eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerinin kısa süreli eğitimden geçirilmesinin ardından kurslarda görevlendirilmeleri,
- Okuma yazma kurslarında görev alan öğretmenlerin ücretlerinin MEB yönetici ve öğretmenlerinin ders ve ek ders saatlerine ilişkin karara göre 10 saate kadar ödemelerin yapılması,
- Kampanya kapsamında açılacak okuma yazma kurslarının tanıtımı için her türlü işlemlerin halk eğitimi merkezleri tarafından yapılması,
- Kampanya kapsamında özellikle kurslara devam eden aile reislerine ve kadınlara MEB ile Halk Bankası işbirliğiyle yapılacak teşviklerin tüm kesimlere duyurulması,
- Okuma yazma kurslarını başarı ile bitirenlerin bir üst öğrenime geçmesinin sağlanması, ayrıca 2011 yılı sonuna kadar sürücü kurslarına başvuru yapabilmesi,
- Okuma yazma kurslarında sayı şartı aranmadan kursların açılması,
- Kampanya kapsamında açılacak kurslarla ilgili tüm iş ve işlemlerin Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğine ve buna bağlı mevzuata göre yürütülmesi,
- Kampanyada açılan kursların titizlikle denetlenmesi, kampanyada ilgisiz kalınması halinde yasal işlemlerin başlatılması,
- Valiliklerin, genelgede belirtilen hususlarla ilgili üçer aylık raporlar düzenleyerek MEB HBÖGM'ye göndermesi istenmiştir.

Kampanyanın önemine binaen tanıtıma büyük önem verilmiştir. 18 ulusal gazete, 6 yerel basın, 14 televizyon kanalı, 3 radyo, 44 internet portalına reklamlar verilmiştir. Çeşitli afiş ve broşür çalışmaları ile kampanya desteklenmiştir. Kampanya esnasında tüm işlemler elektronik ortam da gerçekleştirilmiş olmakla beraber otomasyon sistemi ile veri tabanı oluşturulmuştur. Sistem üzerinde inceleme ve izlemeler yapılmıştır (Bulut, 2015).

Ana-Kız Okuma Kampanyası kapsamında öğretmenlerin giderleri, kurs materyalleri, çeşitli eğitimi destekleyici etkinlikler gibi giderler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmıştır. Tanıtım giderleri, kursiyeri motive edici ve özendirici materyallerin (beyaz eşya, elektrikli ev aletleri) dağıtımı gibi giderler Halk Bankası tarafından karşılanması kararı alınmıştır. Bu kapsamda Halk Bankası kampanyaya 5 milyon TL finans desteği sağlamıştır. 2008-2009 öğretim yılında dağıtılacak

promosyonların valilikler tarafından sağlanması uygun görülmüştür. Bu kampanyada hem devlet desteğinin hem sosyal desteğin sağlanması isteklendirme ve güdülenmeyi daha da artırmıştır.

AKOK kapsamında uygulanan okuma yazma programında öğretim programı olarak birinci (I.) ve ikinci (II.) kademe yetişkin eğitimi programları kullanılmıştır. I. Kademe Okuma Yazma Kursu, 14 yaş ve üzeri olup hiç okula gitmemiş ya da ilkokula başlayıp çeşitli nedenlerle eğitimini yarıda bırakmış bireyler için açılan okuma yazma kurslarıdır. AKOK kapsamı ile açılan kurslarda kursların açılabilmesi için sayı şartı aranmamaktadır. Bu kurslara katılarak başarılı olan bireylere okuryazar olduklarını resmi olarak kanıtlaması için Okuryazar Belgesi verilmiştir ve bir sonraki basamak olan Yetişkinler II. Kademe Eğitime başvuruları sağlanmıştır. Kursları eğitim mekânının Resmi Gazetede kriterleri belirlenmiştir. Bunlar ceza ve ıslahevi, mahalle ve köylerde hazırlanan kurs yerlerinde, rehabilitasyon merkezlerinde, ceza infaz kurumlarında, kamu binalarında, gönüllü kuruluşlarca sağlanan yerlerde ve halk eğitim merkezleri olarak belirlenmiştir (Resmi Gazete, 2010).

II. Kademe Okuma Yazma Kursu, I. Kademe Seviye Tespit sınavını başarı ile bitirip okur yazarlık belgesi olan, ilkokul öğrenimini yarıda bırakmış veya 3. Sınıfı bitirmiş ancak 4. Sınıftan ayrılmış bireylere yönelik açılmış kurslardır. Kuşların açılabilmesi için tek kişi bile başvuru yapılabilir. Kursları başarı ile bitirenlere Yetişkinler Eğitimi İkinci Kademe Başarı Belgesi verilir (MEB ÇYEGM, 2009d).

Ana-Kız Okuldayız Kampanyası kapsamında düzenlenen kurslara katılım oranları ve I. ve II. kademedeki gerçekleşen okuma yazma kurslarındaki başarı oranları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.14: Okuma Yazma Kurslarına Katılım (MEB SGB, 2013)

Kurs Türü	Kurs- Sınav	Kadın	Erkek	Toplam
Kursiyer	Sayısı	Kursiyer	Kursiyer	
I. Kademe	109.571	1.072.865	235.518	1.308.383
I.Kademe STS	48.231	769.199	281.509	1.050.708
II.Kademe	24.116	195.983	143.286	339.269
II.Kademe STS	15.692	71.033	104.379	175.414
Toplam	197.610	2.109.080	764.692	2.873.772

Tablo 3.15: I. Kademe Okuma Yazma Kursları Başarı Oranları (MEB SGB, 2013)

Kadın	Başarılı	%	Erkek	Başarılı	%	%
Kursiyer	Olan		Kursiyer	Olan		Toplam
	Kadın			Erkek		Başarı
	Kursiyer			Kursiyer		
1.072.865	755.011	70.37	235.518	166.061	70.50	70.39

Tablo 3.16: II. Kademe Okuma Yazma Kursları Başarı Oranları (MEB SGB, 2013)

Kadın	Başarılı	%	Erkek	Başarılı	%	%
Kursiyer	Olan		Kursiyer	Olan		Toplam
	Kadın			Erkek		Başarı
	Kursiyer			Kursiyer		
195.983	128.017	65.32	143.286	100.782	70.33	71.93

3.1.3.11. Günümüzde Kullanılan Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı

Ülkemizde yetişkinlere yönelik düzenlenen okuma yazma faaliyetleri MEB HBÖGM-Sosyal Kültürel Eğitimler ve Faaliyetler Daire Başkanlığı bünyesinde Yetişkin Eğitimi Okuma Yazma Faaliyetleri Birimi başkanlığında HEM'ler tarafından yürütülmektedir. Bu birimlerde zorunlu eğitim çağı dışına çıkmış ve okuma yazma bilmeyen vatandaşlarımızın istek ve ihtiyaçları gidermeye çalışılmıştır.

Okuma yazma program hazırlanırken yetişkinler arasında yaş, cinsiyet, bilgi, beceri, tutum, beklenti bakımından farklılıklar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Programda yetişkinin bakış açısını yansıtan, yetişkin merkezli öğretim programı hazırlanmıştır. Yetişkinine kazandırılmak istenen temel bilgi ve beceriler gerçek yaşamda yetişkinin gereksinimlerini karşılayacak, yetişkinin öğrenme öğretme sürecine aktif olarak katılımını gerçekleştirecek şekilde oluşturulmuştur. I. Kademe Yetişkin Eğitimi Programını tamamlayan yetişkinler II. Kademeye, II. Kademeyi tamamlayan yetişkinler ise açık öğretime kayıt yaptırma hakkına sahip olmaktadır.

Yetişkin okuma yazma öğretimi iki aşamadan oluşmaktadır:

1. aşama, I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programları
2. aşama, Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Eğitim Programı

I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı, okuma yazma becerisi, matematik ve yaşam becerilerini kazandırmayı amaçlar. Okuma yazma becerisini kazanmış bireylere ise II. Kademe Eğitimi Eğitim Programı Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji derslerine ait bilgi, beceri ve tutum kazandırmayı amaçlamaktadır (MEB, 2007: 3)

Tablo 3.17: I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi Haftalık Ders Çizelgesi (MEB, 2007)

	1. Gün	2. Gün	3. Gün
1. Ders	Yaşam Becerisi	Yaşam Becerisi	Yaşam Becerisi
2. Ders	Okuma Yazma	Okuma Yazma	Okuma Yazma
3. Ders	Okuma Yazma	Okuma Yazma	Okuma Yazma
4. Ders	Matematik	Matematik	Matematik

Tablo 3.18: I. Kademe Okuma Yazma Programı Ders Konularını Uygulama Çizelgesi (MEB, 2007)

Türkçe	Yaşam Becerisi	Yaşam Becerisi	Toplam (Ders Saati)
60	30	30	120
%50	%25	%25	%100

Tablo 3.19: Yetişkinler II. Kademe Haftalık Ders Çizelgesi (MEB, 2007)

	1. Gün	2. Gün	3. Gün
1. Ders	Türkçe	Türkçe	Türkçe
2. Ders	Türkçe	Türkçe	Fen ve Teknoloji
3. Ders	Matematik	Matematik	Matematik
4. Ders	Sosyal Bilgiler	Fen ve Teknoloji	Sosyal Bilgiler

Tablo 3.20: Yetişkinler II. Kademe Programı Ders Konularını Uygulama Çizelgesi (MEB, 2007)

Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen ve Teknoloji	Toplam (Ders Saati)
75	45	30	30	180
%41,50	%25	%16,75	%16,75	100

TÜİK tarafından yayınlanan yaygın eğitim istatistiklerine göre; 2012-2013 eğitim öğretim yılında I. kademede toplamda 21.329 kurs açılmış olup toplamda 211.356 kişiye okuryazarlık belgesi verilmiştir.

Tablo 3.21: Okuryazarlık Belgesi Alan Kursiyerlerin Kurs Türüne Göre Sayıları (MEB e-yaygın modülü verileri)

Eğitim- Öğretim Yılı	Kurs/Sınav Adı	Sertifika Alan Kursiyer Sayısı		
		Kadın	Erkek	Toplam
2008-2009	I. Kad. Okuma Yazma Kursu	201.539	46.111	247.650
	I. Kad. Seviye Tespit Sınavı	14.436	11.031	25.467
	II.Kad. Okuma Yazma Kursu	54.610	47.596	247.650
	II.Kad. Seviye Tespit Sınavı	3.477	6.556	10.033
	Toplam	274.062	100.263	505.333
2009-2010	I.Kad. Okuma Yazma Kursu	216.195	47.658	263.853
	I.Kad. Seviye Tespit Sınavı	67.991	34.097	102.088
	II.Kad. Okuma Yazma Kursu	43.937	27.664	71.601
	II.Kad. Seviye Tespit Sınavı	17.782	32.406	50.188
	Toplam	345.905	141.825	487.730
2010-2011	I.Kad. Okuma Yazma Kursu	321.077	57.676	378.753
	I.Kad. Seviye Tespit Sınavı	337.995	113.351	451.346
	II.Kad. Okuma Yazma Kursu	35.742	18.687	54.429
	II.Kad. Seviye Tespit Sınavı	22.563	33.211	55.774
	Toplam	717.377	222.925	940.302
2011-2012	I.Kad. Okuma Yazma Kursu	39.240	207.748	246.988
	I.Kad. Seviye Tespit Sınavı	325.590	107.904	433.494
	II.Kad. Okuma Yazma Kursu	22.664	8.542	31.206
	II.Kad. Seviye Tespit Sınavı	19.026	18.946	37.972
	Toplam	406.520	343.140	749.660
2012-2013	I.Kad. Okuma Yazma Kursu	67.238	19.628	86.866
	I.Kad. Seviye Tespit Sınavı	30.064	20.663	50.727
	II.Kad. Okuma Yazma Kursu	18.693	10.357	29.050
	II.Kad. Seviye Tespit Sınavı	16.691	26.586	43.277
	Toplam	132.686	77.234	209.920
2013-2014	I.Kad. Okuma Yazma Kursu	60.808	17.760	78.568

	I.Kad. Seviye Tespit Sınavı	16.138	17.470	33.608
	II.Kad. Okuma Yazma Kursu	15.107	8.681	23.788
	II.Kad. Seviye Tespit Sınavı	14.064	22.464	36.528
	Toplam	106.117	66.375	172.492
2014-2015	I.Kad. Okuma Yazma Kursu	58.859	16.301	75.160
	I.Kad. Seviye Tespit Sınavı	10.652	11.026	21.678
	II.Kad. Okuma Yazma Kursu	12.688	7.172	19.860
	II.Kad. Seviye Tespit Sınavı	12.066	15.864	27.930
	Toplam	94.265	50.363	144.628

3.2. 2018 Okuryazarlık Seferberliği

29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyetin ilan edilmesinin akabinde ülkede her alanda yapılan ıslahatlar kendini göstermeye başlanmıştır. Bu ıslahatların en önemlilerinden biri de 1 Kasım 1928’de gerçekleşen Harf Devrimi’dir. Harf Devrimiyle birlikte ülkede Arap alfabesi terk edilerek yerini yeni kullanılacak olan Latin alfabesine bırakmıştır. Bu köklü değişimle birlikte ülkedeki okuryazar nüfusta sorun oluşturma derecesinde ciddi bir azalma meydana gelmiştir. Bu sorunu çözüme adına yeni harflerle okuma yazma bilmeyen herkes için okuma yazma seferberliği başlatılmıştır. Bu seferberliği günümüz Türkiye’sine gelene kadar birçok seferberlik, kampanya, çalışma takip etmesine rağmen hala okuma yazma bilmeyen kişilerin olması üzerinde düşünülmesi gerektiren bir durumdur. Bu seferberliklerin en sonunu ise 2018 Okuryazarlık Seferberliği oluşturmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Başkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN ve Hanımefendi Sayın Emine ERDOĞAN’ın himayelerinde yürütülecek olan Okuryazarlık Seferberliği 05.02.2018 tarihli ve 2018/4 sayılı Okuryazarlık Seferberliği Genelgesi başlatılmıştır.

2008 yılında okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin sayısı 4.863.414 kişi (%9,24) iken Ana- Kız Okuldayız kampanyası ile bu sayı 2.784.257 kişiye (4,93) düşürülmüştür. 2017 yılı TÜİK verilerine göre ise 80 milyon 810 bin olan ülke nüfusunun 60 milyonu 14 yaş ve üzerindedir. Bu nüfusun 2.462.613’ü (%4,09) halen okuma yazma bilmemektedir. Bu açıklığı kapatmak adına Okuryazarlık Seferberliği başlatılmıştır. Seferberlik kapsamında okuma yazma bilmeyen vatandaşların Yetişkin Okuma Yazma Kurslarına katılmaları sağlanarak okuryazar duruma getirilmesi ve ilkokul düzeyinde öğrenim görmelerini sağlayacak olan II. Kademe Yetişkin Okuma Yazma Kurslarına yönlendirilmeleri amaçlanmıştır (HBOGM, 2018/4).

Bu kapsamda Seferberlik Merkez Yürütme Kurulunun Müsteşar Yardımcısı Ercan DEMİRCİ başkanlığında, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürü Mehmet Nezir GÜL, Kültürel Eğitimler ve Faaliyetler Daire Başkanı Ahmet Vefa GÜLER, Sosyal Ortaklar ve Projeler Daire Başkanı Sedat ABDULHAKİMOĞULLARI ve Eğitim Politikaları Daire Başkanı Hasan YILMAZ’dan oluşturulmuştur. Ayrıca illerde valilerin, ilçelerde ise kaymakamların sorumluluğunda İl ve İlçe Yürütme Kurulları kurulmuştur ve her kurulun görev ve sorumlulukları alanları ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

3.2.1. Bakanlık Seferberlik Yürütme Kurulu Görevleri

1. Seferberlikle ilgili kurumlar arası koordinasyonu sağlamak,
2. Seferberlik kapsamında düzenlenecek etkinlikler için eğitsel materyal desteği sağlamak,
3. Seferberlik ile ilgili yazışma ve raporları hazırlamak,
4. Seferberlik çalışmaları ile ilgili izleme ve değerlendirme çalışmalarını yürütmek,
5. Kampanyanın tüm halk eğitimi merkezleri ile birlikte hedefine ulaşmasını sağlamaktır.

3.2.2. İl Seferberlik Yürütme Kurulu ve Görevleri**Üyeleri**

1. Vali Başkanlığında
2. İl Milli Eğitim Müdürü
3. İl Milli Eğitim Müdürlüğü Hayat Boyu Öğrenme 'den Sorumlu Şube Müdürü
4. Halk Eğitim Merkezi Müdürü (Büyükşehirlerde en az 2 HEM Müdürü)
5. İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretim Kurumları Müdürü (3 Temsilci)
6. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü
7. Belediye Başkanı
8. İl Müftüsü
9. Görsel ve Yazılı Basın Temsilcileri
10. Kanaat Önderleri
11. Muhtarlar (En az 3 Mahalle Muhtarı)

Görevleri

1. Bakanlıktan gönderilen eğitim materyallerinin dağıtımını sağlamak, etkin kullanılması için gerekli tedbirleri almak.
2. Seferberliğin İl Çalışma Planını hazırlamak. İlde okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin tespit çalışmasını yaptırmak ve bu tespitle ilin dönemsel hedeflerini belirlemek.
3. Okuma yazma kursuna katılmakta zorluk yaşayanların önündeki engelleri kaldırmaya yönelik projelere destek veren kurum, kuruluş ve gönüllülerle mahallinde çözüm üretmek.
4. Halk eğitim merkezlerine, okula ulaşımında sorun yaşayan kursiyerlerin kurslara katılımını kolaylaştırmak amacıyla gerekli tedbirleri (araç tesisi, diğer kamu binalarından yararlanma vb.) almak.
5. Kursiyerlerin Seferberlik genelinde ortaya çıkacak ihtiyaçların giderilmesinde kullanılabilecek yerel kaynakları belirlemek ve harekete geçirmek.
6. Tespitler doğrultusunda okuma yazma kurslarına katılan kursiyerlerin kursa devamını sağlamak.

3.2.3. İlçe Seferberlik Yürütme Kurulu ve Görevleri**Üyeleri**

1. Kaymakam Başkanlığında
2. İlçe Milli Eğitim Müdürü
3. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Hayat Boyu Öğrenmeden Sorumlu Şube Müdürü
4. İlçe Müftüsü
5. Halk Eğitim Merkezi Müdürleri
6. İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretim Kurumları Müdürü (2 Temsilci)
7. Kanaat Önderleri

8. Muhtarlar (En az 3 Mahalle Muhtarı)

Görevleri

1. İl Seferberlik Yürütme Kurulunda alınan kararlar doğrultusunda çalışmalarını koordineli olarak yürütmek.
2. İlçeye bağlı belde ve köylerde çalışmaların etkili bir şekilde yürütülmesi için önlemler almak,
3. Belde, köy ve mahalle düzeyinde seferberliği yürütecek ve sorumlu olacak köy veya mahalledeki okul müdürleri başkanlığında, belde/belediye başkanı temsilcisi, köy ve mahalle muhtarları ile ihtiyar heyeti temsilcisi ve imamdan oluşan belde, köy ve mahalle seferberlik yürütme komisyonunu oluşturmak.

Bu komisyon:

- a. Ev ziyareti yoluyla sorumlu oldukları yerleşim yerlerinde okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin belirlenmesini, kursa kaydedilmesini ve devamlarının takibini sağlamak.
- b. Seferberlik için gerektiğinde yerel kaynakları harekete geçirmek.
- c. Gelişmeleri İlçe Seferberlik Yürütme Kuruluna bildirmekle görevlendirilmiştir (HBOGM, 2018/4).

3.2.4.Öğretici Görevlendirmesi

Seferberlik kapsamında okuma yazma kurslarında öğretmen görevlendirmeleri 08.12.2014 tarihli ve 15923718/135/6192975 sayılı Okuma Yazma Kurslarına Öğretici Görevlendirme yazısı ile belirlenmiştir.

Seferberliğin ilk dönemi 5 Şubat 2018 ile 15 Mayıs 2018 tarihleri arasında okuma yazma kurslarına seferberlik süresi ile sınırlı kalmak kaydıyla öğretici görevlendirmesi yapılmıştır. Öğretici görevlendirmeleri yapılırken;

Öncelikli olarak sınıf öğretmenleri

Sınıf öğretmenin bulunmadığı durumlarda;

- a. Öncelikli kadrolu Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretmenleri,
- b. İstekli olan diğer kadrolu öğretmenler,
- c. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 20.02.2014 tarihli ve 9 sayılı kurul kararı doğrultusunda öğretmen olarak atama şartını taşıyan mezunların görevlendirilmesi şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Ayrıca özellikle kırsal bölgelerdeki küçük yerleşim birimleriyle ceza ve tevkif evleri, er ve erbaşlar için açılan okuma yazma kurslarında belirtilen şartlara sahip öğretmen ve öğretici bulunmaması nedeniyle okuma yazma kursları açılmamıştır. Bu nedenle de Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün 31/12/2012 tarih ve 15923718/135.03/253805 sayılı yazısıyla, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüklerine bağlı olarak açılacak yetişkinlere yönelik okuma yazma kurslarında sınıf öğretmenleri, 65 yaşını geçmemiş emekli sınıf öğretmenleri, emekli ilköğretim müfettişleri/öğretmen denetmenleri, maarif müfettişleri ve yardımcılarının yanı sıra;

- a. Bakanlığımız ile Adalet Bakanlığı, Genel Kurmay Bakanlığı ve diğer kurum ve kuruluşların işbirliğinde düzenlenen yetişkinlere yönelik okuma yazma öğretimi seminerlerine katıldığını belgelendirenlere,
- b. Daha önceleri sınıf öğretmenliği yapmış, başka alanlara geçiş yapmış öğretmenlere,

- c. Bakanlığımızla gönüllü sivil toplum kuruluşları iş birliği içinde açılan yetişkin okuma yazma öğreticisi kurslarını başarı ile bitirmiş, gönüllü öğretici belgesi almış olan gönüllülere,
- d. Kendi okullarında/kurumlarında sınıf öğretmenliği alanı dışındaki alanlarda görev yapan, aylık karşılığı çalışma sürelerini tamamlayamayan öğretmenlerden yetişkinlere okuma yazma öğretimi seminerine katılıp belge alanlara,
- e. Lisan mezunu olup eğitim fakültelerinden sınıf öğretmenliği formasyonu almış olanlara,
- f. Milli Eğitim Bakanlığınca atanmış kadrolu sınıf öğretmenin bulunmadığı yerlerde, valilerce görevlendirilmiş ücretli öğretmenlere görev verilmiştir.

Kurum, kuruluşların ve kişilerin görev tanımlarının belirlenmesinin ardından seferberlikte nasıl bir yol haritası izlenecek o da belirlenmiştir.

Tablo 3.22: Okuryazarlık Seferberliği Yol Haritasını İçeren Takvim

Yürütülecek İş ve İşlemler					Takvim
Taşra teşkilatına kampanyanın Genelgeyle duyurulması					05/02/2018
Seferberlik oluşturulması	il/ilçe/mahalle	yürütme	kurullarının		12/14/02/2018
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünce kampanyaya yönelik iş ve işlem süreçlerinin duyurulması					05/02/2018
Taşra teşkilatında okuma yazma bilmeyenlere yönelik alan tarama çalışmalarının yapılması					05/02/2018 02/03/2018
Ders materyallerinin dağıtılması					05/03/2018
Seferberlik afiş, broşür vb. duyuru materyallerinin taşra teşkilatına gönderilmesi					19-23/02/2018
Kampanya birinci dönme kursiyer kayıtlarının tamamlanması					19/02/2018 05/03/2018
Yürütme Kurulunca seferberlik ön hazırlık sürecine ilişkin değerlendirme raporu alınması					05/03/2018 11/05/2018
Kursların başlaması ve tamamlanması					05/03/2018 11/05/2018
Belge töreni					11-15/05/2018
Sonuç raporlarının hazırlanması ve Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne gönderilmesi					21-25/05/2018

3.2.5. Programın Özellikleri

2018 Okuryazarlık Seferberliği kapsamında uygulanan programın özellikleri ile günümüzde okuma yazma öğretimi adına kullanılan programın özellikleri benzerlik

göstermekte olup Halk Eğitim Merkezleri tarafından aynı programın özelliklerinin uygulanmaktadır. Programın özellikleri şu şekildedir:

Program kazanımlarında yetişkin eğitiminin örgün eğitimden farklılıkları dikkate alınarak hazırlanmıştır ve kazanımlar I. ve II. kademeye dağıtılarak verilmiştir. Yetişkinlerin gündelik hayatında ihtiyaç duyduğu temel yaşam kalitesini artırıcı bilgi ve beceriler kazanımların belirlenmesinde belirgin olmuştur. Yetişkinlerin öğrenme özellikleri dikkate alınarak yakından uzağa öğrenme ilkesi kapsamında hazırlanmıştır. Öğreneni merkeze alan ve etkinlik temelli bir programdır. Bilinenden bilinmeyeni öğrenme ilkesi kapsamında yetişkinlerin daha önceki öğrendiği bilgi, beceri ve tutumlarını dikkate alarak yeni bilgi, beceri edinmelerini, tutum geliştirmelerini sağlar.

Okuma yazma öğretiminde Ses Temelli Cümle Öğretim Yöntemiyle ve dik temel harflerle yapılmıştır. İşlevsel okuma yazma becerisini en kısa sürede kazandırabilmek için yapılandırıcı ve bireysel farklılıklara dayalı eğitim yaklaşımlarını merkeze alarak hazırlanmıştır. Okuma yazma öğretimde okuma, yazma, dinleme, konuşma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerini kazandırmayı ve geliştirmeyi amaçlamıştır. Dil bilgisi öğretimi ayrı bir başlık altında alınmamış, diğer alanların içine yerleştirilerek verilmiştir.

Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanan günlük hayatında gerekli okuma, yazma, matematik, sosyal, fen ve teknoloji, yaşam becerilerine sahip, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseyen bireyler olarak yetişmelerini amaçlamıştır. Matematik ile ilgili temel bilgiler okuma yazma etkinliklerinin içinde yetişkinlerin günlük yaşamda, iş yaşamında ve sonraki eğitim hayatında kullanabileceği şekilde vermiştir. Sosyal bilgiler yaşadığı bölgenin önemli coğrafi özelliklerini öğrenip geleceğe dair yorumda buluna bilineceği kadar verilmiştir. Temel yurttaşlık ve demokrasi bilgileri yaşadığı toplumun farkında olan, yurttaşlık bilincine sahip, kendi haklarını bilen ve başkalarının haklarına saygılı olan bireyler olabilmeleri için verilmiştir. Fen ve teknoloji ile ilgili bilgilerle yetişkinlerin temel kavramlara hâkim, elde ettiği bilgi, beceri ve tutumları gündelik yaşama uygulayabilen bireyler olarak yetişmesi amaçlanmıştır. Atatürkçülük ile ilgili konular Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 04.08.1999 tarih ve 263 sayılı kabul edilen esaslara uygun olarak verilmiş ve Atatürkçülük konuları Yaşam Becerisi Dersi Öğretim Programı kapsamında Atatürk'ün hayatı ve eserleri, Atatürk'ün kişilik özellikleri ve Atatürk ve demokrasi eğitimi olmak üzere üç başlık altında verilmiştir. Yetişkinlerin etkileşim halinde bulunduğu tüm değişkenler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda da Ben ve Ailem, Çevrem ve Ülkem olmak üzere üç tema üzerinde kurulmuştur.

Programda kullanılan öğretim teknikleri grupla öğretim teknikleri ve bireysel öğretim teknikleri olmak üzere iki başlıkta toplanmıştır. Grupla öğretim teknikleri: gösteri, beyin fırtınası, soru yanıt, benzetim, küme çalışması, drama, mikro öğretim, ikili grup çalışması, rol yapma, eğitsel oyunlar...; bireysel öğretim teknikleri: bireyselleştirilmiş öğretim, bilgisayar destekli öğretim, programlı öğretimdir.

I. kademe öğretimini kurs günü anlayışı doğrultusunda sürdürmüştür. Bir kurs günü verilen aralar haricinde dört ders saatine tekabül etmektedir. II. kademe ise ders saati anlayışı doğrultusunda dersler işlenmektedir (MEB, 2007).

3.2.6.Okuma Yazma Kurslarında Uygulanacak Plan ve Ders Dağılım Çizelgeleri

Okuryazarlık Seferberliği kapsamında yürütülen okuma yazma öğretim programı iki basamaktan oluşmaktadır. Birinci basamak I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programıdır. Bu kademenin asıl amacı okuma yazma öğretmedir. Ayrıca

okuma yazma faaliyetleri matematik ve yaşam becerileri konularıyla bağlantılı kurularak ele alınmaktadır ve ders saati yerine kurs günü anlayışı vardır. Bir kurs günü için veriler aralar hariç dört ders saati süre ayrılmaktadır.

Tablo 3.23: Yetişkinler I. Kademe Ders Konularının Uygulama Dağıtım Çizelgesi (HBOGM, 2018).

Türkçe	Yaşam Becerisi	Matematik	Toplam (ders saati)
60	30	30	120
%50	%25	%25	%100

Tablo 3.24: Yetişkinler I. Kademe Ders Dağıtım Çizelgesi (HBOGM, 2018)

Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi			
	1. Gün	2. Gün	3. Gün
1. Ders	Yaşam Becerisi	Yaşam Becerisi	Yaşam Becerisi
2. Ders	Okuma Yazma	Okuma Yazma	Okuma Yazma
3. Ders	Okuma Yazma	Okuma Yazma	Okuma Yazma
4. Ders	Matematik	Matematik	Matematik

İkinci basamak Yetişkinler II. Kademe Eğitim Programıdır. Bu kademe Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji derslerine ait bilgi, beceri ve tutumları yetişkinlere kazandırmayı amaçlamaktadır.

Tablo 3.25: Yetişkinler II. Kademe Ders Konularının Uygulama Dağıtım Çizelgesi (HBOGM, 2018)

Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen ve Teknoloji	Toplam (Ders Saati)
75	45	30	30	180
%41,50	%25	%16,75	%16,75	100

Tablo 3.26: Yetişkinler II. Kademe Ders Dağıtım Çizelgesi (HBOGM, 2018)

	1. Gün	2. Gün	3. Gün
1. Ders	Türkçe	Türkçe	Türkçe
2. Ders	Türkçe	Türkçe	Fen ve Teknoloji
3. Ders	Matematik	Matematik	Matematik
4. Ders	Sosyal Bilgiler	Fen ve Teknoloji	Sosyal Bilgiler

3.2.7.Yabancı Uyruklu Bireyler İçin Düzenlenen Okuryazarlık Seferberliği Kursu

05/02/2018 tarihli ve 2018/4 sayılı Okuryazarlık Seferberliği Genelgesinde ülkemizde herhangi bir nedenle eğitim öğretim hakkından yararlanamayan ya da temel eğitimlerini tamamlayamayan vatandaşların okuryazar durumu getirilebilmesi ve yarın kalan eğitimlerini tamamlayabilmeleri için Okuryazarlık Seferberliği ilan edilmiştir. Bu bağlamda yürütülen kampanya faaliyetlerinden geçici koruma merkezindeki Suriyeli ve yabancı uyruklu bireylerinde okuryazarlık çerçevesi kapsamında açılan kurslardan

yararlanmaları sağlanması hususunda iş ve işlemlerin yetkililer (Okullarda idare, hem yetkili müdür ya da müdür yardımcısı) tarafından yapılması istenmiştir.

3.2.8.Görme Engelli Bireyler İçin Düzenlenen Okuryazarlık Seferberliği Kursu

Zorunlu ilköğretim dışında olup okuma yazma bilmeyen ya da okuma yazmayı az bilen görme engelli yetişkin bireylerin okuma yazma öğrenmelerini sağlamak, ilkökul düzeyinde eğitim almalarına olanak sağlamak veya öğrenimlerini açık öğretim okullarında devam etmek isteyenler için imkân yaratmak amacıyla görme engelli yetişkinlere yönelik 2814 sayılı Zorunlu İlköğretim Çağı Dışında Kalmış Okuma-Yazma Bilmeyen Vatandaşların, Okur-yazar Duruma Getirilmesi veya Bunlara İlkokul Düzeyinde Eğitim Öğretim yatırılması Hakkındaki Kanun hükümleri çerçevesinde Halk Eğitim Merkezlerinde okuma yazma kurslarının açılmasına karar verilmiştir. Ayrıca görme engelli bireyler için 573 sayılı Özel Eğitim Hükümündeki Kanun Hükümünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ve Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin 33. maddesinde yer alan hükümler doğrultusunda halk eğitim merkezlerinde okuma yazma kurslarının açılması istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda görme engelli yetişkinlerin okuma yazma öğrenebilmeleri için I. kademe okuma yazma kitaplarından Yetişkinler Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Kitabı ve Yetişkinler Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitimi Çalışma Kitabı, II. Kademe okuma yazma kitaplarından Yetişkinler II. Kademe Eğitim Aracı ve Yetişkinler II. Kademe Öğrenci Eğitim Aracı Braille alfabesine çevrilmiş görme engelliler için kurs açacak halk eğitim merkezlerine gönderilmiştir.

Ayrıca görme engelli bireyler için açılacak okuma yazma kurslarının aşağıdaki açıklamalar doğrultusunda iş ve işlemlerinin yapılması istenmiştir.

- Görme engelli vatandaşlar tarafından talep olması durumunda kursların yıl boyunca açılması,
- Çok az görebilen ve görme yeteneğini kaybetme olasılığı olan yetişkinlerinde Braille alfabesi ile okuma yazma kurslarına alınması,
- Kursu kayıt yaptırabilmek için engelli bireylerin kendisi ya da bir yakını tarafından Engelli/Özürlü Sağlık Kurulu Raporu, nüfus cüzdanı fotokopisi ve kursa katılma talep dilekçesini ile HEM'e doğrudan müracaat yapması,
- Kursların açılması sırasında kursiyer sayısının dikkate alınmaması, tek kursiyerin kursa başvurması durumunda bile kursların açılması,
- Kursiyerlerin engel türünün e-yaygın modülüne işlenmesi,
- Kursu katılacak kursiyerlerin ulaşım hizmetlerinin Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Erişim Yönetmeliği ile ilgili hükümlere göre yapılması,
- Kursların gündüz düzenlenmesinden dolayı yemek ve yatılılık hizmetlerinin verilmemesi,
- Kursu katılacak kursiyerlerden herhangi bir ücret talep edilmemesi,
- Daha önceleri kurslara katılarak belge alanların kurslara alınmaması, kurslarda başarısız olanlara başarı belgesi verilmemesi,
- Kursların HEM aracılığıyla öncelikli olarak özel eğitim okulları, halk eğitim merkez binaları, örgün eğitim okulları, belediyeler, kamu kurum ve kuruluşlarının tahsis edeceği, sivil toplum kuruluşlarının göstereceği eğitim ortamlarında açılması,
- Yetişkin okuma yazma öğretmen kılavuz kitapları Braille alfabesine çevrilmemiştir. Öğreticilerin Yetişkinler Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitimi Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Yetişkinler II. Kademe Öğretmen Eğitim

Aracı kitaplarından yararlanması. Ayrıca Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün <http://orgm.meb.gov.tr/www/gorme-engelliler-icin-yayinlar/icerik/427> adresinden Görme Engellilere Okuma Yazma Öğretme Kılavuzu ile Braille Kabartma Yazı Kılavuzundan yararlanması,

- Görme engelli bireylerin erişimini kolaylaştırmak için Halk Eğitim Merkezlerinde hissedilebilir yüzey ve Braille alfabeli kabartmalı yönlendirme sistemlerinin kullanılması için gerekli tedbirlerin alınması,
- Kurslarda öğretmen görevlendirmesi olarak halk eğitim merkezleri özel eğitim öğretmenleri, rehberlik ve araştırma merkezleri özel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim okullarının Braille alfabe okuma yazma öğretebilen özel eğitim öğretmenleri, emekli özel eğitim öğretmenlerinin görevlendirilmesi,
- Kurslarda görev alan öğreticilerin MEB Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders saatlerine ilişkin karar doğrultusunda kursun açıldığı halk eğitim merkezi müdürlüğünce ödenmesi (HBOGM, 2017).

3.2.9. Program Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Okuryazarlık Seferberliği sürecinde 2018 yılı boyunca 73.935 adet okuma yazma kursu ve seviye tespit sınavları açılmıştır. Kurs ve seviye tespit sınavlarında toplam 762.238 kursiyer katılmıştır. Kurslara katılanların %86'sı kadınlardan oluşmaktadır. 1.596 engelli kursiyer okuma yazma seferberliğine katılmıştır. Ayrıca okuma yazma kurslarına 49.391 yabancı uyruklu kursiyerde katılmıştır. 2019 yılının ilk ayı içerisinde 3.493 okuma yazma kursu açılmış ve bu kurslara 27.788 kursiyer katılmıştır.

Hiç okuma yazma bilmeyenlere açılan okuma yazma öğretimi için Yoğunlaştırılmış Temel Düzey Okuma Yazma kitabı üç baskı olarak 943.033 adet bastırılmıştır. Bunun yanında II. Kademe Yetişkin Okuma Yazma Kursları için 488.680 adet eğitim materyali ikili set olarak bastırılmış ve dağıtılmıştır (www.hbogm.meb.gov.tr (10.03.2018)).

Tablo 3.27: Okuryazarlık Seferberliğine En Çok Kursiyer İle Katılan İller (Tüm Kademeler)

Sıra	İl Adı	Kursiyer Sayısı
1	Diyarbakır	88.103
2	İstanbul	75.485
3	Gaziantep	43.764
4	Kocaeli	37.521
5	Şanlıurfa	29.820
6	Van	23.017
7	Ankara	21.885
8	İzmir	20.231
9	Bursa	16.906
10	Mardin	15.757

Tablo 3.28: Okuryazarlık Seferberliğinde İl Bazında Okuma Yazma Bilmeyen Nüfusa Ulaşma Oranları (Tüm Kademeler)

Sıra No	İl Adı	Okuma Yazma Bilmeyen (2017)	Kursiyer Sayısı	Hedef Kitleye Ulaşma (%)
1	Kocaeli	37.881	35.744	94,36
2	Diyarbakır	107.390	78.690	73,27
3	Gaziantep	62.823	41.168	65,53
4	Tokat	15.929	9.495	59,61
5	Bitlis	18.674	9.148	48,99
6	Elazığ	22.507	10.261	45,59
7	Antalya	24.522	11.082	45,19
8	Savaş	30.405	13.355	43,92
9	Giresun	20.508	8.936	43,57
10	Çanakkale	7.163	3.099	43,26

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi ve geçerlik ve güvenirlik çalışması ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma fenomenoloji (olgubilim) desenine dayalı nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmalar görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleriyle gerçekleşen, algı ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi, bütüncül ve çok yönlü bakış açısıyla anlaşılmasını sağlayan araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Fenomenoloji, nitel çalışmalarda sosyal gerçekliği anlamak için gerçekliğin meydana getirdiği insan deneyimlerini ortaya koymaya çalışır (Ersoy, 2016). Bu nedenle fenomenoloji deseninde yapılan çalışmalar bireyin ya da grubun bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Johnson ve Christensen, 2004). Olgular yaşantılarımızın ekseninde deneyimler, yönelimler, algılar, durumlar ve kavramlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Fenomenoloji deseni ile yapılan çalışmalarda gerçeği ortaya çıkarmaya çalışılırken ilk olarak olgu ya da deneyim tanımlanır. Daha sonraları tanımda değişmeyen temalar belirlenir ve bu temalara ilişkin özel yansımalar oluşturulur. En sonda ise yansımaların temalarla betimlenmesi yapılır (Ersoy, 2006). Bu araştırmada 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin kursa katılma nedenlerini, günlük yaşamda okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştıkları sorunları ve kursiyerlerin bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini kursiyerlerin deneyimleri aracılığıyla ortaya çıkartılmak amaçlandığı için fenomenoloji tercih edilmiştir.

4.2. Çalışma Grubu

Fenomenoloji araştırmalarında olguyu açıklayacak bireylerin olguya dair birincil kişiler olması ve bu bireylerin seçiminin dikkatli bir şekilde yapılması gerekmektedir (Creswell, 2016). Bu açıdan bu araştırmada 2018 Okuryazarlık Seferberliği kapsamında okuma yazma kurslarına katılan kursiyerlerle çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Onikişubat ve Dulkadiroğlu merkez ilçelerinde 2018 Okuryazarlık Seferberliği kapsamında okuma yazma kurslarına katılan 15 kursiyerden oluşmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan kursiyerlerin demografik özellikleri Tablo 4.29'de verilmiştir.

Tablo 4.29: Çalışma Grubunu Oluşturan Kursiyerlerin Özellikleri

Kod	Cinsiyet	Yaş	Çalışma Durumu	Yerleşim Yeri	Medeni Durumu	Okuryazarlık Durumu
K1	Kadın	31-45	Çalışmayan	Köy	Evli	Hiç Okuma Yazma Bilmez
K2	Erkek	51-55	Güvencesiz İşlerde Çalışan	Şehir Merkezi	Evli	Hiç Okuma Yazma Bilmez
K3	Kadın	31-45	Çalışmayan	Köy	Bekâr	Hiç Okuma Yazma Bilmez
K4	Kadın	31-45	Güvencesiz İşlerde Çalışan	Şehir Merkezi	Evli	Okuma Yazma Bilir Belgesi Yok
K5	Kadın	46-50	Aile İşinde Çalışan	Şehir Merkezi	Evli	Hiç Okuma Yazma Bilmez
K6	Kadın	51-55	Güvencesiz İşlerde Çalışan	Şehir	Boşanmış	Hiç Okuma Yazma Bilmez
K7	Kadın	46-50	Çalışmayan	Şehir	Evli	Okuma Yazma Bilir Belge Yok
K8	Kadın	60-+	Çalışmayan	Şehir	Eşi Vefat Etmiş	Hiç Okuma Yazma Bilmez
K9	Kadın	46-50	Güvencesiz İşlerde Çalışan	Şehir Merkezi	Evli	Okuma Yazma Bilir Belgesi Yok
K10	Kadın	56-60	Çalışmayan	Şehir Merkezi	Evli	Okuma Yazma Bilmez Belgesi Var
K11	Kadın	60-+	Çalışmayan	Şehir Merkezi	Eşi Vefat Etmiş	Hiç Okuma Yazma Bilmez
K12	Kadın	51-55	Çalışmayan	Şehir Merkezi	Eşi Vefat Etmiş	Okuma Yazma Bilir Belge Yok
K13	Kadın	31-45	Aile İşinde Çalışan	Köy	Evli	Okuma Yazma Bilir Belge Yok
K14	Kadın	31-45	Engelli	Köy	Bekâr	Okuma Yazma Bilmez Belgesi Var
K15	Kadın	46-50	Emekli	Köy	Eşi Vefat Etmiş	Hiç Okuma Yazma Bilmez

Tablo 4.29 incelendiğinde araştırmaya katılan 15 kursiyerin cinsiyet değişkeni olarak 14 kadın ve 1 erkekten oluştuğu görülmektedir. 5 kursiyerin 31-45, 4 kursiyerin 46-50, 3 kursiyerin 51-55, 1 kursiyerin 56-60 ve 2 kursiyerin de 60-+ yaş aralığında oldukları görülmektedir. Çalışma durumu değişkeni olarak 7 kursiyerin çalışmayan, 4 kursiyerin güvencesiz işlerde çalışan, 2 kursiyerin aile işlerinde çalışan, 1 kursiyerin engelli, 1 kursiyerin de emekli oldukları görülmektedir. Yerleşim yeri değişkeni olarak 5 kursiyerin köy, 10 kursiyerin şehir merkezinde; medeni durum olarak ise 8 kursiyerin evli, 2 kursiyerin bekâr, 1 kursiyerin boşanmış, 4 kursiyerin de eşi vefat etmiş durumda oldukları görülmektedir. Okuryazarlık durumu olarak ise 8 kursiyerin hiç okuma yazma bilmez, 5 kursiyerin okuma yazma bilir belge yok, 2 kursiyerin de okuma yazma bilir belge var şeklinde olduğu görülmektedir.

Farklı kademelerdeki okulların bünyesinde ve Halk Eğitim Merkezinde okuma yazma seferberliğine katılan kursiyerler ile gönüllülük esasına bağlı olarak görüşme yapılmıştır. Kursiyerler etik kurallara uymak adına K1,K2...K15 olarak kodlanmıştır.

4.3. Verilerin Toplanması

Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi olarak kullanılan sistematik veri toplama yöntemlerinden biri de görüşmedir. Görüşme bireylerin farklı konulardaki bilgi, tutum, davranış, düşüncelerinin belirlenmesinde ve bunların olası art nedenlerinin öğrenilmesinde kullanılan yöntemdir. (Patton, 2014; Creswell, 2016). Patton'a (2014) göre görüşme yöntemi kişilerin tecrübelerini ortaya çıkarmak, olayların insanları nasıl etkilediğini, duygu ve düşüncelerindeki meydana gelen değişimleri ortaya koymak için yapılabilir.

Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan 'Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu' kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken Türkiye'de yapılan okuma yazma kampanyaları ve seferberlikleri ile ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Tarama neticesinde hazırlanan taslak sorular uzman incelenmesi sonucunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Hazırlanan formla 3 kişi ile pilot uygulama yapılmış ve pilot uygulamanın neticesinde görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm kursiyerlerin kişisel özelliklerini belirlemek için altı sorudan oluşurken, ikinci bölüm kursiyerlerin okuryazarlık seferberliğine katılma nedenlerini, okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığı sorunları ve bu sorunlara çözüm önerilerini belirlemek için aşağıda yer alan altı adet açık uçlu sorudan oluşmuştur.

1. Örgün eğitime devam etmemenizi engelleyen unsurlar nelerdir?
2. Bu zamana kadar bir okuma yazma kursuna katılmama nedenleriniz nelerdir?
3. Gündelik yaşantınızda okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
4. Kursu katılmanıza neden olan faktörler nelerdir?
5. Bu kursun sizin hayatınıza ne gibi katkısı olacaktır?
6. Bu kursların daha verimli olabilmesi için neler yapılabilir?

Hazırlanan görüşme formu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Onikişubat ve Dulkadiroğlu merkez ilçelerinde 2018 Okuryazarlık Seferberliği kapsamında okuma yazma kursuna katılan 15 kursiyerle farklı kademelerde kurs yapılan okullardaki ve Halk Eğitim Merkezlerindeki yöneticilerden izin alınarak yapılmıştır. Araştırma gönüllü kursiyerlerin katılımlarıyla gerçekleşmiştir ve görüşmede elde edilen veriler yüz yüze görüşme halindeyken anında yazıya aktarılmıştır. Görüşmeler okul ve HEM yöneticilerinin tesis ettiği mekânlarda her bir kursiyer ile yaklaşık olarak 20-25 dakikalık görüşmelerle gerçekleşmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

Patton'a (2014) göre nitel araştırmaların bütün çalışmalarda kullanılan ve hepsi için geçerli olan mükemmel bir analiz yöntemi yoktur. Bu nedenle de nitel çalışmalarda önemli olan çalışmayı yapan kişinin tecrübelerini, becerilerini, analitik zekâsını kullanarak elde ettiği verileri, deneyimleri okuyucuya aktarabilmektir. Bu çalışmada görüşme formu kullanılarak elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği

kullanılmıştır. İçerik analizi, çeşitli yöntem, teknik ve metotla toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesine olanak sağlar. İçerik analizi sayesinde önceden var olmayan yeni temalar, kategoriler ve boyutlar ortaya çıkar. İçerik analizinde temel amaç çeşitli yollarla toplanan verileri birbirine benzeyen temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirmek ve okuyucunun anlayacağı şekilde yeniden düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizinin ilk adımı verilerin kodlanması ve temaların bulunmasıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu kapsamda öncelikle kursiyer görüşmelerinden elde edilen formlar araştırmacının amaçları doğrultusunda araştırmacı tarafından düzenlenmiştir. İçerik analizi sürecinde görüşme sorularına verilen cevaplardan yola çıkılarak temalar oluşturulmuştur. Temaların altında toplanan görüşlerden de hareketle alt temalara ve kodlara ulaşılmıştır. İçerik analizi neticesinde ulaşılan, tema, alt temalar ve kodlar tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

4.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Okuryazarlık Seferberliğinin araştırılmasına yönelik yapılan bu çalışmada araştırmanın geçerliğini ve güvenirliliğini etkileyen, tehdit eden faktörleri asgari ölçüde tutmak ya da ortadan kaldırmak amacıyla araştırmacı tarafından çeşitli önlemler alınmıştır (Aydın, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Geçerlik ve güvenirlik çalışması için alınan bu önlemler aşağıda Tablo 4.30’te sunulmuştur.

Tablo 4.30: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması İçin Alınan Önlemler

Geçerlik	İç Geçerlik	Uzman Danışmanlığı Katılımcı Onayı Uzun Süreli İletişim Birebir Alıntı
	Dış Geçerlik	Verilerin toplanma aracı ve sürecinin açıklanması Verilerin analiz tanımlarının açıklanması Çalışma grubunu oluşturan kursiyerlerin özelliklerinin belirlenmesi Çalışma grubunun tasarım şeklinin belirtilmesi Çalışma grubunun uygulama aşamalarının belirtilmesi Araştırmacının rol ve görevinin betimlenmesi Kullanılan araştırma yönteminin seçilmesi ve seçim gerekçesinin açıklanması Geçerlik ve güvenirlik önlemlerinin açıklanması Amaçlı örnekleme
Güvenirlik	İç Güvenirlik	Anında yazıya dökülerek veri kaybının önlenmesi Bulguların doğrudan aktarımı

Dış Güvenirlik	Verilerin sonucunda uygun tartışma ortamı oluşturulma Veriler arasında tutarlılık ve bütünlüğe uygunluğun kontrol edilmesi

Çalışmada iç geçerliği sağlamak adına araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu, uygulamaya başlamadan önce uzman görüşüne başvurularak hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme forumu üç öğretmene soruların okunabilirlik ve anlaşılabilirlik açısından değerlendirmesi ve görüş bildirmesi istenmiştir. Öğretmenlerin sorulara verdiği geri bildirimlerinden hareketle araştırmacı tarafından soruların anlaşılabilirliği ve uygunluğu açısından görüşme formu üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Kursiyerlerle yapılan görüşmelerde kursiyerlerin her soruya verdiği cevaplar araştırmacı tarafından tekrar edilmiş, kursiyerlerin onaylanması istenmiştir. Onaylanma esnasında yanlış ve eksik anlaşılan kısımlar anında düzeltilmiştir. Kursiyerlerle yapılan görüşme öncesinde araştırmacının demografik bilgileri, görüşmenin yapılaş amacı ile ilgili açıklamalarda bulunularak kursiyerin uzun süreli iletişim kurmasını sağlayacak bir samimi bir sohbet ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır. Yapılan her bir görüşmenin süresi 20-25 dakika sürmüştür. Kursiyerin yöneltilen sorulara verdiği cevaplar araştırmanın bulgular kısmında birebir alıntı şeklinde aktarılmıştır. Yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak yalnızca görüşmelerin kullanılması farklı veri çeşitlendirilmesinin yapılmaması araştırmanın iç geçerliğini sınırlandırmış olabilir.

Çalışmada dış geçerliliği sağlamak adına ise araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi, geçerlik ve güvenirlik çalışması ve bulgular ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Çalışmanın katılımcıları çalışmanın amacına katkı sağlayacak uygun bireylerden seçilmiştir. Yapılan araştırmada katılımcı sayısının on beş ile sınırlı tutulması dış geçerliliği sınırlandırmış olabilir.

Araştırmanın iç güvenirliğini sağlamak için kursiyerler tarafından araştırmanın sorularına verilen cevaplar kursiyerin gözü önünde anında yazıya dökülerek veri kaybının önlenmesi sağlanmıştır. Ayrıca elde edilen verilerle üç araştırmacı tarafından bağımsız şekilde okunmuş ve kodlar oluşturulmuştur. Kodlardan hareketle temaların oluşturulması sırasında araştırmacılar arasında fikir birliğine varılmıştır. En son aşamada ise danışman tarafından gerekli düzeltmeler yapılmış ve son şekli verilmiştir. İç geçerliliği sağlamak adına bulgular kısmında veriler doğrudan aktarılmıştır.

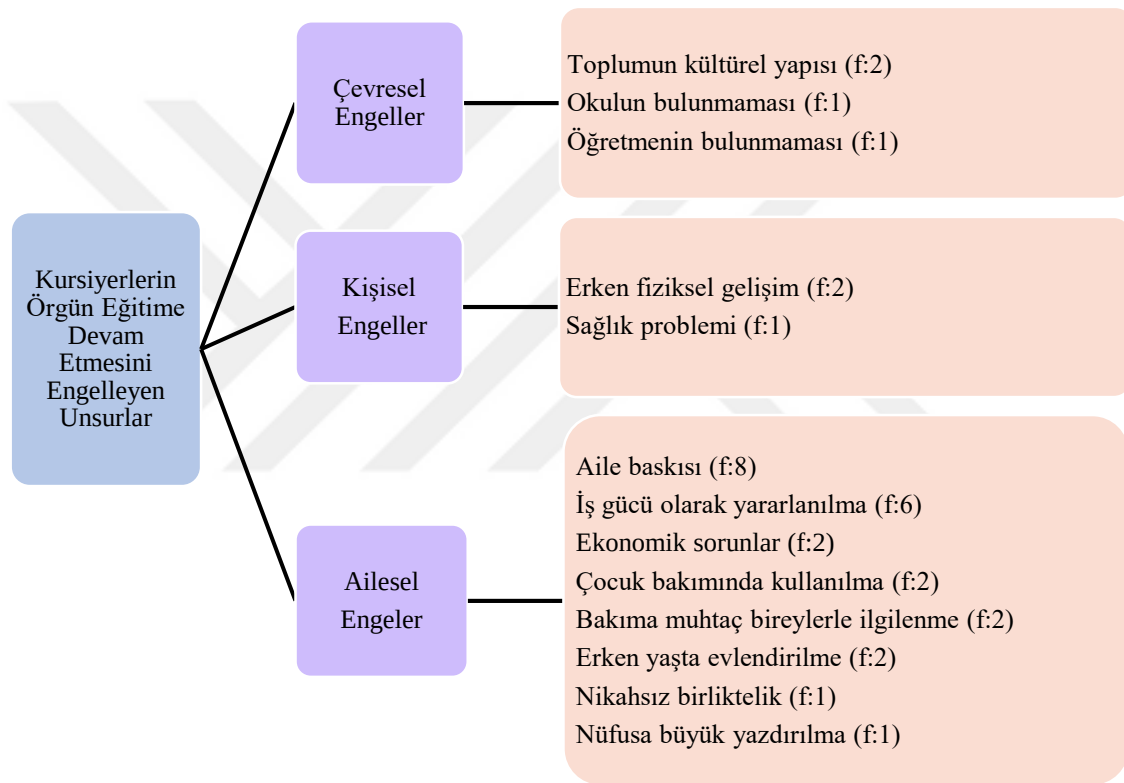
En son olarak da araştırmanın dış geçerliliğini sağlamak için verilerin sonucunda uygun tartışma ortamı oluşturulmuştur. Ayrıca sonuç ve bulgular bölümlerinin tutarlılık ve bütünlüğe uygunluğu araştırmacılar arasında tartışılmış ve görüş birliğine varılmıştır.

5. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde yapılan çalışmanın bulguları ve yorumları açıklanacaktır. Bu kapsamda araştırmanın alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilecektir.

5.1. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin örgün eğitime devam etmesini engelleyen unsurlara ait bulgular

Araştırmanın cevap aradığı birinci soru, 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin örgün eğitime devam etmesini engelleyen unsurları belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda elde edilen bulgular Şekil 5.2’de verilmiştir.

Şekil 5.2: 2018 Okuryazarlık Seferberliğine kursuna katılan kursiyerlerin örgün eğitime devam etmesini engelleyen unsurlar

Şekil 5.2 incelendiğinde 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin örgün eğitime devam etmesini engelleyen unsurlar; çevresel engeller, kişisel engeller ve ailesel engeller temaları altında toplanmıştır.

Çevresel engeller teması altında ikişer kursiyer *toplumun kültürel yapısını* (K8, K15) ve *okulun bulunmamasını* (K1, K15) engel unsuru olarak görmektedir. *Öğretmenin bulunmamasını* ise K4 engel unsuru olarak görmektedir.

Toplumun kültürel yapısını K8, Göndermediler, ahh kızım, göndermediler! Evvelki zamanda kız kısmının okula gitmesi ayıpmış öyle derlerdi. Konu komşu ne der, senden başka giden kız var mı hani, dediler göndermediler. Kız ile oğlanlar aynı yerde duracak, hem de erkek öğretmenin yanında, olacak iş değil, dediler. Sonra el âlem ne dermiş, adım

çıkarmak, evde kalırım diye korktular, göndermediler... şeklinde ifade ederken, K15 ...zaten gönderse de el gün halimize koymuyordu ki biz7 oğlan 1 kızdık. Bir kıza evde yer yok mu da okula gönderdin, utanmıyor musun? Tuuu! senin kalıbına, ayıp ayıp, demiş amcalarım kahvede. Babamda onlara sinirlendi göndermedi... şeklinde ifade etmiştir.

Okulun bulunmamasını K1 ...Hem okulda bize çok uzaktı. Karda yürüyüp gelemezdik, korkardık hele de karanlık oldu mu. Şimdiki gibi servis falan da hak getire. Başımıza bir iş gelir diye göndermediler işte... şeklinde ifade ederken, K15, Bizim köyde okul yoktu. Köy Ferhuş'taydı bilersen. Şimdiki gibi servis falan da yok tabi. Köy posta arabası vardı. Her gün sabah ezanı kalkar köy köy dolaşır sütleri, yoğurtları, peynirleri toplar, şehre götürür, satardı. Sabah gider akşama gelirdi yani. Babamda, abilerim de kız kısmı nasıl gidip gelecek, nerede bekleyecek diye güvenip göndermemiş güya. Ama kendileri gitti, teyze, amca çocukları gitti, ben gidemedim... şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenin bulunmamasını K4 şu şekilde ifade etmiştir: Zaten Bertiz'in dağ köyü bizim ora. Öğretmeni de oldubitti pek olmaz. Öğretmen gitti mi aylarca öğretmensizdir okul. Amann, gelse ne faydaki yeni gelen öğretmen de hep fişlerden başlar. Öğretmen olmayınca ne yapalım okulu. Yani anlayacağın okula gidip gelmeden mezun olduk hepimiz.

Kişisel engeller temasında K10, K12 kursiyerleri *erken fiziksel gelişimi* engel unsuru olarak belirtirken K14 kursiyeri *sağlık problemini* engel unsuru olarak belirtmektedir.

Erken fiziksel gelişimi K10 ... Büyüdük ama ne zor şartlarda gel bana sor yavrum. Bi de bunlar yetmiyormuş gibi erkenden serpildim, güzelleştim. Ne gelir ki elden kemiklerim iriyse... şeklinde dile getirirken, K12 ...Yapı olarak da iriydim. Erkenden de serpildim, göze çabuk geldim. Bir gün okuldan geldim ki istemeye gelmişler. Babamda evlenecek yaşa, geldi, eşşek kadar kız oldu, daha ne okulu dedi... şeklinde dile getirmiştir.

Sağlık problemini K14 kursiyeri, Ben öncesinde okula giderdim. 2. sınıfa kadar da iyi olduğum günler gittim zaten. Doğumdan beri ayağымda sulu yara vardı. Babam her yere götürdü. Götürmediği hacı, hoca neredeyse kalmadı. Doktora götürdüğünde ise bilekten kesti sağ ayağımı. Yürüyemedim tabi. Çok ağladım okula gidecem, diye. Babam dayanamadı okula eletti (gönderdi). Ayağымda çok iltihap akardı, kokardı. Öğretmen gelmesin demiş, iyileşene kadar. Sonrasında da yaş geçti. Daha da ağladım. Öğretmen ağlamasın diploma vereceğim demiş, babama. O yüzden okuma yazma bilmem ama diplomam var, şeklinde ifade etmiştir.

Ailesel engeller teması altında sekiz kursiyer *aile baskısını* (K1, K5, K6, K9, K10, K11, K12, K13, altı kursiyer *iş gücü olarak yararlanılmayı* (K2, K4, K8, K12, K13, K15), ikişer kursiyer *ekonomik sorunları* (K2, K3), *çocuk bakımında kullanılmayı* (K4, K12) ve *bakıma muhtaç bireylerle ilgilenmeyi* (K3, K11) engel olarak belirtirken birer kursiyer de *nikâhsız birlikteliği* (K7) ve *nüfusa büyük yazdırılmayı* (K5) engel olarak belirtmektedir.

Aile baskısını K1, Babam kız kısmı okumaz, okuyup ele mektup mu yazıcınız (yazacaksınız), dedi göndermedi. En büyük bendim, kardeşlerime baktım evde. Babam her zaman erkekleri sayar 4 çocuğum var derdi

soranlara. Bizi adam yerine koymazdı ki okula göndersin, cümlesiyle ifade etmiştir.

Kursiyerlerin aile baskısına ilişkin verdiği diğer alıntılar aşağıdaki gibidir.

K5: Babam salmadı. Çok inattı. Neye sinirlendi ise, Nuh dedi peygamber demedi, salmadı. Şimdikiler gibi değil önceden saygı, korku vardı. Baba ne derse oydu. K6: Babamın kafası eskidi. Kızlar okumaz, diyi (diyordu), göndermedi (göndermiyordu). Ben gitmek istiydim (istiyordum) de, gidip de erkeklere mektup mu yazıcın (yazacaksın), deyi (diyordu), göndermedi (göndermiyordu).

K9: Annem bizi gönderecekti fakat babam kız çocukları okumaz dedi, göndermedi. Babam çok içerdi, bize şiddet uygulardı, baskı yapardı. Annem gizli gizli gönderirdi bazen. Çok dayak yedim okula gitmeyeceksin diye babamdan. En sonunda ben pes ettim.

K10: Babam ölünce annem gençti, tekrardan evlendi. Üvey baba da elin çocuğunu ne okutacağım dedi, bizi okula göndermedi. Kendi çocuklarını gönderdi ama. Annem de ses edemedi. Emmi (amca), dayıda sahip çıkmadı. Elimizden tutan olmadı yani anlayacağın. K11: Üvey anne vardı... Üvey annem onları okuttu, işkencesi banaydı...

K12: Önceden topluca yaşadık bir evde. Okula gitmeme abimin hanımı engel oldu. Babamı kışkırttı. Gelişti baksana kocaman kız oldu, güzel bu kız, erkeklerin arasında ne yapacak, kaçır, kötü yola düşer, diye diye babamı kışkırttı. Halam gitmemi çok istedi. Yengem kıskanınca da babam göndermedi. Aynı evde olunca da annem seslenmedi... K13: ...Kaçınca da kaynanam okuyacaktın da ne diye kaçtın, dedi salmadı...

İş gücü olarak yararlanılmayı K2, ...Hem kendi okula gitti mi ki bizi okula göndersin. Geçmişten gelen cahillikten. Tarlaya gönderdi, koyuna gönderdi ama okula göndermedi. Biz okula gitsek bütün iş ona kalırdı, yetiştiremezdi, şeklinde ifade ederken K4, ...Okula gittim aslında 3. sınıfa kadar katıldım ama ara sıra gittim. Öğretmende olmayınca çocuk da doğurunca annem hepten evde kaldım... Bir daha da okul yüzü görmedim. Babam tarlaya giderdi. Ona azzık (yemek) hazırladım, çamaşırlarını yıkadım; eve yemek yaptım, saba yaktım, gelene gidene dolandım. İş başa düşünce her şeyi yaptım... şeklinde ifade etmiştir.

İş gücü olarak yararlanılmaya ilişkin diğer alıntılar ise aşağıdaki gibidir.

K8: ...Halbuki ben aslen Malatya, Doğanşehirliyim. O zamanlar Malatya bu kadar gelişmiş değildi. Kızları şimdikiler gibi okutmazlardı. Annem de babamda göndermedi beni okula. Ne imiş, kız kısmının okulda ne işi varmış, kız kısmı annesine yardım eder, ekmek yapar, bulaşık yıkarmış... K12: ...Horanta (kalabalık) ya ev zaten iş yapan adam gerekti. Yengem buyurdu ben yaptım. Yengem buyurdu ben yaptım. Evi sildim süpürdüm, çamaşır yıkadım, bulaşık yıkadım, ekmek yaptım. Her işi yapardık ki önceden...

K13: Ben aslen Adanalıyım. Bizim oralarda yaz kış tarlada çalışırdık. Pamuk toplardık, portakal toplardık, taş atardık, tarla sürerdik. Yani hep çalışırdık, hep çalışırdık. Okul kapanmadan 2 ay önce biz Çukurova'ya pamuk toplamaya giderdik, gidiş o gidiş artık. Ne zaman işimiz biterse o

zaman gelirdik. Okul açılmış, açılmamış, kaç ay geçmiş pek önemli değildi. Kocamla tarlada çalışırken tanıştık, anlaştık, kaçarak evlendik. Kaçtığımda 5. sınıfa geçecek yazdı. Maraş'a (Kahramanmaraş) geldik. Okul falan kaldı zaten aklıma bile gelmedi. Kızlığımdaki gibi evlendim hala çalışmaya devam ettim. Şimdi de çilek ekeriz, yetiştiririz, toplarız... K15: ...Ben de evde iş gördüm. Ekmek yaptım, bulaşık yıkadım, çamaşır yıkadım. Akşamları da nakış yaptım, oya yaptım, dantel yaptım. Kendime çeyiz yaptım.

Ekonomik sorunları K2, Yiyecek ekmeğimiz yoktu ki okula göndersin. Gün bulur gün yerdik. Babam çalışırsa karnımız doyardı yoksa yok. Eğitim parasız değildi şimdiki gibi kitap parası şurda dursun, ayağımıza giyecek ayakkabımız bile yoktu..." sözleri ile ifade ederken, K3...Önceden bişeyimiz yoktu. 1 tarla 1 inek. Ailede çok kalabalıktı, 10 kardeş. Bu nedenle de babam kızları göndermedi, sözleri ile ifade etmiştir.

Çocuk bakımında kullanılmayı K4 ...mecburen ya ev işlerine bakacaktım ya da çocuklara bakacaktım. Hepimiz peş peşeydik aramızda 1 yaş bile yok ama en büyük ben olunca abla oluyorsun işte..." şeklinde sözleriyle belirtirken, K12 ...Herkes çalışırdı. Babam, abilerim, yengelerim tarlaya giderdi. Annem davarları güder, saçar, pendir (peynir), süt yapardı. Halamla benim de işim evi çekip çevirmek, çocuklara bakmaktı, şeklinde belirtmiştir.

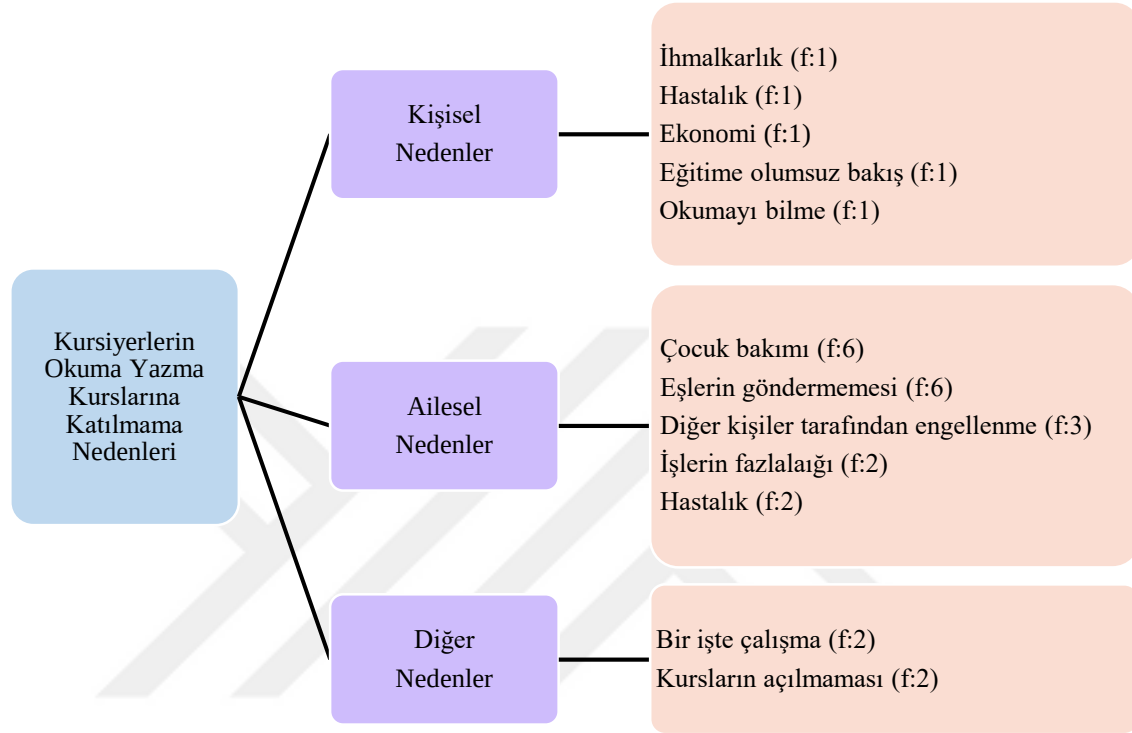
Bakıma muhtaç bireylerle ilgilenmeyi K3, Annem hastaydı. Bundan gidemedik. Allah kimsenin başına vermeye, kişş kişş! kanserdi. Yataktan kalkamazdı. Altından alırdık. Kimimiz kimsemizde yoktu. Böyle olunca da okula gidemedim evde anneme baktım, altını üstünü değiştirdim... cümlesiyle ifade ederken, K11 Üvey anne vardı. 2,5 yaşında yetim kalmışız. 2 kardeşim daha var. Onlar erkek. Onları okuttu. İşkencesi banaydı. Evde kendine hizmet ettik. Bronşitti, hastaydı, hiç iş yapamazdı. Ben yapardım. Evin tüm işleri benden dönerdi." cümlesiyle ifade etmiştir.

Nikâhsız birlikteliği K7 "*Annemle babamın resmi nikâhları yok. Önceden köyde dini nikâh varmış. Kimlik olmadığı için beni okula almadılar. 9-10 yaşına kadar kimliğim olmadı. O zamanda büyük kız oldun diye annemle babam göndermedi. Diğer kardeşlerimi gönderdiler ama.*" şeklinde belirtmiştir.

Nüfusa büyük yazdırılmayı K5 "*Nüfusa yaşımı 10 yaş büyük yazdırmış. Gidip ne yapan (yapacaksın) dedi. Okulda yaşı büyük diye almadı. Gidip şehre de düzelttirmedi babam.*" şekilde açıklamıştır.

5.2. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin daha önce okuma yazma kurslarına katılmama nedenlerine ait bulgular

Araştırmanın aradığı ikinci soru, 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin daha önce okuma yazma kurslarına neden katılmadıkları belirlemektir. Kursiyerlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Şekil 5.3’de sunulmuştur.

Şekil 5.3: 2018 Okuryazarlık Seferberliğine kursuna katılan kursiyerlerin daha önce okuma yazma kurslarına katılmama nedenleri

Şekil 5.3 incelendiğinde 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin daha önce okuma yazma kurslarına katılmama nedenleri; *kişisel nedenler*, *ailesel nedenler* ve *diğer nedenler* olmak üzere üç tema altında toplanmıştır.

Kişisel nedenler teması altında kursiyerler; *ihmalkârlığı* (K3), *hastalığı* (K14), *ekonomiyi* (K6), *eğitime olumsuz bakışı* (K1) ve *okumayı bilmeyi* (K12) okuma yazma kurslarına katılmama nedeni olarak belirtmişlerdir.

İhmalkârlığı K3, İhmalkârlık, boş zamanım yoktu, sözleri ile belirtmiştir. Hastalığı nedeni ile kursa katılamamayı K14, Bacağımın alt kısmı da çürümeye başlayınca doktor orayı da kesti. Vah vah, gencecik kız, tuh yazık olmuş, abooo şimdi ne olacak, mağdur işte gibi lafları duymaktan bıktım osandım (usandım). Çok zor alıştım koltuk değneklerine. Herkes bana bakıyor gibi hissediyordum zaten. Dışarı çıkmadım ki kursa gideyim, şekilde açıklarken ekonomik sebeplerden dolayı kurslara katılamamayı K6 ...Şehre geldik, tutacak iş yok para yok, ev yok, bark yok. Geberesice (ölesice) herif (koca) tergeyip (terk edip) gitti zati (zaten). 19 sene oldu. Dış devlette. Ne ari (arıyor) ne sori (soruyor) ne de para gönderi (gönderiyor). Çocuklarla kaldıydık (kalmıştık) ortada dımdızlak (parasız, pulsuz). Dantel işliydim (işliyordum), oya işliydim (işliyordum), çok güzel M,araş işi, sim sırma yapıydim (yapıyordum) öyle büyüttüm çocukları. Çalış babam çalış,

karnım doyi (doyuyor) mi ki, kursa gelim (geleyim). Kurs hiç aklıma gelmedi(gelmiyordu) bile... şeklinde açıklamıştır.

Eğitime olumsuz bakışı K1, Okuma yazma hiç gerek değilmiş gibi davrandı ailem hep. Onlarda okuma yazma bilmeyince eksikliğini hissetmedim. Ta ki şehre gelene kadar. 18 yaşında askerlik için şehre geldim, ne yapacağımı bilemedim. Yol bilmedim, telefon edemedim, mektup yazamadım. Sürekli bir tertibim vardı Maraşlı ona yazdırdım. Evde de imama okutmuşlar, şeklinde belirtmiştir.

Okumayı bilmeyi K12, Ben okuma bilirim. TRT'den öğrendim. Önceden TRT'lerde okuma yazma öğreten bir kanal vardı. Açardım sabahları oradaki öğretmeni takip ederdim. Az çok oradan öğrendim okumayı ama yazma yok. Çocuklar okula gidince de onlarla iyice pekişti, öğrenemediğim harfleri de onlardan öğrendim. Okuyunca da pek önemsemedim kursa gideyim diye. Her işimi yaparım çünkü. İşte çocukları büyüt, okut derken bana şimdi zaman geldi... şekilde açıklamıştır.

Ailesel nedenler teması şeklinde görüldüğü gibi kursiyerlerin çoğu (f:6) *çocuk bakımını* (K4, K5, K6, K7, K11, K15), altı kursiyer *eşlerin göndermemesini* (K4, K7, K8, K9, K10, K15), üç kursiyer *diğer kişiler tarafından engellenmeyi* (K6, K8, K13), ikişer kursiyer *işlerin fazlalığını* (K13, K15) ve *hastalığı* (K4, K15) daha önce okuma yazma kursuna katılmama nedeni olarak göstermektedir.

Çocuk bakımı K4 “...Üstüne de ikiz çocuklarım oldu. Gecem gündüzüm birbirine karıştı. İşim bir kat daha arttı...” sözleriyle açıklarken diğer alıntılar aşağıdaki gibidir.

K5: ...Sonra çor çocuk derken zaman nasıl geçti anlamadım bile. O zamanki cahillik. K6: “...Sonrada derdim biti (biraz) az kibi (gibi) kız da kaçmasın mı. Allah kimsenin başına vermiye (vermesin), evlerden uzak eyleye (etsin) gülüm. İki yıl olmadan evini tergeyip (terk edip) geldi çocuğuyla. Toruna bakim (bakıyorum) işte. Diğer çocukları evlendirdim, evi çekip çevirdim derken yaş gitti. Dul kızım sonra geri evleniciydi (evlenecekti). Torunu istemedi yeni herif (eş). Çocuğu tergede (bırak) gel geliysen (geliyorsan)diyiymiş (diyormuş). Napıcın (ne yapacaksın) ben bakim (bakıyorum) işte toruna. O da kız. Eee kimseye güvenemiyisin (güvenemiyorsun) ki, heyle (nasıl) gidim (gideyim).

K7: ...Çocuklarda olunca elim ayağım birbirine dolandı. Çocuklarımların arasında 1,5 yaş ya var ya yok. Peş peşe oldular. Çok ahlaksızlardı. Sürekli ağlardı, susturamazdım. Ev dışına çıkamazdım ki. Komşu yüzü bile göremedim kaç seneler. Onlara bakmaktan perişan oldum. Çok şükür büyüdüler de kurtuldum.

K11: Öncesi benim çocuklarım vardı. Sonra da iki tane kızım var onların çocuklarına baktım. Görsen nasıl tatlılar. Maşallah. K15: ...Bir de Allah hiç kimseye vermesin mağdur evladım var. Beyninde mağdurluk. 13 yaşında gelişken kız yavrucağım ama nereye gider, ne yapar hiç bilmez. Çocuktan beter akli. Devamlı başında bekleycen (bekleyeceksin). Yoksa kaybolur....

Eşlerin göndermeme nedenini K4 “...Çocuklar büyüdü, kaynanam öldü, yine gideyim dedim. Bu seferde eşim salmadı. Ne işine yarayacak, Kur'an'a git, dedi. Ben de camiye gittim.” şeklinde dile getirmiştir.

Eşlerin göndermeme nedeni ile ilgili diğer kursiyerin görüşmelerinden alınan diğer alıntılar şu şekildedir.

K7: “Hiç gitmedim. Evlendim 6-7 sene kocam göndermedi. Ne yapacaksın, dedi. Boş iş onlar, dedi. Sonrası da dünya telaşı zaten...”

K8: “18 yaşında beyimiz göndermedi. Anan baban bile okutmadı banane, dedi.”

K9: “Kendi gibi birisine zorla verdi babam. Pencereden bile baktırmazdı ki kursa göndersin. 18 yıl evli kaldım. Onda da vardı içki, kumar, şiddet, kavga hem de her gün. Neler etti bana neler, hayatı zehir etti bana, psikolojimi bozdu. Tedavi oluyorum. Beni başkalarına satmaya çalıştı. Zorla boşandım adliyede...”

K10: “Bu seferde eşim salmadı. 12 yaşında evlendirildim. Kendisi yaşlıydı, kıskandı. Okuyup ne olcan (olacaksın), dedi. Genciken (gençken) gitsem daha çabuk öğrenirdim. Kıskandı, göndermedi. Şimdi de gönlü yok ama ben dinlemedim.”

K15: “İlk eşim her zaman hayır, olmaz, gidemezsin dedi. Kıskandı. Göndermedi...”

Diğer kişiler tarafından engellenmeyi K6: Evlendik köydiydik (köydeydik), kurs falan yoktu, bilmim(bilmiyorum) ben. Olsiydi (olsaydı) göndermiydi (göndermezdi) ki kaynanam heç (hiç) bir yere beni...” sözleriyle ifade ederken K8 kursiyeri ...Bir komşumuz vardı Neriman abla, Allah’ım nur içinde yatırsın, bol bol rahmet eylesin, çok iyi bir insandı. Okuma yazma bilmediğimi duyunca çok üzüldü. Yaşın genç ben sana öğretirim dedi. Kaynanam duyunca bize bakmaz diye engelledi. Kayınbabam yoktu, kaynanamla hep beraber oturduk. O beni engelledi ama 3 kızımı okuttum, sözleriyle, K13 kursiyeri de “Biz okul yüzü görmedik ki kurs yüzü görelim. Zaten kaçtım diye her şey başıma kakınçtı. Kursu gideyim demeye ağzını açta gör bakayım. Kaynanam, görümcelerim parçalar valla.... sözleriyle ifade etmiştir.

İşlerin fazlalığını K13 ...Sabahtan akşama kadar iş yaparız. Sabah ezanı kalkarım ben, inekleri yem, su veririm, altını atarım. Sonra gelir kızlarla ev işine başlarız. İkineye doğru bahçeye avarlık (domates, salatalık vb.) ekmeye ineriz. Akşama tekrar inekleri saçarım. Zaten çocuklarda var. İş çocuk derken kursa gitmeye vakit kalmadı, şeklinde ifade etmiştir. K15 ...Hem işlerden zamanımız yoktu ki, sözleriyle kursa gidememe nedenini işlerin fazlalığına bağlamıştır.

Hastalığı K4 kursiyeri ...Evlendim evleneli kaynanam hasta, yanımdaydı ona baktım. Bırakıp bir komşu yanına varsan herkese beni koyup koyup gidiyo, derdi. Eşimin de gönlü olmazdı...” sözleriyle ifade ederken K15 “...İlk eşim 5 yıl sonra vefat etti. İkinciye evlendim. Ona da geldim felç oldu, 7 yıl ona baktım, sonrasında ona öldü. Eşimin acısı geçmeden babam arkasından da abilerim vefat etti. Annem benim yanıma geldi ona baktım. Kaynanamda evdeydi zaten ona bak derken evde iş çoğaldı. Bir de Allah kimseye vermesin özürülü çocuğum var. Bunların hepsine baktım. Hepsi bana muhtaç ne yaparsın ondan kursa gidemedim hiç. Annemin de gönlü razı olmadı kursa gelmeme ama artık dinlemem dedim... şeklinde ifade etmiştir

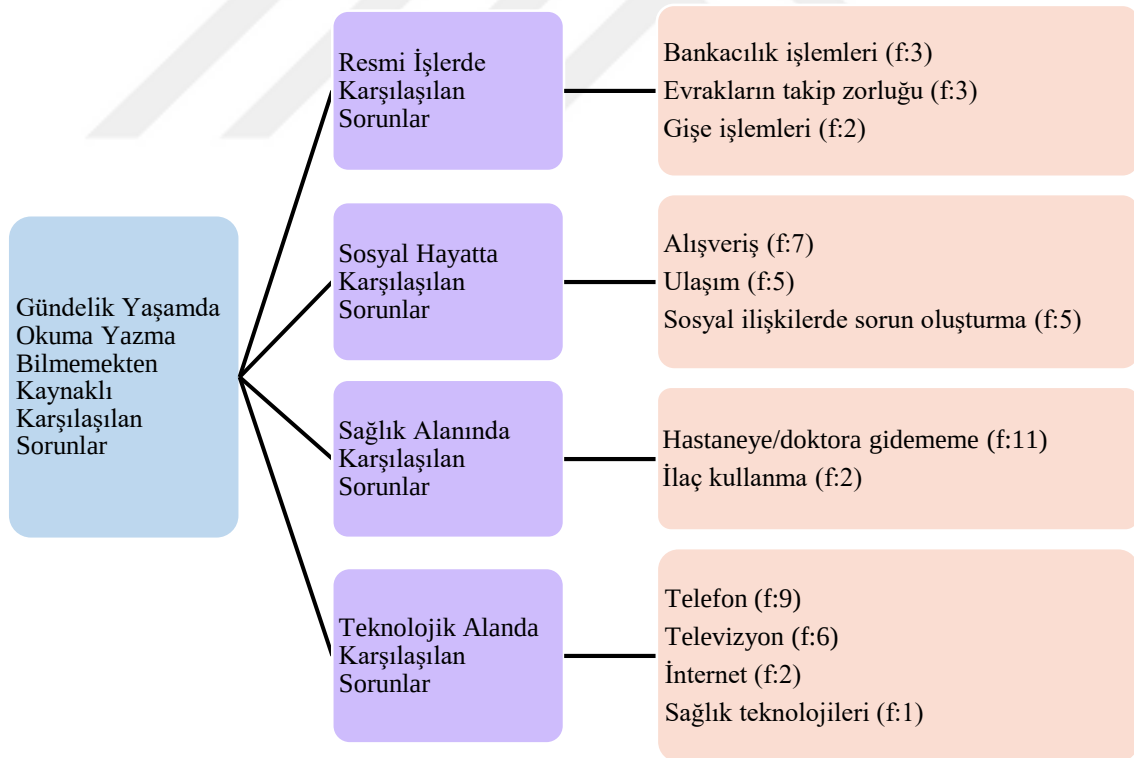
Diğer nedenler temasında altında ikişer kursiyer bir işte çalışmayı (K5, K9) ve kursların açılmamasını (K3, K12) kurslara katılmama nedeni olarak ifade etmiştir.

Bir işte çalışma nedenini K5, Babadan korkuyu öğrendik ya koca da aynısı. Yok dedi mi yok olur her şey. Evlendim eşim eskicilik yapar. Onunla beraber çalışırım bazen bende. Eski eşyaları toplarız, ayırırız, başka satıcılarla, demircilerle değiştiririz, satarız. İşte ona yardım ettim... söyleriyle dile getirirken, K9 ...Sonrada iş yüküm çoğaldı, çalışmaya başladım. Otele girdim çalışmaya. Temizlik yapacam kaçınıcı kat, kaçınıcı oda kafa yok. Elime yazıyordum. Eşleşirse çıkıp temizliyordum. Öyle şeyler yaşadım ki unutamıyorum. Hayat mücadelesinden zaman mı kaldı ki okuma yazma öğrenmeye, şeklinde dile getirmiştir.

Kursların açılmamasını K3 kursiyeri, İyide okuma yazma kursu köyde yoktu. Evlendim yine köyde oturdum. Okul yoktu ki kurs olsun, diye açıklarken, K12 Yoktu ki daha yeni açıldı. Yeni bilgim oldu. Üç kızım var onlar dedi. Halk Eğitime gitmedim. Çocuklarım küçüktü, babaları yoktu, ben de kimseye güvenip bırakıp gitmedim, şeklinde açıklamıştır.

5.3. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin gündelik yaşantısında okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığı sorunlara ait bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı kursiyerlerin gündelik yaşantısında okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığı sorunları ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla kursiyerlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Şekil 5.4'te verilmiştir.

Şekil 5.4: 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin gündelik yaşantısında okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığı sorunlar

Şekil 5.4 incelendiğinde görüldüğü gibi kursiyerlerin gündelik yaşantısında okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığı sorunlar *resmi işlemlerde karşılaşılan*

sorunlar, sosyal hayatta karşılaşılan sorunlar, sağlık alanında karşılaşılan sorunlar ve teknolojik alanda karşılaşılan sorunlar olmak üzere dört tema altında toplanmıştır.

Resmi işlemlerde karşılaşılan sorunlar temasında üçer kursiyer *bankacılık işlemlerini* (K5, K9, K15) ve *evrakların takip zorluğunu* (K6, K9, K15) sorun olarak görmektedir. *Gişe işlemlerini* de iki kursiyer (K11, K15) sorun olarak görmektedir.

Bankacılık işlemleri ile karşılaşılan sorunları K5 ...Çalışırım ama bankaya gidemem, para yatırıp çekemem... şeklindeki cümlesiyle açıklamıştır. K9 Çalıştım güç bela herkes bir şey diyor. Ne yapacağını kime inanacağını şaşıırıyorsun. Yardım isteyince de tuhaf tuhaf tepkilerle karşılaşıyorsun. Mesela bir gün bankaya para yatıracam, yapamadım. Banka memurundan yardım istedim. Banka memuru, sen mi bilmiyorsun, dedi tepeden bakarak, galeye (ciddiye) bile almadı. İçime oturdu... cümleleriyle açıklarken, K15 ...Para çekeceğim bankaya gittik. Kart mıdır nedir o yok. İçeri gir bir dünya insan. Akşama kadar bekledik de öyle aldık. Adının olduğu yere imza at diyorlar. Bilsem ah bilsem, neresi olduğunu her yer yazı, neresine atayım, şeklindeki cümlesiyle açıklamıştır.

K6 evrakların takip zorluğunu “Kör kibisin (gibisin) resmen eşim! Kocam beni boşıymış (boşayacakmış) haberim bile yoki (yok ki). Bir kâğıt imzalatıverdiydi zamanında meğerse mahkeme işiymiş. Okıbilseydim (okuyabilseydim) yazıyı imza atar mıydım (mıydım)? Boynu altında kalasica beş kuruş para bile vermedi (vermiyordu). Ben ne iş yapabilirim(yapabilirim) ki okuma yok, bişey(bir şey) yok. Dantel işlim (işliyorum), oya işlim (işliyorum), onları satım(satıyorum) de karnımı ancak doyırım (doyuruyorum)...” şeklindeki cümlesiyle açıklamıştır.

Evrakların takip zorluğu ile ilgili diğer alıntılar ise şöyledir:

K9: ...Bir imza işin oluyor, adını yazıp da imzalamıyorum. Adliye de ilk kocamdan boşandım ya. Cahil cahil. Okumak hak getire. Rastgele parmak bas..., K15: Olmaz mı zorluk. Hayatta aklıma gelmeyen şeyler başıma geldi. İlk eşimden kayınlarım miras almayayım diye çok uğraştı benle. Nikâh olmadığından bişey alamadım. Ortada kaldım. İşte cahillik olmasa hükümet nikahı istemez miydım?... Eşim öldü maaş için işlemler yaptıramadım. Nereye gidecen (gideceksin) ne yaptıracan (yaptırıcaksın) bilmem etmem ben. Binalarını bile bulamam. Muhtar sağ olsun yardımcı oldu da maaş aldım. Yoksa ben hayatta evrak bilmem. Evdeki anneler için yaşlı maaşı, özürlü çocuk için maaş derken derken aldığına alacağına pişman ediyorlar adamı. Git gel git öldüm bittim. Allah kimseyi cahil eylemesin...

Gişe işlemleri ile ilgili karşılaştığı sorunu K11, Mesela faturalar geliyor. Doğalgaz, elektrik, su bunları tek başıma gidip yatıramam. Hepsisi de başka gün. Gitsemmm, yol bilmem, bulamam, işleri yapamam; gitmesemmm hemen kesiyorlar. Bir komşum var samimiyiz, ona veririm onun da kocası kendilerininkini yatırırken benimkini de yatırır...” şeklinde ifade ederken, K15, ...Elektrik, su faturası gelmiş yatırmamışız. Kesilmiş iki gün sonradan anladım. Sonradan nereye yatırılacak, neler olacak yapamadım ki... şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal hayatta karşılaşılan sorunlar teması altında yer alan ve en sık karşılaşılan sorun *alışveriş* (K1, K5, K8, K10, K11, K12, K13) şeklindedir. Bunu *ulaşım* (K1, K2, K8, K10, K11) ve *sosyal ilişkilerde sorun oluşturma* (K3, K4, K5, K7, K9) şeklinde beşer kursiyerin ifade ettiği sorunlar takip etmektedir.

Kursiyerlerin alışveriş sorununa ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir.

K1: “Alışverişte genelde hep kullandığım şeyleri alırım. Kaplarından hatırlayarak. Ama karşılaştıramam hangisinin içinde neler var, tarihi geçmiş mi, hangisi daha ucuz diye. Bu nedenle de eşimle giderim. Ben alırım o da parasını öder...”

K5: “...Para bilmem, hesap bilmem. Hep eşim yapar her şeyi. O alır o satar. Şimdi bile desen para üstü hesaplayıp da veremem...”

K8: “...Herkes gibi market market gezip de indirim falan kovalayamam mesela. Komşular öyle yapıyor. Nerede ne ucuz onu alıyorlar. Ben yapamam mesela. Derim çay kalmadı, tuz kalmadı diye, bakkalda getirir. Sonrada öderim ne tutarsa hesabı...”

K10: “...Alışveriş yaparım ama para üstü hesaplayamam. Karşıdaki ne verirse o kadardır...”

K11: “...Hiç alışveriş falan bilmem senelerdir. Osman bakkal var bizim mahallede ondan alırım. O yazar, sonra da öderim parasını ne kadar derse. Ama hesap falan tutamam. Günahı kendi boynuna...”

K12: “Alışverişte yapamam. Bir keresinde konserve aldım da ölüyordum. Tarihi geçmiş meğer. O sebepten kızlarla giderim haftada iki haftada bir. Marka falan bilmem ne lazımsa alırım. Kızlar öder...”

K13: “Elimize para geçmedi ki alışveriş yapalım. Önceden babam şimdi de kocam para yüzü göstermez saolsun. Eşim evin ihtiyacı olan her şeyi alır, gelir. Ben bişeye karışmam...”

Kursiyerlerin ulaşım sorununa ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir.

K1: “...Şehre geleceğim okuyup otobüse bile binemiyorum.”

K2: “...Bir yere gideceği hangi otobüse bineceğim belli değil. Sürekli duraktakiler soruyorum. Nereye gider, nereye gider, diye. Herkes ters ters bana bakıyor...”

K8: “...Otobüse hayatta tek binip de gidemem, ziyarete gidemem, gezemem, hep evdeyim. Gittiğin yeri bilemiyorsun ki. Sorun çok her şey okuma yazma ile bitiyor...”

K10: “...Yol bilmem karıştırırım. Dolmuşla gidip gelemem. Zaten araba tutar beni. Kafam allak bullak olur. Bastığım yeri bilmem kaybolurum.”

K11: “...Koca yok, çocuklar yok tek başıma ne yapacağım. Hacca da o yüzden yazılmadım. Benim hiçbir şeyim olmasaydı da okumam olsaydı bana yeterdi.”

Kursiyerlerin sosyal ilişkilerde yaşanan soruna ilişkin görüşleri ise aşağıdaki gibidir.

K3: “...Okuyup yazma bilmediğim için abilerin beni dolandırdı. Mirasa imza attırıp elimden aldılar. Hiçbir şey yapamadım. Hakkımı arayamadım. Çok canım sıkıldı.”

K4: “Hayat zorluğu çok çektik. Eşim iş bulursa çalıştı yoksa para yok. Çocuklar, kaynanam, ben derken para yetmez oldu. Ben de işe başvurdum, okulda hademe olmak için, İŞKUR’a. Okumam yazmam yok diye çıkmadı. Hâlbuki okurum ama diplomam yok. Çok üzüldüm. Bu nedenle de kendi kendime söz verdim okumayı öğreneceğim, diploma alacağım diye. Okuma denirse okuyorum ama yavaş yavaş, heceleyle heceleyle. Çocuklar bile beni oynatıyorlar, sen okuyana kadar diyorlar.”

K5: “...En basiti lokantaya gidiyorsun, önüne bir menü geliyor. Elim elime dolanıyor. Herkes okuyor okuyor seçiyor, ben hep lahmacun diyorum...”

K7: “Eşim gardiyan, sonradan üniversite okudu, üniversitede yapı işlerine geçti. Eşim üniversite mezunu ben hiç. Aramızda çok fark oluyor. Utanıyorum. Topluma giremiyorum. Çocuklarda üniversite mezunu, 1 kızım öğretmen, diğeri avukat. Damat sürekli soruyor, anne ne okudun? diye, utanıyorum. Okuma yazma bilmiyorum diyemiyorum...”

K9: “...Mesela restoranda önüne menü geliyor, ne alırsınız diyor. Bir şey sordun mu yazıyor diyorlar.”

Sağlık alanında karşılaşılan sorunlar temasında on bir kursiyerler tarafından dile getirilen sorun *hastaneye/doktora gidememe* (K1, K2, K3, K5, K6, K8, K10, K11, K12, K13, K15) olarak belirtilirken *ilaç kullanma* iki kursiyer tarafından (K1, K5) belirtilmektedir.

Hastaneye/doktora gidememeyi K1 “...Doktora tek başıma gidemiyorum birisi götürürse ancak. Genelde kocam götürür işi olmazsa. Sağlık ocağına komşu ya da görümcelerimle giderim, şehre kocamla...” şeklinde açıklarken, diğer kursiyer görüşlerinden alıntılar aşağıdaki gibidir.

K2: “Hastaneye tek başıma gidemezdim. Ya oğullarım götürecek ya da komşularla giderim. Randevu bile alamadığımızdan boş yere kaç defa gittik gittik geldik. Sağlık ocağına, aile hekimine giderim ama hemen şurası...”

K3: “Evde tekim, annem babam sizlere ömür. Hastalansam şu köydeki sağlık ocağına giderim ama şehre git desen gidemem. Hastaneler dünyanın bir ucunda gitsen gidilmez gelsen gelinmez. O kadar büyük ki kaybolurum ben. Bu ülkede Suriyeliler bile benden daha iyi...”

K5: “Gözümüz açılmamış ki, hep kocamla beraber işler. Onsuz ya da oğlansın hastaneye bile gidemem. Onlar götürürse giderim. Yoksa fiş al, sıraya gir, doktoru bul, sırayı takip et ben yapamam ki...”

K6: “...Hastaneye gidin sıran geli (geliyor), adın geçi (geçiyor) tebelada (tabelada), bilmin (bilmiyorum) ki. Okuyamım (okuyamıyorum) ki ne yazi (yazıyor).”

K8: “Her şey A’dan Z’ye. Mesela tek başıma doktora gidemem. Kızım damamdım gelse götürse ancak yoksa evde ölsem kimsenin haberi olmaz. Aha elim hasta, damar sıkışması var. Amma velakin gidip de fiş alamam, televizyonda sıramı takip edemem. Yapamam. Hem de hiç...”

K10: “Misal doktora gelip gidemem. Fiş alamam. Orada sıra bana geldi mi gelmedi mi bilemem...”

K11: “Hastaneden derdimi anlatamıyorum. Kimsem yok. Hastane dolambaç gibi zaten bulamam biyer. Tek gidemem. Yanımda okuma bilen biri olmalı. Suriyelilerden bize sıra mı geliyor ki. Onlar bile öğrenmiş her yere girip çıkıyorlar. Amannn, anlayacağın Suriyelilerden daha beterim...”

K12: “...Sağlık ocağı, aile hekimi, hastanelere hepsine tek başıma gider gelirim. Öğrendim çünkü. Ama başka yere başka doktora git desen gidemem. Fiş alamam ama. Şimdi bi de randevu al diyorlar, onu da yapamam.”

K13: “...Hastaneyi de bilmem, gitsem hastanenin yerini de tek başıma bulamam. Dünyanın bir ucunda zaten. O kadar hamile oldum ancak doğumdan doğuma gittim o da kaynanam yanımdaydı.”

K15: “...İkinci eşim sigortalıydı. Felç olunca hastane işi bilmem gidemem, gelemem. Ne yapacam ben kayıt yaptıramam, fiş alamam hele randevu al diyolar hiç yapamam. Hep kayınlarımla gittiydim, yalvara yalvara... ... Annem hastalanınca hemen sağlık ocağına götürürüm. Köyde ya, doktoru da belledim. Ama özürlü çocuk için mecbur Maraş’a gideceksin. Maraş’a her seferinde gidip gelirim ama yine de tek gitmeye cesaret edemem. Muhtarla giderim, komşularla giderim, saolsunlar eletirler.”

K1, ...Şu an hamileyim tek başıma ilaç alıp içemiyorum bile. Zararlı mı yararlı mı bilemiyorum, üstünü okuyamıyorum ki, ilacın dışından tanıyorum. Bu ağrı kesici, bu antibiyotik, bu aspirin diye. Farklı ilaç olsa değiştirirler bilemem... sözleriyle ilaç kullanımında yaşadığı sorunu dile getirirken, K5, İlaçta da öyle bazıları aynı saatte bazıları ise farklı saatte.

Üzerindeki çizgilere bakarak içiyorum sabah mı, öğle mi, akşam mı. Güvenemiyorum ki. İlaçları da çoğu kez oğlum der öyle yutarım. Geçenlerde fıs fıs vermiş doktor. Ben de boğazıma sandım, sıktım. Az kalsın ölüyordum. Ele imiş meğer, şekilde dile getirmiştir.

Teknolojik alanda karşılaşılan sorunlar temasında şekilde görüldüğü üzere kursiyerlerin çoğu (f:9'u) *telefonu* (K3, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12), (f:6'sı) *televizyonu* (K1, K2, K5, K6, K9, K10), (f:2'si) *interneti* (K7, K9) ve (f:1'i) ise *sağlık teknolojilerinden haberdar olmamayı* (K14) sorun olarak belirtmiştir.

Bu sorunu K14 kursiyeri, Hiçbir iş yapamam ki ben, eve bağıyım. Yemek yapar, ev işi yaparım ancak. Kardeşim üniversiteyi kazandı, o dedi bana da. Abla senin gibi ayağı olamayan biri var bizim sınıfta kazanmış, okuyor dedi. Ayağına yapma ayak taktırmış onla yürüyo dedi. O kadar şaşırdım ki. Bak en basiti ben senelerce ayağım yok diye dışarı çıkmadım. Önceden bilseydik genç yaşta çaresine bakardık. Cahillikten işte hep bunlar. Allah kimseyi cahil etmesin. Gittik yaptırdık ama zor alışmak. Keşke öncesinde yaptırsaydık, keşke, şeklinde ifadesiyle sağlık teknolojilerinden haberdar olmama hakkındaki düşüncelerini ifade etmiştir.

Telefon kullanamama sorunu K3 tarafından *"En basiti telefonda kimseyi arayamam. Ancak beni ararlarsa cevap veririm. Herkes evlendi çoluğa çocuğa karıştı bana kısmet olmadı. İsteyen oldu ama kısmet işte. Mesela numaranı ver dedi, veremedim."* şeklinde ifade edilmiştir.

Aynı sorun K5 tarafından *"...Onu bırak telefonda bile kimseyi arayamam. Ararlarsa açarım ama. Geçenlerde oğlanlar yok eşim hastalandı. Ne hastaneye götürebildim, ne ambulansı ne de oğlanı arayabildim..."* bu şekilde ifade edilirken diğer kursiyerin verdiği cevaplardan alınan alıntılar ise şöyledir:

K6: *"...Torunun elinde bir telefon vıtvıt, vıtvıt mesaj geliymiş (geliyor). Sorim (soruyorum) önemli diyel (değil), yanlış numara, bisey (bir şey)diyel (değil), deyi (diyor) hep. İşte okursam ben ona bilim (biliyorum) yapacağı..."*

K7: *"...Okumayı biliyorum ama yetişemiyorum ki onlara. Ben geç anlıyorum. Mesela eve geliyorlar tüm gece ellerinde herkesin bir akıllı telefon, yeni şeyler yükledik, gördün mü, beğendin mi, falan şunu yapmış, filan şuraya gitmiş diyorlar. Herkes bütün gece telefonla uğraşıyor. Ben anlamıyorum ki."*

K8: *"Telefon tabiki. Telefona cevap veririm ama şöyle 1 numara Selma kızım, 2 numara damat Hasan var. Rakamı görünce açarım ama başka bişey yapamam..."*

K9: *"Telefonla konuşurum ama numaraları, isimleri telefona kaydedemem, mesela..."*

K10: *"...Cep telefonu da kullanamam mesela. Arayamam, kaydedemem. Ancak sesini duyarsam basar açarım..."*

K11: *"...Telefon geliyor cevap veremiyorsun. Sadece öğretiler çalarsa yeşile bas diye. Basıyorum konuşuyorum. Ama gerisi yok..."*

K12: *"...Her şeyi yaparım da biri numara kaydet derse yapamam. Mesajları az çok okurum ama ben atamam. Kendi numaramı da aklımda tutup, birine vermem..."*

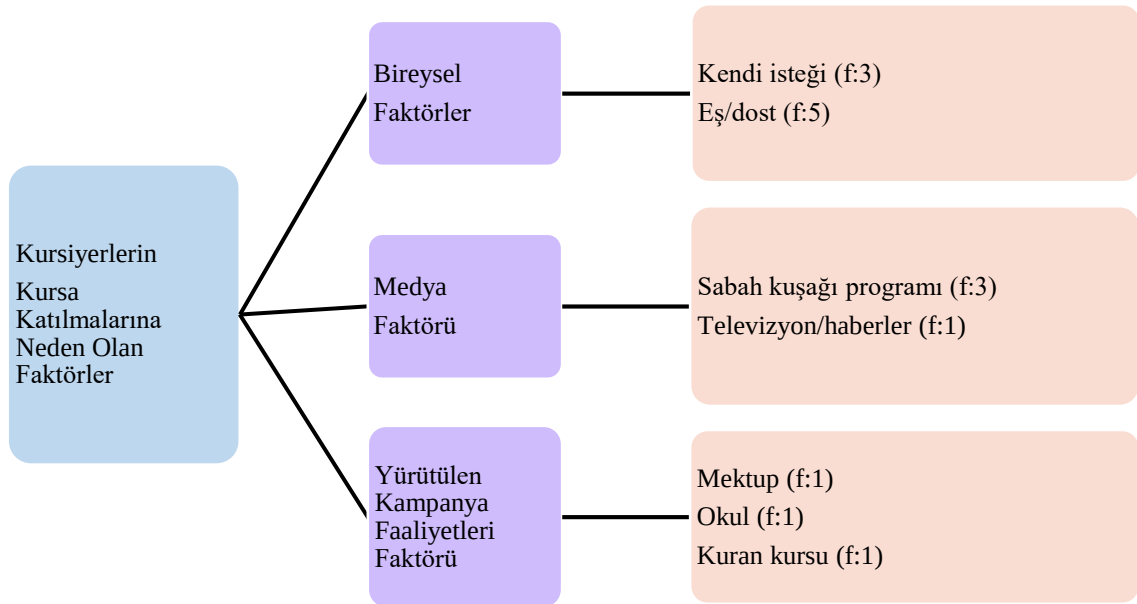
Kursiyerlerin televizyonu sorun olarak görmesi ile ilgili alıntılar aşağıdaki gibidir. ...Televizyonda haberleri dinlerim her akşam. İyi de anlamaya çalışırım, sorarım anlamazsam. Ama etrafında, altında yazılar var ya onları okuyamam işte... (K1). ...Haberleri iyi takip ederim. Film de bakarım. Yabancı konuşuyorlar da alında yazı çıkıyo ya onlara kafam basmaz işte. Sorsam anlatmadan torunlar hemen kıkır kıkır gülerler... (K2). ...Televizyon bakarken de çoğu şeyi anlamıyorum zaten de anladığım az

oluyor ama kimseye sormuyorum. Çünkü tersliyorlar senin yüzünden anlamadık diyorlar. Ben de sormuyorum... (K5). ...Akşamları televizyona bakık (bakıyoruz) misal, çoğu konuşmaları anlamım (anlamıyorum) ki. Dicital (digital), gılobal (global) dilim bile dönmi (dönmiyor), hep duyım (duyuyorum) bunları. Sorım (soruyorum) toruna off annane off diyi (diyor), bir söyli (söylüyor), iki söyli (söylüyor) gerisi yok. Kalkı (kalkıp) gidi (gidiyor)... (K6). ...Televizyonda alt yazıyı okuyamam. Televizyonda dizi takip ederim ama çoğu İngilizce konuşuyor. Sanki yurt dışında yaşıyoruz. Eee kime soracan, anladığın kadarıyla işte... (K9). ...Televizyonda iyi dizi izlerim ama anlamadığımda oluyor. Beye sorsam hemen kızar, çok soru soruyorsun diye. Ben de anladığımı anlarım anlamadığımı da komşuya sorarım. O bana anlayacağım dilde anlatır... (K10).

İnternet kullanamamaktan kaynaklı sorunları K7 ...Amannn amaaan, hangi birini anlatayım ki. En basiti komşuya yelek modeli için gittim, internette aç bak dedi. Bilsem sana sorar mıyım?... şeklinde açıklarken K9 “...İnternet kullanamam. Yemek indiremem, bakamam. Hayat benim için çok zor. Görünüşte modern, görgülü görünürüm ama gel gör ki boş... şeklinde açıklamıştır.

5.4. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin kursa katılmalarına neden olan faktörlere ait bulgular

Araştırmanın cevap aradığı dördüncü alt amaç ise okuryazarlık seferberliğine katılan kursiyerlerin kursa katılmalarına neden olan faktörleri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda kursiyerlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Şekil 5.5’te verilmiştir.

Şekil 5.5: 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin kursa katılmalarına neden olan faktörler

Şekil 5.5'te görüldüğü üzere kursiyerlerin kursa katılmalarına neden olan faktörler *bireysel faktörler*, *medya faktörü* ve *yürütülen kampanya faaliyetleri faktörü* olmak üzere üç tema altında toplanmıştır.

Bireysel faktörler temasında beş kursiyer (K5, K6, K11, K13, K14) *eş/dostu*, üç kursiyer (K1, K2, K3) *kendi isteğini* kampanyaya katılmaya neden olan faktör olarak belirtmektedir.

Okuma yazma kampanyasına katılmaya etki eden faktör olarak eş/dostu, K5, Her zaman okuma yazma kursuna katılmayı istiyordum. Eşim hastalanınca da kafam iyice bozuldu. Evin önünde araba var ama kullanamıyorum. O zaman anladım, ehliyet şart. Okuması yazması olmayana ehliyet bile yok, vermezler. Emine abladan duydum okulda kurs açılmış. O yazılmış. Ben de hemen gelip yazıldım, cümleleriyle dile getirirken diğer kursiyerlerin alıntıları ise aşağıdaki gibidir.

K6: Benim psikolojim zati (zaten) bozuk. Sinir, stres, hastalık hepsi (hepsi) varki gülüm bende. O yüzden buraya gelim, kafayı dağıtmaya. Ne öğrenirsem o kar. Komşulardan duyuydım (duyuyordum) okuma yazma kursuna gidik (gidiyoruz), diye. Onların arasına karıştım ben de gelim (geliyorum).

K11: Komşum yönlendirdi, ondan duydum. Ben gidiyorum, dedi, ondan cesaret aldım ben de geldim.

K13: Köyde duydum. Okula okuma yazma kursu açılmış diye, komşular dedi. Kocama dedim en azından diploma alayım da okula temizliğe gideyim kışın diye. Onun da kafasına yattı. Öylelikle geldim.

K14: Kardeşim ikna etti beni. Abla dedi, üniversitede senin gibi insanlar var, dedi. Yine de okuyorlar, dedi. Yaşın genç, dedi. Okuma yazma kursları varmış, her okulda, dedi. Bende yazdır beni, dedim. O da yazdırdı beni. Kendini geliştirirsin, okursun, memur olursun belki, dedi. Ben de sana destek olurum abla, dedi. Kardeşim sayesinde geldim buraya.

K1 kursiyeri "*Çocuklarıma yetişememekten dolayı ben bu kursa katıldım. Ödev soruyorlar yaptırıyorum. Hem kendimi de geliştirmek istiyorum. Kendi kendime ben de okuma yazma öğreneceğim diye söz verdim.*" sözleri ile kendi isteği ile kursa katıldığını ifade etmiştir. Kendi isteği ile kursa katılan diğer kursiyerlerinin alıntıları aşağıdaki gibidir.

K2: "*Hayatımın okuma yazma ile kolaylaşacağını düşündüğüm için ben kendim katılmak istedim. Çektiğim sıkıntıların bitmesini istiyorum. Küçük çocuklar bile her şeyi yapıyor, ben yapamıyorum. Okuyup yazınca hayatım ve yaşam şartlarım değişecek.*"

K3: "*Herkes okuyup yazıyor. Bir ben kalmışım bilmeyen. Bu genç yaşta herkes kandırıyor, herkes dalga geçiyor. Ben de utaniyorum. Herkes, okuma yazma bilmiyor musun? diyor, küçük görüyor beni. Bu nedenle kursa kayıt oldum.*"

Medya faktörü teması altında üç kursiyer *sabah kuşağı programını* (K8, K9, K15) kursa katılmasına neden olan faktör olarak gösterirken K7 kursiyeri de *televizyonu (haberleri)* kursa katılmasına neden olan faktör olarak göstermiştir. Kursa katılmasına neden olan sabah kuşağı programı faktörüne kursiyerlerin verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir.

K8: Televizyondan duydum. Her gün televizyonda söylüyor. Kurslara gidin, okuma yazma öğrenin, uyanık olun, insanların sizi kandırmasına izin vermeyin, diye. Cumhurbaşkanımızda bağlandı, tamam dedi. Her yerde açılacak dedi. Hemen geldim yazıldım ben de. İlk yazılan benim zaten.

K9: Sabah televizyon izliyorduk. İkinci eşim yönlendirdi beni. Bizde mesaj attık. Ne olur Maraş'ta da olsun, kurs açılsın diye. Sonra Cumhurbaşkanımızda seferberlik yapınca 1 kişi dahi olsa açılacak, dedi. Sanki dünyaları bağışladı bana. Allah binlerce kez razı olsun Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'dan.

K15: Duydum ben istedim kursa gelmek. Her yerde rezil oluyorum yeter artık dedim. Komşunun kızı Elif ablam gidemezsin bu kadar işin içinde nereye gidecen, dedi. Dinlemedim. Evi hazırladım geldim, sözleri ile açıklamaktadır.

K7 ise kursa katılmasına neden olan televizyon/haber faktörünü şu şekilde ifade etmektedir: Okumak yazmak benim içimde her zaman bir hırsı. Kocaman kadınlar, erkekler okuyor ben de bir şey yok diye her zaman kendime sinirlenirdim. Televizyondan (haberlerden) duydum. Herkese evinin en yakın okulunda okuma yazma kursu açılacak, gidin kaydolun diye. Bir kişi bile olsa açılacak diyordu. Ben de ilk fırsatta hemen geldim, kaydoldum.

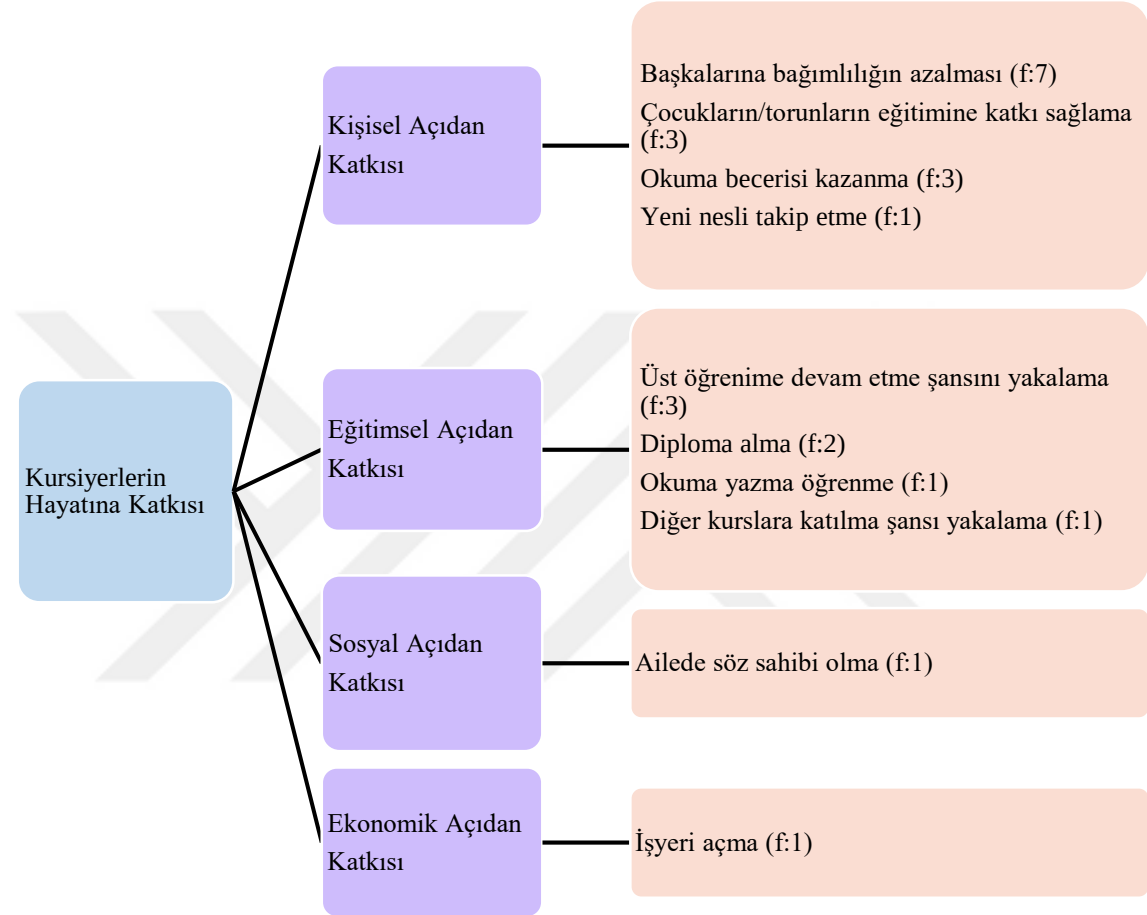
Yürütülen kampanya faaliyetlerinde *mektubu* K12 kursiyeri, *okulu/ öğretmeni* K4 kursiyeri, *Kuran kursunu* K10 kursiyeri kursa katılmaya etki eden faktörler olarak göstermektedir.

K12 okullar tarafından gönderilen bilgilendirme mektubundan öğrendiğini, Toruna da okuldan mektup vermişler. Annenize babanıza verin, okulda okuma yazma kursu açılacak demişler. O da bana getirdi. Ondan dolayı ben de beni de yazdırın da gideyim, dedim. Kendi kendime iştahlandım kursa gelmeye, kızlarımda anne git, dediler. Ben de geldim, sözleriyle açıklarken, K4 okuldaki öğretmenler tarafından öğrendiğini, İşe başvurdum. Sadece diplomam yok diye alınmayınca çok zoruma gitti. Okumam yazmam var dedim ama kimse dinlemedi beni. Ben de diploma almaya geldim. Hem okumamı hızlandıracam, hem de hesap yapmayı öğreneceğim. İkizlerin öğretmeni de biliyor durumumu, o dedi, okulda okuma yazma kursu açıldı, gel, diye. Ben de hemen ertesi gün yazıldım, sözleriyle açıklamıştır.

K10 kursiyeri ise Kur'an kursundan duydum. Kurs hocamız dedi. Okullarda okuma yazma kampanyaları açıldı diye. Hem giderseniz Kuran'ın mealini de okursunuz, daha iyi anlarsınız dedi, şeklindeki açıklaması ile Kuran kursu tarafından haberdar edildiğini belirtmiştir.

5.5. 2018 Okuryazarlık Seferberliği kursuna katılan kursiyerlerin hayatına katkısına ait bulgular

Araştırmanın cevap aradığı beşinci alt amaç da okuryazarlık seferberliğinin, kursa katılan kursiyerlerin hayatına katkısını belirlemektir. Kursiyerlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Şekil 5.6’te verilmiştir.

Şekil 5.6: 2018 okuryazarlık seferberliğinin, kursa katılan kursiyerlerin hayatına katkısı

Şekil 5.6 incelendiğinde okuryazarlık seferberliğinin, kursiyerlerin hayatına katkısı *kişisel açıdan katkısı*, *eğitimsel açıdan katkısı*, *sosyal açıdan katkısı* ve *ekonomik açıdan katkısı* olmak üzere dört tema altında toplanmıştır.

Kişisel açıdan katkısı temasında kursiyerler en fazla ifade ettiği alt tema *başkalarına bağımlılığın azalmasıdır*. Bu tema K1, K2, K3, K5, K11, K14, K15 olmak üzere toplamda altı kursiyer tarafından belirtilmektedir. *Çocukların/torunların eğitime katkı sağlama* (K2, K7, K11) ve *okuma becerisi kazanma* (K2, K10, K11) üçer kursiyer tarafından belirtilmektedir. *Yeni nesli takip etme* (K6) ise bir kursiyer tarafından belirtilmektedir.

Başkalarına bağımlılığın azalması alt temasında K1 “*Artık hayatın içinde kendi başıma hareket etmek istiyorum. Başkasına muhtaç olmadan kendim okuyup kendim başımın çaresine bakacağım. Sürekli sağıma soluma ne yazıyor, diye sormayacağım.*” şeklinde ifade ederken kursiyerlerin ifadelerinden diğer örnekler aşağıda yer almaktadır.

K2: “Artık ben de okuma yazma öğrenip kendi işimi kendim yapacağım. Daha ne...”

K3: “Yaşamım kolaylaşacak. Artık her şeyi kendim yapacağım. Sadece kendime değil çevreme, komşularıma da yardımcı olacağım. Kimsenin beni kandırmasına izin vermeyeceğim artık. Kendim okuyacağım, düşüneceğim kafama yatarsa imza atacağım.”

K5: “Gittiğim yerde şu yazıları okusam daha ne. Sorana kadar okurum. Kocan bile olsa bağımlı olmak zor. Yeri geliyor o bile kandırıyor seni. Kendi başının çaresine bakacaksın her zaman, ben bunu söylerim bunu bilirim.”

K11: “...Hastaneye rahat gider gelirim. Otobüse kimseye sormadan binerim, istediğim yere giderim.”

K14: “Kimseye bağlı olmam artık...”

K15: “Telefon geldiğini bilirim. Bankadan paramı çekmesini bilirim. Faturaları yatırabilirim. Her şeyi okuyarak kendim yapabilirim.”

Çocukların/torunların eğitimine katkı sağlama alt temasında K2 ...İlim ve bilim yapmaya çalışacağım. Çocuklarımı daha iyi okula göndereceğim, onları okutacağım... şeklinde cümleleriyle ifade ederken K7 Bu yaştan sonra okumam yazmam olacak. Toruna bakacağım. Onları okuturum. Bilinçli, kendine güvenen annanne olmak istiyorum. Artık toplumda cahil olmak istemiyorum, cümleleriyle kendilerine sağlayacağı katkıyı ifade etmiştir. K11 de Torunlarım büyüyor, onları eğitirim... cümlesiyle ifade etmiştir.

Okuma becerisi kazandıracağını K2 “...Kuran’ı da öğreneceğim. Biz okuyoruz ama boş. Anlam yok. Artık anlamıyla okuyacağım.”, K10 “Kitap okurum. Be de isterim kitap okumayı. Tefsir okurum, meal okurum...” ve K11 “Artık bende kitap okurum, dergi okurum.” cümleleriyle anlatmıştır.

Yeni nesli takip etme alt temasını K6 Torunun mesajlarını okıycım (okuyacağım) artık. Şimdiki nesle ayak uyduramısın (uyduramıyorsun ki. Nerde ne yapı (yapıyor) hiç aklın ermi (ermiyor). Okuma yazma öğrenince inşallah torunu takip edicim. Kız çocuğu ne de olsa. Anasının kaderini yaşamasını istemim. Cin gibi (gibi) olurum. Aklım fikrim biti (biraz) değişir, sözleriyle anlatmıştır.

Eğitimsel açıdan katkısı temasında üst öğrenime devam etme şansını yakalamayı üç kursiyer (K10, K12, K14) alt amaç olarak göstermiştir. K4 ve K9 kursiyerleri tarafından diploma alma diğer alt amaç olarak gösterilirken K4 kursiyeri tarafından diğer kurslara katılma şansı yakalama ve K8 kursiyeri tarafından okuma yazma öğrenme alt amaç olarak gösterilmiştir.

K4 diğer kurslara katılma şansını yakalamayı “Eğitimime faydası olur mesela. Diğer kurslara da katılmış olurum. Devam etme şansım çoğalır. Bilgim çoğalır, cahilliğim gider.” şeklinde ifade etmiştir.

Okuma yazma öğrenmeyi K8 “Annemden yeni bir dünyaya geldim derim. O kadar mutlu olurum. Ömrüm oldukça geleceğim. Asla vazgeçmeyeceğim. Okuyacağım da yazacağım da, öğreneceğim.” sözleriyle ifade ederken K4 ve K9 aşağıdaki sözlerle diploma almanın eğitimine katkısını açıklamıştır.

K4 “Yazıları daha iyi okuyacağım, daha memnun olacağım. Çok heves ediyorum diplomayı almaya. Diploma alınca da ehliyet almayı çok istiyorum. Herkes ne güzel araba kullanıyor, geziyor, her işini kendi yapıyor. Ama ben hep ev, çocuk. Herkes yapamazsın diyor ama yapacağım.”

K9 “Okuma yazma bilmedin mi koyundan farkın yok. Çoban ne derse onu yapıyorsun. En azından diploma alırım, ehliyet alırım. Araba kullanırım. Araba evde ama kullananı bul getir sen.”

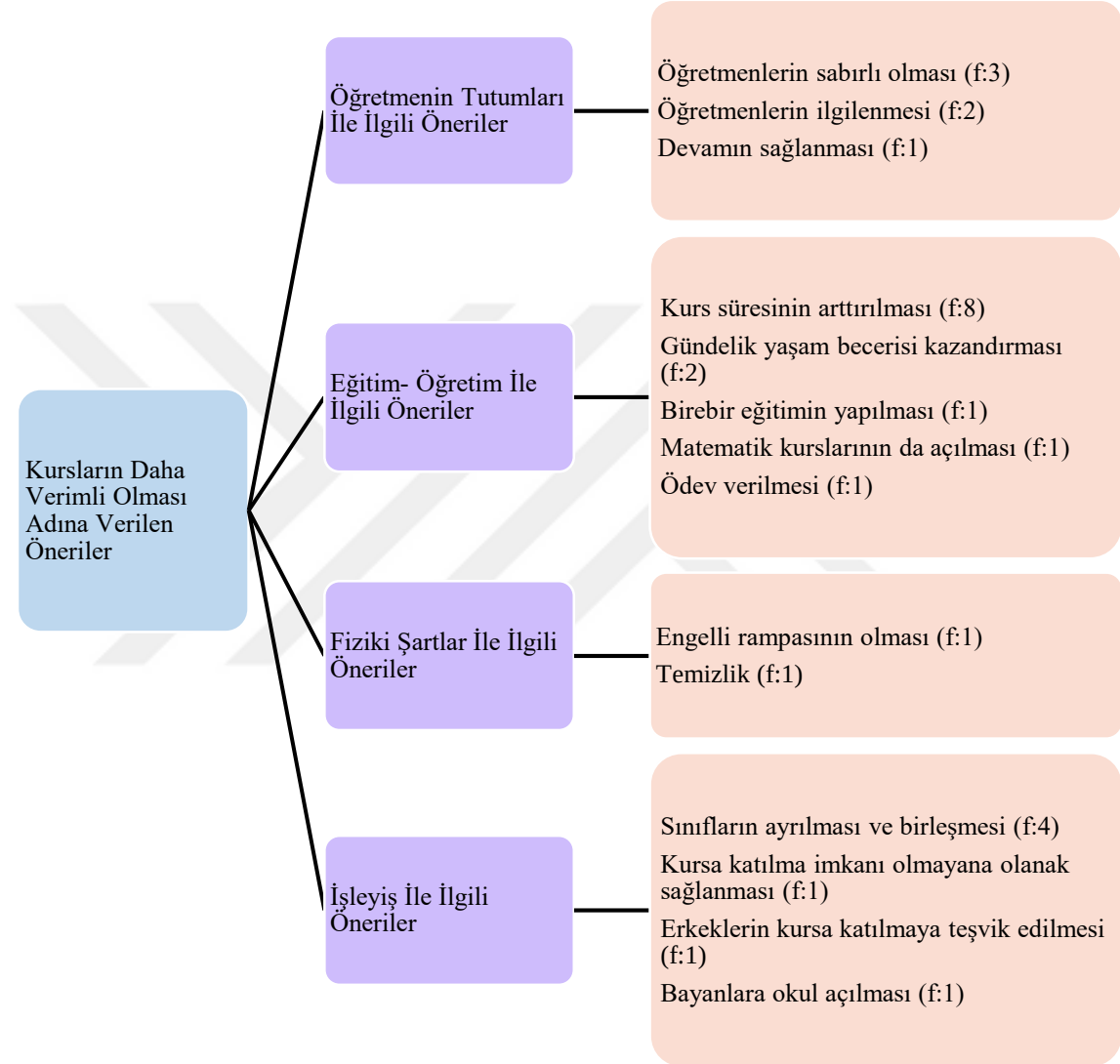
Üst öğrenime devam etme şansını yakalamayı K10 “...Devam etmek isterim. Hem de sonuna kadar.” şeklinde K12 “Çok büyük katkısı olacak. Hedefime ulaşmak için ortaokul, lise, üniversite ömrüm boyunca okucağım.” şeklinde söylemiştir. K14 “...İlerisine devam ederim. Ehliyet alırım. Memur olmayı düşünüyorum. Kendimi ifade etmede bir çıkır açmış olurum.” cümleleriyle anlatmıştır.

Ailede söz sahibi olmayı K13 “Sadece diploma almakla kalmaycam bu sayede eşimde beni dinlemeye başladı. Önceden mümkün mü var izin versin de bişey yapasın. Eğer okul temizlik çıkar da çalışırsam param olursa kızlarımın okuması için elimden geleni yapacağım. Benim gibi olmasınlar her şeyi alacam onlara.” sosyal açıdan katkısını sözleriyle açıklamıştır.

Ekonomik açıdan katkısı olan iş yeri açmayı ise K9 “KOSGEB’e başvurdum. Hobi olarak da başlasam ama gerisini iş yapacam. İş yeri açarım. Mantar, çilek yetiştireceğim. Bunlar için önce işte diploma gerek.” şeklinde ifade etmiştir.

5.6. 2018 Okuryazarlık Seferberliğine katılan kursiyerlerin kursların daha verimli olabilmesi için önerilerine ait bulgular

Araştırmanın cevap aradığı altıncı ve son alt amaç ise okuryazarlık seferberliğine katılan kursiyerlerin kursların daha verimli olabilmesi için önerilerini ortaya koymaktır. Bu amaçları belirlemek için elde edilen kursiyer görüşleri Şekil 5.7’de verilmiştir.

Şekil 5.7: 2018 okuryazarlık seferberliğine katılan kursiyerlerin kursların daha verimli olabilmesi için önerileri

Şekil 5.7 incelendiğinde kursiyerlerin kursların daha verimli olması adına verdiği öneriler *öğretmenlerin tutumları*, *eğitim ve öğretim*, *fiziki şartlar* ve *işleyişle ilgili* öneriler olmak üzere dört tema altında toplanmıştır.

Öğretmenlerin tutumlarında üç kursiyer tarafından *öğretmenlerin sabırlı olması* (K6, K10, K12), iki kursiyer tarafından *öğretmenlerin ilgilenmesi* (K11, K12) ve tek kursiyer tarafından *devamın sağlanması* (K2) öneri olarak sunulmaktadır.

Kursların daha verimli olması için öğretmenlerin sabırlı olması önerisini K6, Öğretmen bize göre cahil kali (kalıyor). Baksana gencecik. Bizim gibi olsiydi (olsaydı)

iyi sabredirdi (sabrederdi) ama bu bize dayanmaz, şeklinde açıklarken, K10, ...Bir de kafa meselesi işte genç anlıyor artık. Sabır versin Allah hocaya. O yüzden hocanın sabırlı olması önemli, şeklinde açıklamıştır. K12 Hocanın daha iyi, daha sabırlı anlatması lazım, cümlesiyle ifade etmiştir.

K11 öğretmenlerin ilgilenmesi önerisini, Fazla ilgilenmeli bizle, tek tek tahtaya çıkarsın, yazdırsın, okutsun. Hem heyecanımız gider, hem de daha iyi öğreniriz, K12 ise Bizleri sık sık tahtaya çıkarmalı, kapatıp kapatıp yazıyı daha iyi okutması gerekir. Öğretmenin iyi olup tek tek ilgilenmesi gerekir. Ama kurs kalabalık ya zor öğretiyor, öğretmen ne yapsın, hangimize yetişsin... şeklinde ifade etmektedir.

Kursların verimli olabilmesi adına öğretmenlerin rapor almamasını, devamın sağlanması K2 kursiyeri “*Öğretmenler sürekli rapor almasa keşke. Çünkü o gelmezse biz de boşa geçiriyoruz zamanı...*” şeklinde dile getirmiştir.

Eğitim ve öğretim için önerilerde *kurs süresinin arttırılması* (K1, K2, K5, K8, K9, K10, K11, K15) sekiz kursiyer tarafından en çok öneri olarak sunulmuştur. *Gündelik yaşam becerisi kazandırılmasını* (K9, K13) kursiyerlerin öneri olarak dile getirirken *birebir eğitim yapılmasını* (K3), *matematik kurslarının da açılmasını* (K9) ve *ödev verilmesini* (K11) kursiyerleri öneri olarak dile getirmiştir.

Örneğin K3 kursiyeri kursların daha verimli olabilmesi için birebir eğitimin verilmesini “*Gençlere bire bir eğitim olsa bence çok iyi olur.*” sözleri ile savunmaktadır.

K9 kursiyeri “*...Hem de matematik için de kurs ayrıca açılabilir bence. O da günlük hayatta okuma yazma kadar çok gerek. Hesap yapma işimize yarar.*” sözleri ile matematik dersleri için de kursların açılmasını savunmaktadır.

K11 kursiyeri “*...Okuyorum ama tez unutuyorum. Ödev versin bizlere.*” sözleri ile ödev verilmesi önerisini dile getirmektedir.

Kursların daha verimli olabilmesi için gündelik yaşam becerileri kazandırması gerektiğini K9 ve K13 kursiyerleri şöyle ifade etmişlerdir.

K9: “*Bir de ilkokul Hayat Bilgisi gibi nerde ne yapacağımızı öğretseler keşke. İlkokulda postaneye, pazara götürürler ya bizimde öyle derslerimiz olsa bankaya, hastaneye nasıl gidilir. Sıraya girme, para çekme öğretilse.*”

K13: “*Sadece okuma yazma değil hayat dersleri de verilse keşke. Mesela çarşıya nasıl gidilir, gelinir. Bankaya nasıl para yatırılır, sıraya nasıl girilir. Haklarımızı öğretseler mesela. Okula gitmenin bir hak olduğunu ben daha yeni bu yaşımda, burdan öğrendim. Bizim zamanımızda böyle hak değildi ki.*”

En sık dile getirilen kurs süresinin artması önerisine ait kursiyerlerin verdikleri cevaplar ise aşağıdaki gibidir.

K1: “*Eğer öğrenemezsem kurs süresinin artırılıp, okuma yazma öğrenene kadar devam etmesini isterim. Keşke olsa gelirim...*”

K2: “*Bİ de üç aydan fazla sürse keşke. Ben öğrenemem ki zaman az.*”

K5: “*Bir kış açılrsa daha iyi olur. Altı-yedi ay okuma nere, üç ay okuma nere. Yarım kalıyoruz. Tam öğreneceğiz, tatil.*”

K8: “*Biz üç ayda bi şey öğrenmek ki. Devamı gelmeli. Ara verilmesin.*”

K9: “*Devam etmesi gerekir. Diploma alsam da ilerletmek için. Ortaokul, lise devam etsin...*”

K10: “*...Tam öğrenmek istiyorsan ara vermeden, sık sık gelmek lazım. Dersi iyi dinlemelisin.*”

K11: “*...Hiç bilmeyenler için, öğrenemeyenler için kurs devam etsin...*”

K15: “Kışın da ders devam etsin. Yaştan dolayı kafa almıyor. Hocamız çok iyi ama. Kitaplarımızı da hoca hemen verdi.”

Kursiyerler kursların daha verimli geçebilmesi için fiziki şartlarında iyileştirilmesini talep etmektedirler.

K14 kursiyeri engelli rampasının olmasını, Okulumuz engelliler düşünülerek yapılmamış. Bir de üst kata konulmuş sınıflar. Ben inip çıkarken zorlanıyorum. Asansör de yok. Bu konuda düşünceli davranabilirler, sözleriyle ifade ederken K4 kursiyeri ise temizliğe dikkat edilmesi gerektiğini, Okulda temizlikçi yok gibi her gün biz kendimiz siliyoruz sıraları. Her gün diyorum müdüre ama yine de yapmıyorlar. Nasıl bir okul anlamadım. Çöpleri bile tam dökmüyorlar. Ben titiz insanım, dayanamam pisliğe. Sıraları silmeden, çöpleri dökmeyen, tahtayı temizlemeden dersi anlamam. Önce düzen olacak. Yoksa kafam oraya takılır, şeklinde ifade etmiştir.

İşleyişle ilgili önerilerde kursiyerlerin en çok dile getirdiği öneri *sınıfların ayrılması ve birleşmesidir*. Bu öneriyi K1, K4, K7, K8 olmak üzere dört kursiyer dile getirmektedir. Diğer öneriler ise *kursa katılma imkânı olmayanlara olanak sağlanması, erkeklerin kursa katılmaya teşvik edilmesi ve bayanlara okul açılmasıdır*. Bu önerileri ise sırasıyla K3, K2 ve K5 kursiyerleri öneri olarak sunmuştur.

Sınıfların ayrılması ve birleşmesiyle ilgili kursiyerlerden alıntılar aşağıda şu şekildedir.

K1: “...Bir de sınıflarda çok değişik insanlar var. Keşke herkes bir seviyede olsa. Örneğin ben okuma yazma bilmiyorum ama yanımdaki bayan okuyor ama yazamıyor. Öğretmen ikimize de aynısını anlatıyor. O hemen okuyor. Ben okuyana kadar çok zaman geçiyor. İmkân olsa da sınıflar ayrı olsa keşke.”

K4: “Kurstan da öğretmenimden de çok memnunum. Ama sınıf kalabalık ya. Bazısı okuma yazma biliyor, bazısı bilmiyor. Ama hepimiz en baştan köydeki okul gibi o fişlerden başlatırdı, bu öğretmen de harflerden. Bu nedenle bilenle bilmeyen ayrılrsa çok iyi olur. Ben diploma için geldim.”

K7: “Bazılarımız okuma yazma biliyor, bazılarımız bilmiyor. Sınıflar ayrılrsa daha iyi olur bence.”

K8: “Öğretmene her zaman soramıyorsunkine ayıp. Bu nedenle de bilenlerin bilmeyenlere öğretmesini isterim. Çünkü kalabalık. Öğretmenin bize yetişmesi zor, az zaman ayırabiliyor, o ne yapsın. Ama bilen arkadaşlardan da öğrenebiliriz.”

Kursa katılmayanlara olanak sağlanmasını K3, Kursa katılma imkânı olmayan bizler için daha iyi olanaklar sağlanabilir. Köyde yaşıyoruz ama okulla oturduğumuz yer birbirinden uzak. Okul servisi geçiyor bizim ordan ama almıyorlar beni, yasakmış. Bu konudan yardımcı olabilir mesela okul, şeklinde görüşünü belirtirken K2 kursiyeri, Bi de hep bayan, tek erkek benim. Erkeklerde daha fazla kursa katılmaya teşvik edilebilir. Ben biliyorum mesela okuma yazma bilmeyen erkekleri, var arkadaş, eş dost ama utanıyorlar gelmiyorlar. Kadınlar kadar erkeklere de kursa gelmesi için önem verilebilir. Bir de erkeklere erkek öğretmen olsa daha iyi olur. En azında onunla konuşurum, şeklindeki ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. K5 ise Bir demlik bayanlara bir okul ayarlansa iyi olur, cümlesiyle bayanlara ait bir okulun açılması önerisinde bulunmuştur.

6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Tartışma ve Sonuç

Kursiyerler örgün eğitime devam etmesini engelleyen unsurlara ilişkin görüşlerini çevresel engeller, kişisel engeller ve ailesel engeller temaları altında belirtmişlerdir. Kursiyerler örgün eğitime devam etmesini engelleyen unsurlar arasında toplumun kültürel yapısının en sık tekrarlanan engel unsuru olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmanın bulgularından hareketle kursiyerlerin örgün eğitime devam etmesini engelleyen unsurun toplumun kültürel yapısından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aslan (1994) yaptığı çalışmada kadınlar arasında okumaz yazmazlığın fazla olmasının toplumun cinsiyet kaynaklı kültürel yapısının neden olduğuna yönelik sonucu bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Araştırmada toplumun kültürel yapısının örgün eğitime devam etmesini engelleyen unsur olarak olmasında kadınların eğitime yönelik toplumsal algının etkisi olabilir. Bu durumu Gökçe (2016) eril kültürde kadının konumundan kaynaklı ailede kız çocuklarının okumasının toplum tarafından gereksiz olarak algılanması, okuyan kızların ise toplum tarafından hoş karşılanmaması şeklinde açıklamıştır. Benzer olarak Goody (2013) ise bu durumu geleneksel aile yapısının baskın olduğu köy kökenli, geniş aile yapısına sahip toplumlarda, aile büyüklerinin kız çocuklarının okumasının gereksizliği düşüncesini savunmaları ve gelecek kuşaklara da bu düşüncüyü empoze etmeye çalışmalarıyla açıklamıştır. Ayrıca Gökçe (2016)'nin, Goody (2013)'in, Alat ve Alat (2011)'in, Aytaç (1997)'in yapılan araştırmalara baktığımızda okuma yazma programlarına katılan kursiyerlerin çoğunun kadın olması da toplumun cinsiyet eksenli kültürel boyutunun önemini ortaya koyduğu söylenebilir.

Kursiyerler örgün eğitime devam etmesini engelleyen unsurun bulundukları yerleşim merkezinde ya da köyde okulun bulunmaması olarak belirtmişlerdir. Bu araştırmanın sonucunu Aytaç'ın (1997) 1950-1960'lı yıllardaki köylerdeki okullaşma konusu üzerine yaptığı çalışmada köyde okulların bulunmamasını örgün eğitime devam etmedeki engelleyen bir unsur olduğuna yönelik sonucu bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Benzer Gökçe (2016) yaptığı çalışmada kız öğrencilerin yerleşim yerlerinde okulun bulunmamasından dolayı örgün eğitime devam edemedikleri şeklinde sonucu da bu araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Araştırmanın yapıldığı çalışma grubunun şimdiki yaş aralığı 50 olarak düşünüldüğünde 40 yıl öncesi Türkiye gerçeğinden bahsediyoruz anlamı çıkar. O dönemin koşullarında her köyde okulun ve öğretmenin bulunmaması kız çocuklarının başlarına bir iş gelir, yer yurt bilmez, kaybolur... gibi düşüncelerle kursiyerlerin ailelerinin çocuklarını başka yerlere okutmaya göndermemelerinde etkili olmuş olabilir.

Araştırmada kursiyerlerin örgün eğitime devam etmesini engelleyen diğer unsurun iş gücü olarak yararlanılmak istenmesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle kız çocuklarının evde annelerine yardım etme, bulaşık yıkama, çamaşır yıkama, ekmek yapma gibi gündelik ev işlerine yardım etmeleri veya çocuk bakıcısı olarak kullanılmaları iş gücü olarak kullanıldığını ve okula gönderilmediklerini göstermektedir. Araştırmanın bu sonucu Alat ve Alat (2011) ve Gökçe'nin (2016) çalışmalarında ulaşılmış oldukları kız çocuğunun evde iş gücü olarak faydalandığı sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada erken fiziksel gelişimin örgün eğitime devam etmeye engel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucunu Gökçe (2016) ergenlikte yaşanan

fiziksel gelişimin kız çocuklarının örgün eğitime katılmasına engel olduğunu şeklindeki sonucu desteklemektedir.

Araştırmanın başka bir sonucu ise kursiyerler ekonomik sorunlardan kaynaklı örgün eğitime devam edemediği şeklindedir. Ekonomik sorunların engel unsuru olarak görülmesi Gökçe (2016)'nin çalışması ile paralellik göstermektedir. Kursiyerlerin ekonomik faktörleri eğitime devam edememelerini neden olarak göstermelerinde başka yerlerde okula devam etmenin belirli bir masrafı gerektirmesi, bunun ise kursiyerlerin karşılayacak ekonomik güçlerinin olmamasından kaynaklanabilir.

Kursiyerler daha önceleri bir okuma yazma kursuna katılmama nedenlerini kişisel nedenler, ailesel nedenler ve diğer nedenler temaları altında belirtmişlerdir.

Araştırmada kursiyerlerin çocuk bakmaktan ve gerek ev işlerinin gerekse tarla, bahçe, bağ, hayvan bakımı gibi işlerinin fazla olmasından kaynaklı daha önceleri bir okuma yazma kurslarına katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu Ural (1993)'ın çocuk bakımı ev işlerinin fazlalığı yetişkinlerin okuma yazma kurslarına katılımını engellediği sonucu ile benzerlik göstermektedir. Benzer bir şekilde Gökçe (2016) çocuk bakımı ve gündelik ev işlerinin okuma yazma kursu katılımına engel teşkil ettiği sonucuna ulaşmıştır. Oğuzkan ve Okçabol (1987) ve Okçabol (1992-1993) zaman yokluğunu kursa katılmama nedeni olarak belirtmiştir. Kursiyerlerin anlatımlarından da hareketle toplumun kadına yüklediği cinsiyet rolünden kaynaklı bazı sorumlulukların onların kurslara katılmalarını büyük ölçüde engellemektedir. Kadınların evlenmelerinin ardından çocuk sahibi olmaları neticesinde sorumluluklarının arttığı ve çocuklarını yetiştirmek, büyütmek adına kursa gitmeye zamanlarının kalmadığının göstergesi olabilir. Ayrıca hem ev işlerinin hem de tarla, bağ bahçe, hayvan bakımı gibi işlerinin fazla zaman alması kurslara katılmayı engelleyebilir.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle kursiyerlerin ekonomik nedenlerden dolayı bir okuma yazma kursuna katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde Oğuzkan ve Okçabol (1987) yaptığı araştırmada kursa katılım engeli olarak ekonomik sorunları göstermiştir. Benzer şekilde Okçabol (1992) finansal destek yokluğunun, Ural (1993) ise para yokluğunun yetişkinlerin kursa katılımlarına engel olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Gökçe vd. (1992-1993)'i kurslara katılmama nedeninin ekonomik sorunlardan kaynaklandığı görüşü de bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir.

Araştırmada kursiyerlerin eğitime olumsuz bakış açısına sahip olduklarından bir okuma yazma kursuna katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucunu Gökçe (2016)'nin çalışmasındaki kursiyerlerin okuma yazma kurslarına katılmama nedeni ile benzerlik göstermektedir. Kursiyerlerin kursa katılmamalarına gündelik yaşam pratiklerini gerçekleştirirken okuma yazmaya ihtiyaç duymaması gösterilebilir.

Araştırmada okuma becerisine sahip olmanın kursiyerlerin okuma yazma kurslarına katılmalarına engel teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumu Ural (1993), okuma bilmekten kaynaklı ihtiyacım yoktu, şeklinde ifade ederek yetişkinlerin daha önceleri neden bir kursa katılmadıklarını belirtmiştir. Benzer durumu Okçabol (1992-1993) okuma becerisine sahip olmanın kursiyerlerin kursa gitmesini engellediği sonucu bu araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma kurslarına gitmeleri ya eşleri tarafından ya da diğer kişiler tarafından engellendiğinden ötürü kursiyerlerin kurslara gönderilmediği, gidemediği sonucuna ulaşılmıştır. Gökçe (2016) çalışmasında kursiyerlerin çevre, aile, konu komşu... gibi kişiler tarafından kursa gitmenin özellikle toplum tarafından hoş karşılanmamasından dolayı eşleri tarafından engellenerek kursa gönderilmediği sonucu bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Benzer şekilde

Kandiyoti (1997)'nin çalışmasından elde ettiği bulgularda kişiler tarafından engellenerek kursa gönderilmeme sonucu bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Ataerkil kültür yapısının baskın olduğu toplumlarda kadınların sosyal, ekonomi, eğitim hayatlarında yapacakları tercihlerde ve alacakları kararlar üzerinde erkeklerinde söz haklarının olduğu söylenebilir. Kocaların, babaların, abilerin, amcaların... kızlar, kadınlar üzerinde söz sahibi olduğu bu toplum yapısında genellikle kadınların bu kişiler tarafından engellendiği söylenebilir. Yapılan alan yazın çalışmaları (Gökçe (2016), Kandiyoti (1997)) göstermektedir ki kadınların, kızların sadece erkekler tarafından değil hemcinsleri olan anneleri, kayınvalideleri, yengeleri... tarafından da engellendiği söylenebilir.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma kurslarına katılımlarını engelleyen diğer nedenin bir işte çalışmak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu Gökçe (2016) ve Ural (1993)'ın, bir işte çalışma nedeninden dolayı kursiyerlerin daha önce bir yetişkin eğitime katılmama sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada kursiyerlerin hastalık engeli nedeniyle kurslara katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Oğuzkan ve Okçabol (1987) çalışmasında yetişkin eğitime katılım engeli olarak sağlık sorunlarını göstermiştir.

Araştırmada kursiyerlerin daha önce okuma yazma kurslarına katılmamalarına ya da katılamamalarına neden olan diğer unsurun açılan kurslardan kursiyerlerin haberdar olunmaması ya da kursların hiç açılmamış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin, Sayılan vd. (2002) araştırmasında Ulusal Eğitime Destek Kampanyası çerçevesinde açılan okuma yazma kurslarının kursiyerler tarafından bilinmediğini saptamıştır. Benzer olarak Ural (1993) çalışmasında açılan kurslardan yetişkinlerin bilgisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Tekin (1991) ise yaptığı araştırmasında okuma yazma kursunun düzenlendiğini kursiyerlerin hiç duymadığını, bu yüzden de herhangi bir okuma yazma kursuna katılmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Oğuzkan ve Okçabol (1987) da istenilen eğitim programının olmayışını kursa katılımı engelleyen neden olarak saptamıştır.

Araştırmada kursiyerlerin gündelik yaşamda okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığı sorunlar resmi işlerde karşılaşılan sorunlar, sosyal hayatta karşılaşılan sorunlar, sağlık alanında karşılaşılan sorunlar ve teknolojik alanda karşılaşılan sorunlar temaları altında belirtilmiştir.

Araştırmada kursiyerlerin sosyal hayatta okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştıkları sorun ulaşım araçlarını kullanamama olduğuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu Gökçe (2016)'nin yaptığı araştırmada kursiyerlerin ulaşım araçlarını kullanmada okuma yazma bilmemekten kaynaklı sorunlar yaşaması araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde Tekin (1988) yaptığı araştırmasında yetişkin öğrenenlerin %64'ünün ulaşım sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Gündelik yaşam içerisinde kursiyerlerin ulaşım araçlarını tek başlarına kullanamamaları onların bir yerlere gitme, gelme, gezme, yol tarifi verme... gibi durumlarla baş başa kaldıklarında başkalarına bağımlı olmalarına veya etrafındaki kişilerden sürekli yardım istemek zorunda kalıp kişilerin bazı sıkıntılar yaşamalarına neden olabilir.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştıkları sorunlardan bir diğeri ise telefon kullanamama olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yurtsever (2017)'in araştırma sonucu bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığı diğer sorunlar televizyon, alışveriş, hastaneye/doktora gidememe, ilaç kullanma, bankacılık işlemleri, evrakların takip zorluğu olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonuçları Gökçe (2016)'nin araştırması ile benzerlik göstermektedir. Gökçe yaptığı

araştırmada telefon kullanma, televizyon izleme, alışveriş (Pazar alışverişi, market alışverişi), resmi işlemler, hastane işlemleri ve ilaç kullanma gibi elde ettiği bulgular ile okuma yazma bilmeyen kadınların yaşamlarında karşılaştıkları güçlükleri ve bu güçlükleri aşma stratejilerini tespit ederek belirlemiştir. Ayrıca bu tespitler haricinde Gökçe okuma yazma bilmeyen kadınların yaşamlarında karşılaştıkları güçlükler yemek yapma, çocukların eğitimleri konusunda kadınların deneyimleri, çalışma hayatı, adres tarifi ve siyasal pratikler olarak elde ettiği bulgular bu araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermemektedir. Aslında kursiyerler hayatlarının hemen hemen noktasında okuma yazma bilmemekten kaynaklı sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle sağlık alanında sorun yaşamaları üzerinde durulması gereken önemli bir bulgudur. Çünkü kursiyerlerin hastaneye/doktora gitme veya yazılan ilaçları kullanmada sorun yaşamaları başka problemleri de beraberinde getirebilir. Özellikle kırsal kesimde doktora gidemeyen bireyler bazı hastalıkların tedavisinde geç kalabilir ya da kontrollerini aksatabilir. Bu ihmalkârlık ise bireylerin telafisi olmayan sakatlıklarına hatta ölümlerine neden olabilir.

Kursiyerlerin okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştıkları sorunlardan bir diğeri ise resmi işlemlerde karşılaşılan sorunlardır. Kursiyerlerin evrak işlerinde takip zorluğu yaşamaları ya da takip edememesi onların hayatlarının zorlaşmasına neden olabilir. Özellikle para çekmek, fatura yatırmak... gibi banka işlemlerinde ve boşanmak... gibi adli işlemlerde okuma yazma bilmemekten bağımsız hareket edememe bireylerin hayatlarını tek başına idame ettirmelerini engelleyebilir.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma kursuna katılmalarına motive eden unsurlar bireysel unsurlar, medya unsuru ve yürütülen kampanya faaliyetleri unsuru temaları altında belirtilmiştir.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma kursuna katılmalarına en fazla motive eden unsurun olarak eş/dost unsuru olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu Sayılan vd. (2002) tarafından yapılan araştırmada kursiyerlerin kurs duyurusunu komşu ve tanıdıklarından öğrendiği sonucu ile benzerlik göstermektedir. Kursa katılmaya motive eden bu unsurun bireylerin konu komşu, eş dost ile sürekli iletişim halinde olmalarının etkisinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca eş, dost, arkadaşın bireyleri etkileme noktasında çok etkili bir unsur olduğu söylenebilir.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma kurslarına katılmalarına motive eden diğer unsurun televizyon (haber) unsuru olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Sayılan vd. (2002) kursiyerlerin okuma yazma kurslarına katılmalarına televizyon unsurunun etkisi olduğu sonucu bu araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Medya desteği ile yapılan tanıtım kampanyaların, bilgilendirme faaliyetlerinin kursiyerleri kursa katılma konusunda çok fazla motive ettiği söylenebilir. Özellikle hedef kitlesi kadın izleyici olan gündüz kuşağında (Müge Anlı ile Tatlı Sert programı gibi) yürütülen programlarda bu sorunun dile getirilmesi ve yetkililerin soruna kayıtsız kalmamasıyla birlikte, bu sorun kampanya faaliyetine dönüştürülmüş ve böylece kampanya daha geniş kitlelere duyurulma şansını elde etmiştir olabilir.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma kurslarına katılmalarına motive eden diğer kampanya faaliyeti unsurunun okul unsuru olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul unsurunun kurslara katılma noktasında motive eden unsur olması Sayılan vd. (2002)'nin yaptığı çalışmada elde ettiği sonuç ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca okul duyularına ek olarak okullarda açılan okuma yazma kurslarının okuryazar olmayan bireylere duyurulmasında okul idareleri aracılığıyla Milli Eğitim Bakanı İsmet YILMAZ tarafından öğrencilerin velilerine gönderilen seferberliğe katılma mektupları etkili olmuş olabilir.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma kursuna katılmalarına motive eden kampanya faaliyeti unsurun Kuran kursu unsuru olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gökçe ve arkadaşlarının (1993) araştırmasında elde ettiği sonuçlar ile bu araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Yürütülen okuma yazma programında daha fazla bireye ulaşmak adına devletin tüm kurumlarının, kuruluşlarının seferberlik çalışmalarına tam destek verdiği söylenebilir. Kurumlar arası yapılan iş birliği protokollerinin okuryazarlık seferberliğinin daha fazla kesime duyurulmasına katkı sağlamış olabilir.

Araştırmada okuma yazma seferberliği sayesinde kursiyerlerin okuma yazma öğrenmeleri kişisel, eğitimsel, sosyal ve ekonomik açıdan katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma bilmelerinin hayatlarına katkısının çocukların/torunların eğitime katkı sağlama olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kursiyerler okuma yazma öğrenerek çocuklarının, torunlarının kendi tabirleriyle kendileri gibi cahil kalmamalarının önüne geçeceklerini belirtmişlerdir. Bu açıdan kurs aynı zamanda yetişkin kuşakların çocukların daha nitelikli bir eğitim almalarına katkı sağladığı söylenebilir. .

Araştırmada kursiyerlerin okuma yazma bilmelerinin hayatlarına katkısının ailede söz sahibi olma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucunu Alica (2015)'nin okuma yazma eğitimi ve kadınların güçlen(diril)meleri konusunda yaptığı çalışmasında kursiyerlerin okuma yazma öğrenmesinin hayatlarına katkısı ailede söz sahibi olarak karar verme sürecine doğrudan katılmak olduğu sonucu desteklemektedir.

Araştırmada kursiyerlerin kursların daha verimli olması adına verdiği öneriler öğretmenlerin tutumları ile ilgili öneriler, eğitim-öğretim ile ilgili öneriler, fiziki şartlar ile ilgili öneriler ve işleyiş ile ilgili öneriler temaları altında belirtilmiştir.

Kursiyerler kursların daha verimli olması için öğretmenlerin tutumları, eğitim ve öğretim, fiziki şartlar ve işleyişle ilgili önerilerde bulunmuşlardır. Kursiyerler öğretmenlerden daha sabırlı olmalarını ve öğretmenlerin kendileri ile daha fazla ilgilenmelerini beklemektedir. Bu durum öğretmenlerin tutum ve davranışlarının sadece okulda gerçekleşen öğrenmeler için değil kurslarda gerçekleşen öğrenmeler içinde önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu sonuç bir kez daha eğitim öğretim faaliyetlerinin niteliğinde en önemli faktörün öğretmen olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada kursiyerlerin kursların daha verimli olması adına verdiği önerilerden biri de gündelik yaşam becerisi kazandırması önerisidir.

6.2.Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına göre araştırmacılara ve politika yapıcı ve uygulayıcılara yönelik öneriler yer almaktadır.

6.2.1.Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma sadece Kahramanmaraş'ta okuma yazma öğrenmek adına kursa katılan 15 kursiyer ile nitel bir yaklaşımla yürütülmüştür. Daha geniş bir örneklem kitlesi ile nicel çalışmalar yapılabilir.
- Okuryazarlık kurslarına katılan bireylerin okuryazarlık belgesi aldıktan sonra hayatlarındaki okuryazarlığın yeri ve kullanım alanlarının araştırılması ile ilgili araştırmalar yapılabilir.

6.2.2.Politika Yapıcı ve Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Ülkedeki gerçek okuma yazma bilmeyen yetişkin sayısını ortaya çıkarmak ve buna göre yapılacak stratejileri belirleyebilmek için sağlam, güvenilir bir veri tabanı oluşturulabilir.
- Kursların daha verimli geçmesi ve kurslarda sürekliliğin sağlanması için kursiyerlerin önerileri MEB tarafından dikkate alınarak gerekli düzenlemelerin yapılması sağlanabilir.
- Bireylerin örgün eğitime devam etmesine ya da kursa katılmasına engel teşkil eden çocuk bakımı, yoksulluk, çalışma... gibi yetişkin açısından olumsuz koşulların aşılması konusunda çeşitli kolaylıklar getirilebilir.
- Okuma yazma bilmeyen bireyler için afişler, broşürler, gazeteler, dergiler... gibi düzenlenen yazılı ve basılı kampanya faaliyetleri yerine yüz yüze iletişimi esas alan çalışmalar yapılabilir.
- Gündelik yaşamda televizyonun etkisi göz ardı edilemez boyuttadır. Bu nedenle de işin içine televizyonun gücü de katılabilir, okuma yazma öğrenmeye teşvik etmek adına kamu spotları hazırlanabilir, reyting olarak fazlaca izlenen programlara farkındalık oluşturmak adına okuma yazmanın önemini vurgulayan söylemlere yer verilebilir.
- Yetişkin okuma yazma programı hazırlanırken tüm plan ve programlar doğrudan yetişkinlerin yaşamlarına, taleplerine hitap edecek şekilde düzenlenebilir. Düzenlenecek okuma yazma etkinliklerinde ulaşılabilir ve gerçekçi hedefler belirlenebilir ve kursiyerlerin tecrübelerini kursa aktarabilmeleri sağlanabilir. Öğretim materyalleri ve konu içerikleri yetişkin bireyleri temel alarak hazırlanabilir.
- Kurslar sadece okuma yazma ile sınırlı kalmamalı yetişkinlere uygulama temelli gündelik yaşam pratikleri ve sosyal hak ve ödevleri yerine getirmeye dayalı çalışmalar yapılabilir.
- Kurs bitiminde mezun olan kursiyerlerin okuma yazma becerilerinin kullanımının devamının sağlanmasına veya okuma yazmanın geliştirilmesine ya da unutkanlığın önlenmesine yönelik etkinlikler ve ortamlar düzenlenebilir (okuryazarlar için okuma salonları, ödünç kitaplar, okuma yazma ile ilgili karşılaştıkları sorunda rehberlik hizmeti sunacak birimler vb.).
- Okuma yazma kurslarında görevli ya da görev alacak personellere yetişkin eğitimi konusunda seminer verilebilir.
- Ülke nüfusundaki okumaz yazmazlık oranı düşünüldüğüne üniversitelerde lisans ve lisansüstü düzeyde yetişkin eğitimi bölümleri açılabilir. Buradan mezun olan öğretmenler kursların açıldığı yerlerde çalışmaları sağlanabilir.
- Yetişkin eğitiminde katılan kişilerin yaş ve öğrenme özellikleri göz önüne alınarak bu kişiler için kursların süresi uzatılabilir.
- Kurs saatlerinde katılımcıların tercihleri göz önünde bulundurularak düzenlemeler yapılabilir.
- Seviye sınıfları oluşturulabilir. Okuma yazma becerisine sahip olan fakat diploması olmayan ya da diploması olup okuma yazması olmayan yetişkinlerin eğitimleri farklı sınıflarda ve farklı müfredat çerçevesinde eğitim almaları sağlanabilir.
- Okuma yazma bilmeyen erkek vatandaşlar için kurslara katılma konusunda teşvikler artırılabilir.

- Kurs verilen merkezlerin fiziki şartları yetişkinler için (engelli rampası, asansör, temizlik...) kullanıma uygun hale getirilebilir.
- Okuma yazma kurslarına katılan bireylerin de öğrencilik haklarından (Toplu taşıma araçlarından, kırtasiye ürünlerinden indirimli yararlanma...), yararlanması sağlanabilir.
- Kurslara devamın sağlanması için gerekli tedbirler alınabilir. Kurslara kayıt yaptıırıp devam etmeyen bireylerin neden gelmediklerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir ve bu konuda merkezi takip sistemi oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- AKAY, C., 2010. “Andragojik Temellere Dayalı Kolaylaştırılmış Okuma-Yazma Eğitimi”, Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- AKYÜZ, Y., 2001. Başlangıçtan 2001’e Türk Eğitim Tarihi, Alfa Yayınları, İstanbul.
- _____. 2008. Türk Eğitim Tarihi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 352s.
- ALAMPRESE, J., 1993. Systematizing Adult Education: Final Report of The Connecticut Adult Performans Program, Washington.
- ALAT, Z. ve ALAT, K., 2011. “Anne Babaların Kız Çocuklarını Okutmamalarına İlişkin Nitel Bir Çalışma”, Kuram ve Uygulama Eğitim Bilimleri Dergisi, 3 (11), ss. 1357-13973.
- ARAYICI, A., 1999. Kemalist Dönem Türkiye’inde Eğitim Politikaları ve Köy Enstitüleri. Ceylan Yayınları, İstanbul, 160s.
- ALBAYRAK, M., “1994. Millet Mekteplerinin Yapısı ve Çalışmaları (1928-1935)”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 10 (28), ss. 471-483.
- ASLAN, H., 1994. “ Ülkemizde Okumaz-Yazmazlığın Kadınlar Üzerindeki Etkileri: Ankara İli Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara (yayınlanmamış).
- AŞIR, S., 2011. “Halk Eğitim Programlarından Ayrılma Nedenlerine, Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Bir Bakış”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (yayınlanmamış).
- AYTAÇ, K., 1967. “Türkiye’de Eğitim Sistemi ve Eğitim Seviyesi”, Araştırma Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi, 1 (5), ss. 241-271.
- BAHAT, İ., 2013. “Halk Eğitim Merkezi Yöneticilerinin Hayat Boyu Öğrenme Algısı”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- BALTA, B., 2008. “Gönüllü Güdüsü: AÇEV’in İşlevsel Yetişkin Okuryazarlığı Programı Gönüllüleri Üzerine Bir Çalışma”, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BAŞARAN, İ. E., 1996. Türkiye Eğitim Sistemi, Yargıcı Matbaası, Ankara.
- BAŞGÖZ, İ. 1995. Türkiye’nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 195s.
- BAYRAK, C.ve YILMAZ, M., 2005. Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- BERBEROĞLU, B., “2010. Yaşam Boyu Öğrenme İle Bilgi ve İletişim Teknolojileri Açısından Türkiye’nin Avrupa Birliği’ndeki Konumu”, Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, 5 (2), ss.113-117.
- BİLİR, M., 2004. “Kentleşme Sürecinde Yetişkinlerin Eğitim Gereksinimi”, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1 (37), ss. 98-121.
- _____. 2004. “Türkiye de Eğitim Kampanyalarının Halk Eğitimi Açısından Değerlendirmesi”, 6-9 Temmuz XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İ.Ü. Eğitim Fakültesi, Malatya Bildiri Özetleri.
- _____. 2005. “Türkiye’de ki Eğitim (Okuma-Yazma) Kampanyalarının Halk Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2 (38), ss. 103-125s.
- _____. 2009. Yetişkin Eğitimi, Yetişkin Eğitiminde Yöntem Teknik ve Araçlar, Kalkedon Yayınları, İstanbul.

- BRAMNICK, B., 1981. Assessment Of Adult Basic Education Program Impact, Philadelphia.
- BULUT, S. F., 2015. “Ana-Kız Okuldayız Okuma Kampanyasına İlişkin Bir Çözümleme”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BÜLBÜL, S., 1990. Türkiye de Okuma Yazma Öğretimi Çalışmaları ve Alınan Sonuçlar: UNESCO için Hazırlanan Rapor, Ankara, 241s.
- _____, 1991. Halk Eğitimine Giriş, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 65-257s.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E.K., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F., 2013. Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- CARP, A., PETERSON, R. and ROELFS, P., 1974. Adult Learning Interests and Experiences, San Francisco.
- ÇAVDAR, T., 1983. Halkevleri, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, İstanbul, 882s.
- ÇEÇEN, A., 1990. Atatürk’ün Kültür Kurumu Halkevleri, Gündoğan Yayınları, Ankara, 127s.
- DEMİREL, Ö. ve KAYA, Z., 2001. Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Pegem Akademi Yayınları. Ankara.
- DRUCKER, P. F., 1996. Yeni Gerçekler, Çev.:B. Karanakçı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 36s.
- DUMAN, A., 2007. Yetişkinler Eğitimi, Ütopya Yayınları, Ankara, 260s.
- ERBAY, A., 2011. “Halk Eğitim Merkezleri Okuma Yazma Kurslarının Katılımcıları Üstündeki Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ERSOY, A. ve SABAN A. (Ed.), 2016. Fenomoloji, Anı Yayınları, Ankara, 51-110s.
- ERTÜRK, S., 1984. Eğitimde Program Geliştirme, Yelkentepe Yayıncılık, Ankara.
- EYÜPOĞLU, A., ÖZAR, Ş. Ve TANRIÖVER, H.T., 2000. Kentlerde Yaşayan Kadınların İş yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyoekonomik ve Kültürel Boyutları, Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- FİDAN, N. ve ERDEN, M., 1998. Eğitime Giriş, Alkım Yayınları, İstanbul.
- GELBAL, S., 2008. “Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyoekonomik Özelliklerinin Türkçe Başarısı Üzerine Etkisi”, 33 (150), ss. 1-13.
- GERAY, C., 1978. Halk Eğitimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- _____, 2002. Halk Eğitimi, İmaj Yayınevi, Ankara, 259s.
- GOODY, J., 2013. Yazılı ve Sözel Arasındaki Etkileşim Okur-Yazarlık, Aile, Kültür ve Devlet Üzerine İncelemeler, Çev.: O. Bulut, Pinhan Yayınları, İstanbul.
- GÖÇER, Ö.T., 2004. “Okuma- Yazma Kurslarının Etkiliğinin Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (yayınlanmamış).
- GÖKÇE, B., ACAR, F., AYATA, A. vd. 1993. Gecekonduarda Aileler Arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü, T.C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, Ankara.
- GÖKÇE, N., 2016. “Kadınların Okuma-Yazma Kurslarına Katılmama Nedenleri ve Karşılaştıkları Güçlüklerle Baş Etme Stratejileri”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- GÜLBAY, Ö., 2000. Yetişkin Okur-Yazarlığı, Gönüllü Yetişkin Okuma Yazma Öğreticisi Yetiştirme Kurs Programını Değerlendirme Araştırması, MEB, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara, 27-35s.
- GÜNDOĞAN, N., 2003. “Avrupa Birliği’ne Üye Ülkelerde Bir İstihdam Politikası Aracı Olarak “Yaşamboyu Öğrenme” ve Bazı Örnek Program ve Uygulamalar”, Kamu İş Dergisi, 7 (2).
- GÜNEŞ, F., 1990. Okumaz-Yazmaz Yetişkinler Araştırması, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Araştırma Raporu (yayınlanmamış).
- _____, 1997. Okuma-Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi, Ocak Yayınları, Ankara.
- GÜNLÜ, S. T., 2005. “Dönemsel Değişimler Işığında Türkiye’de Okuma-Yazma Kampanyalarının Değerlendirilmesi”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- GÜRGENÇ, O., 2010. “Halk Eğitim Merkezlerince Yürütülen Yetişkinler Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programının Etkililiğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- IŞIK, S.Y., 2007. “Yerel ve Evrenselin Sınırında Bir Değer Olarak İşlevsel Okuryazarlık: Cömert Köyü Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İNCE, G., 2008. “Yetişkin Okuryazarlık Programlarının Nitelik Açısından Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- JOHNSON, B. and CHRISTENSEN, L., 2004. Education Research: Quantitative, Qualitative and Mixed Approaches, Pearson Education Inc, Boston.
- KANDİYOTİ, D., 1997. Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler, Çev.:A. Bora, F. Sayılan, Ş. Tekeli, H. Tapınç ve F. Özbay, Metis Yayınları, İstanbul.
- KIRKPINAR, L., 1998. Türkiye’de Toplumsal Değişme Sürecinde Kadın, Yarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- KİRAZOĞLU, C., 2003. “Türkiye’deki Okuma-Yazma Kampanyalarının Bir Değerlendirilmesi”, Doktora Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul (yayınlanmamış).
- KORKMAZ, T., 2005. “Türk ve İngiliz Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa (yayınlanmamış).
- KURT, İ., 2008. Yetişkin Eğitimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 61s.
- KUZGUN, Y., 2000. Meslek Danışmanlığı, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul.
- MATJEKE, H. J. V., 2004. “Barriers to Participation in Adult Basic Education and Training in the Sedibeng and West Districts of the Qauteng Department of Education”, Yüksek Lisans Tezi, North-West University, Vanderbijlpark (yayınlanmamış).
- MEB, 1981. Okuma-Yazma Seferberliği, MEB Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu Matbaası, Ankara, 70s.
- _____, TTKB, 2002. 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı, Yapa Yayınları, İstanbul, 8-21s.
- _____, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, MEB Yayınları, Ankara.
- _____, 2007. Yetişkinler Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı (I. ve II. Kademe), MEB Yayınları, Ankara.

- _____. ÇYEGM, 1983. Okuma-Yazma Seferberliği Emir ve Direktifleri (23 Mart 1981-23 Mart 1983), MEB Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- _____. ÇYEGM, 1992. Çıracılık ve Yaygın Eğitimde Gelişmeler, MEB Yayınları, Ankara.
- _____. ÇYEGM, 1983. Türkiye’de İşlevsel Okur-Yazarlığın Yaygınlaştırılması, MEB Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Bilimsel Toplantı Tebliğleri, Ankara.
- _____. ÇYEGM, 2000. Yetişkinler Okuma Kitabı Öğretmen Kılavuzu, Ankara.
- _____. ÇYEGM, 2008. Okuma Yazma Öğretimi Kampanyası Genelgesi, 3 Haziran 2008 tarih ve B.08.0.ÇYG.0.15.02.02/328-3/3509 sayılı yazı, Ankara.
- _____. HBOGM, 2014. 08.12.2014 tarihli ve 15923718/135/6192975 sayılı Okuma Yazma Kurslarına Öğretici Görevlendirme.
- _____. HBOGM, 2017. 10.03.2017 tarihli ve 15923718-101.05-E.3236781 sayılı görme engelli yetişkinler için okuma yazma kurslarının açılması.
- _____. HBÖGM, 2018. 05/02/2018 tarihli 2018/4 sayılı Okuryazarlık Seferberliği Genelgesi.
- _____. HBÖGM, 2018. HBOGM 31.12.2012 tarih ve 15923718/135.03/253805 sayılı yazısı.
- MİNİBAŞ, T., 1998. Türkiye’de Kalkınma Sürecinde Kadın İşgücü, Cumhuriyet Kitap Kulübü, İstanbul, 331s.
- NOHL, A. M. ve SAYILAN, F., 2004. Türkiye’de Yetişkinler İçin Okuma Yazma Eğitimi, Temel Eğitime Destek Projesi Teknik Raporu.
- NURKAN, A., 2012. “Okumaz Yazmaz Annelerin Çocukların Eğitimlerine Katılımları”, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- OĞUZKAN, F., 1981. Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumları Yayınları, Ankara.
- OĞUZKAN, T., 1981. İşlevsel Okuryazarlığın Temel Kavramları, Türkiye’de İşlevsel Okuryazarlığın Yaygınlaştırılması, Bilimsel Toplantı Tebliğleri, MEB yayınları, Ankara.
- OĞUZKAN, T. ve OKÇABOL, R., 1993. Yetişkinlerin Öğrenme İlgisi ve İhtiyaçları ile Öğrenme Tecrübeleri: Silivri İlçesi Örneği. Eğitim Bilimleri Birincil Ulusal Kongresi, 24-28 Eylül 1990, Bildirimler, III. Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- OKÇABOL, R., 1994. Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi), Der Yayınları, İstanbul, 102-128s.
- _____. 2006. Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi), Ütopya Yayınevi, Ankara, 20-136s.
- OKTAY, A., 2001. 21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, Sedar Yayıncılık, İstanbul.
- ÖZ, M.F., 2002. Türkiye Cumhuriyeti’nde Okuma-Yazma Seferberlikleri ve Yönetimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- ÖZCAN, A., 2008. “Avrupa Birliği’nin Yaşam Boyu Öğrenme Stratejileri”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- PATTON, M. Q., 2014. Nitel Araştırma Yöntemleri, Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni (Qualitative Research Methods, Qualitative Research Design According to Five Approaches), Çev.:M. Bütün ve S. B. Demir), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- SABAĞ, Ş., 2006. “Okuma-Yazma Kursuna Katılan Yetişkin Kadınların Eğitim Öncesi ve Sonrası Davranışsal Sonuçlarının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- ŞAHİN, E., 2006. “Ortaöğretim Rehberlik Çalışmalarının Üniversitedeki Alan Seçimine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van (yayınlanmamış).
- _____, 2007. “Ulusal Eğitime Destek Kampanyası İsimli Eğitim Programının Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- ŞAHOĞLU, B., 2010. “Halk Eğitim Merkezlerinde Düzenlenen Kurslara Devam Eden Yetişkinlerin Katılım Amaçları ve Kurslara İlişkin Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ŞENEL, A., 2008. Eğitim Bilimine Giriş, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- SÖNMEZ, V., 2005. Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- _____, 2006. Eğitim Bilimine Giriş, Anı Yayıncılık, Ankara.
- TANİLLİ, S., 2004. Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?, Adam Yayınları.
- TAYMAZ, H., 1992. Hizmet İçi Eğitim, Pegem Yayınları, Ankara.
- TEKİN, M., 1988. “Ankara İlinde Yetişkinleri Örgün Yetişkin Eğitimi Programlarına Katılmaya Güdöleyen Etmenler ve Yetişkinlerin Katılmada Karşılaştıkları Güçlükler”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara (yayınlanmamış).
- TURAN, S., 2005. “Öğrenen Topluma Doğru Avrupa Birliği Eğitim Politikalarında Yaşam Boyu Öğrenme”, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 5 (1), ss. 87-98.
- TÜRKOĞLU, A., 1996. 99 Soruda Eğitim Bilimlerine Giriş, Memleket Gazetecilik ve Matbaacılık, İzmir.
- _____, 2005. 109 Soruda Öğretmenlik Meslek Bilgisine Giriş, Kare Yayınları, İstanbul.
- _____, (Ed.), 2002. Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Mikro Yayınları, Ankara.
- UNESCO, 1985. Yetişkin Eğitim Terimleri, Çev.:F. Oğuzkan, UNESCO Milli Eğitim Komisyonu, 68s.
- URAL, O., 1993. “The Reasons for Participating in Adult Education Programs in Turkey”, Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- UYSAL, M., 2004. Türkiye Adalet Akademisi Eğitimcilerin Eğitimi Temel Eğitim Programı Ders Notları, Ankara Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Ankara.
- VARIŞ, F., 1994. Eğitimde Program Geliştirme, Alkım Yayıncılık, Ankara.
- YAZLIK, Ö., 2008: “Halk Eğitim Merkezleri Okuma-Yazma Kurslarının Kadınların Hayatına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- YAZICI, İ., 2009. “Türk ve Kanada Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul (yayınlanmamış).
- YEŞİLKAYA, N.G., 1999. Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık, İletişim Yayınları, İstanbul, 61s.
- YILAR, Ö., 2006. Halk Bilimi ve Eğitimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H., 2013. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 446s.
- YILDIZ, A., 2006. “Türkiye’de Yetişkin Okuryazarlığı, Yetişkin Okuma Yazma Eğitimine Eleştirel Bir Yaklaşım”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- YILDIZ, M., ATEŞ, S., YILDIRIM, K. ve Rasinski, T., 2011. “Okumaz Yazmaz Türk Kadınların Perspektifinden Okuryazarlık ve Okumaz Yazmazlık: Fenomonolojik Bir Çalışma”, Uluslar arası Bilim Dergisi, 1 (8), ss. 440-459.
- YURTSEVER, G., 2017. “Okuma Yazma Kurslarındaki Öğrenme Düzeyi Farklılıklarının Kursiyer Kadınların Toplumsal Konumlarıyla İlişkisi Üzerine Çözümleme”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ZENGİN, A., 2012. “Yerinden Edilmiş Kürt Kadınlarının Halk Eğitim Merkezleri Eğitim Programlarına Katılmama Sebepleri: Bir Anlatı Analizi”, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1023.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1023.pdf> (03.05.2018).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veribn&kelisme=107568 (04.05.2018).
- http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12yil_soru_cevaplar.pdf (04.05.2018).
- www.resmigazete.gov.tr (04.05.2018).
- www.yenicaggazetesi.com.tr (10.03.2018).
- www.meb.gov.tr (06.02.2018).
- <http://www.ozida.gov.tr/ozveri/ov3/ov3ttrbakim.htm> (13.05.2018).
- <http://resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1023.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1023.pdf> (03.05.2016).
- http://cygm.meb.gov.tr/hem/okuma_prog/okuma.htm (10.03.2018).
- <https://hboh.meb.gov.tr/www/okuryazarlik-seferberligi-birinci-yilinitamamladi/icerik/889> (10.03.2018).

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı

:Ayşe Merve ÇİÇEK

Doğum Yeri ve Tarihi

:Göksun/KAHRAMANMARAŞ, 14.06.1988

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi

:Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği (2006-2011)

Yüksek Lisans Öğrenimi

:Kahramanmaraş Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı (2012-2019)

Bildiği Yabancı Diller

: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri

:2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Kursu Katılma Nedenleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, 4-5 Mayıs 2018, Adana)

İş Deneyimi

Stajlar

:

Projeler

:

Çalıştığı Kurumlar

:Başaran İlköğretim Okulu (2012-2013)
Tekir Kısıp İlkokulu (2013-2015)
Fatih Sultan Mehmet İlkokulu (2015-...)

İletişim

E-Posta Adresi

:aysemerveyldz@gmail.com

Tel.

:0530 260 1606

Tarih

:04.10.2019

EK-1

**2018 OKURYAZARLIK SEFERBERLİĞİNE KATILAN KURSIYERLERİN
KURSA KATILMA NEDENLERİ, KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

BİLİMSEL ANKET

Değerli katılımcı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında “2018 Okuryazarlık Seferberliğine Katılan Kursiyerlerin Kursu Katılma Nedenleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri” konusunda yüksek lisans çalışması yapmaktayım. Çalışma elde edilecek veriler yüksek lisans tezi haline getirilecek olup verdiğiniz cevaplar başka bir amaçla kullanılmayacaktır.

İlgi ve katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ayşe Merve ÇİÇEK
KSÜ Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

1- Cinsiyetiniz:

- ( ) Kadın
( ) Erkek

2- Yaşınız:

- ( ) 30 yaş ve altı
( ) 31-45 yaş arası
( ) 46-50 yaş arası
( ) 51-55 yaş arası
( ) 56-60 yaş arası
( ) 60 ve üzeri

3- Çalışma Durumunuz:

- ( ) Güvencesiz işlerde çalışan
( ) Aile işlerinde çalışan
( ) Çalışmayan
( ) Engelli
( ) Emekli

4- Yerleşim Yeriniz:

- ( ) Köy
( ) Şehir Merkezi

5- Medeni Durumunuz:

- ( ) Evli
- ( ) Bekâr
- ( ) Boşanmış
- ( ) Eşi vefat etmiş

6- Okuma Yazma Durumunuz:

- ( ) Hiç okuma yazma bilmeyen
- ( ) Okuma yazma bilen fakat belgesi olmayan
- ( ) Okuma yazma bilmeyen fakat belgesi olan

GÖRÜŞME SORULARI

1. Örgün eğitime devam etmenizi engelleyen unsurlar nelerdir?
2. Bu zamana kadar bir okuma yazma kursuna katılmama nedeniniz nelerdir?
3. Gündelik yaşantınızda okuma yazma bilmemekten kaynaklı karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
4. Kursa katılmanıza neden olan faktörler nelerdir?
5. Bu kursun sizin hayatınıza ne gibi katkısı olacaktır?
6. Bu kursun daha verimli olabilmesi için neler yapılabilir?